

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้
ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา
อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ณรงค์ เป็งเส้า

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนาทรัพยากรและส่งเสริมการเกษตร
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
พ.ศ. 2562

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้
ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา
อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ณรงค์ เป็งเส้า

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนาทรัพยากรและส่งเสริมการเกษตร

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้
ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา
อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ณรงค์ เป็งเส้า

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนาทรัพยากรและส่งเสริมการเกษตร

พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายสกุล พองมูล)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พหล ศักดิ์คะทัศน์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พุดิสสรค์ เครือคำ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ประธานอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร

(รองศาสตราจารย์ ดร.นครเศศ รั้งควัด)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการรับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์ ดร.ญาณิน โอภาสพัฒนกิจ)

รักษาการแทนรองอธิการบดี ปฏิบัติการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ชื่อเรื่อง	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	นายณรงค์ เป็งเส้า
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาทรัพยากรและส่งเสริมการเกษตร
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายสกุล พองมูล

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจ และลักษณะทางสังคม 2) การมีส่วนร่วมของประชาชน 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน และ 4) แนวทางในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ อย่างยั่งยืน รวบรวมข้อมูลโดยสัมภาษณ์จากประชาชนในตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 368 ราย ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย simple random sampling และการสนทนากลุ่ม (focus group) โดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำหมู่บ้านผู้เรื่องการจัดการทรัพยากรป่าไม้และผู้อาวุโสในหมู่บ้านจำนวน 9 คนใช้ ใช้สถิติพรรณนา และการวิเคราะห์การถดถอยพหุ

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ยที่ 54 ปี มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีสถานภาพสมรสแล้ว ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม มีรายได้ต่อปีของครัวเรือน เฉลี่ย 40,061 บาทต่อปี มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 3 ไร่ ต่อครัวเรือน ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการฝึกอบรมและดูงาน และไม่เคยติดต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในขณะเดียวกันพบว่าประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมในหมู่บ้าน มีสถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคม ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้จากเสียงตามสายเป็นส่วนใหญ่ อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน เฉลี่ย 52 ปี

ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($x\bar{=}3.55$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าขั้นการตัดสินใจ ($x\bar{=}3.33$) และขั้นการประเมินผล ($x\bar{=}3.33$) อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนขั้นการดำเนินการ ($x\bar{=}3.54$) อยู่ในระดับมาก และขั้นการรับผลประโยชน์ ($x\bar{=}3.99$) อยู่ในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา พบว่า เพศ การฝึกอบรมและดูงาน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากการศึกษาแนวทางในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทาดำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีรูปแบบในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ 5 แนวทาง 1 ข้อเสนอแนะ การจัดการป่าไม้เพื่อการอนุรักษ์ โดยมีการกำหนดแนวเขตและส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่ทาสามารถใช้สอยพื้นที่ป่าไม้ให้มีความรู้ความสามารถในการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรป่าไม้ การจัดการป่าไม้เพื่อสนับสนุนการพัฒนาตำบล เป็นการสร้างความมั่นคงของทรัพยากรป่าไม้และระบบนิเวศป่าชุมชน การจัดการป่าไม้เพื่อเศรษฐกิจและสังคม เป็นการจัดการพื้นที่ป่าไม้ให้มีศักยภาพในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนทุกภาคส่วน การปฏิรูปการบริหารจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน กระบวนการการบริหารจัดการที่ครอบคลุมทุกด้าน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่ามีการส่งเสริมในด้านระเบียบกฎหมาย ส่งเสริมให้ประชาชนได้รู้ระเบียบกฎหมายและเข้าใจในบทบาทหน้าที่สมาชิกป่าชุมชนหมู่บ้าน ข้อเสนอแนะ ภาครัฐต้องยอมรับประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ให้ดูแลรักษาป่าไม้เองเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชนตำบลแม่ทาและป่าไม้

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, การจัดการทรัพยากรป่าไม้, ป่าสงวนแห่งชาติ

Title	PEOPLE PARTICIPATION IN FOREST RESOURCES IN PA KHUN MAE THA NATIONAL RESERVED FOREST AREA MANAGEMENT, MAE THA SUB-DISTRICT, MAE ON DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE
Author	Mr. Narong Pangsao
Degree	Master of Science in Resources Development and Agricultural Extension
Advisory Committee Chairperson	Assistant Professor Dr. Saisakul Fongmul

ABSTRACT

The objectives of this study were to explore: 1) socio-economic attributes of people participating in the management of forest resources at the National Reserved Forest are in Mae Tha sub-district, Mae On district, Chiang Mai province; 2) participation of the people; 3) factors effecting the people participation; and 4) a guideline for the management of the forest resources. The sample group in this study consisted of 368 people in Mae Tha sub-district and they were obtained by simple random sampling. Questionnaire and focus group discussion were used for data collection. The latter was conducted with 9 executive of a local administrative organization, village leaders on forest resource management and senior citizens in the village. Obtained data analyzed by using descriptive statistics and multiple regression analysis.

Results of the study revealed that most of the respondents were male, 54 years old, elementary school graduates and below, and married. They had 3 rai of farm land holding per household on average with an average annual income for 40,061 baht. Most of the respondents did not attain a training/educational tour and they had never contacted government officials. They mostly perceived news about forest resource management through the community broadcast tower and had been living there for 52 years on average. Regarding the participation in forest resource

management, it was found that most of the respondents had a high level of the participation in forest resource management in 4 aspects ($\bar{x}=3.69$). Based on its details, the following were found: decision-making stage ($\bar{x}=3.34$, moderate), evaluation stage ($\bar{x}=3.36$, moderate), implementation ($\bar{x}=3.55$, high) and benefit sharing ($\bar{x}=3.33$, moderate). It was found that the respondent participation in the management of forest resources had a statistically significant relationship at 0.01 with sex, training/educational tour, and perception of data on the forest resource management.

Regarding a guideline for the management of forest resources, it included the following: 1) the management of forest for conservation could be done by promoting local people to be able to exploit the forest area wisely; 2) the management of forest resources for supporting sub-district development could be done by creating stability of forest resources and the ecology system of community forest; 3) the management of forest for economy and society could be done by the contribution of benefits to local people and all concerned parties; and 4) the management of forest for reform of sustainable forest management. For the promotion of community participation, local people must be encouraged to learn laws, rules, and regulations about community forest for effective management.

Keywords : management participation, Forest Resources, National Reserved Forest

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีเนื่องจากได้รับความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายสกุล พองมูล อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ได้ให้คำปรึกษาในการวางแผนการดำเนินงานวิจัย ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงงานวิจัยฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ และช่วยเหลือตักเตือนในเรื่องของการทำงานวิจัยให้กับข้าพเจ้าตลอดมา อีกทั้งยังต้องขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พหล ศักดิ์คะทัตน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พุดธิสรณ์ เครือคำ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาในการวางแผนการดำเนินงานวิจัย ให้คำแนะนำ ตรวจสอบ ตรวจสอบ ปรับปรุงงานวิจัยฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ งานวิจัยฉบับนี้ของข้าพเจ้าสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีในการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ช่วยชี้แนะแนวทางในการทำงานวิจัยนี้ให้เป็นวิทยานิพนธ์อย่างสมบูรณ์จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ คุณกนกศักดิ์ ดวงแก้วเรือน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลแม่ทา ที่อำนวยความสะดวกทำงานในพื้นที่ และคุณณรงค์เดช บุญมาอุป รองนายกองค้การบริหารส่วนตำบลแม่ทา คุณจรรุญ คำดา ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา และกำนันตำบลแม่ทา ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ในการประสานงานด้านการเก็บข้อมูลวิจัยภาคสนามและได้อนุเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของทรัพยากรป่าไม้ ให้ผู้วิจัยได้มีความเข้าใจ บริบทของหมู่บ้าน เพื่อเป็นแนวทางการทำวิจัยนี้ และขอขอบพระคุณประชาชนตำบลแม่ทา ที่ได้ให้ข้อมูลในแบบสอบถามของงานวิจัยนี้จนสามารถดำเนินต่อไปได้

นอกจากนี้ข้าพเจ้าขอระลึกถึงพระคุณ บิดา มารดา สมาชิกในครอบครัวของผู้วิจัยที่คอยเป็นแรงผลักดันและเป็นผู้สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียน และขอขอบคุณพี่และเพื่อนร่วมชั้นทุกท่าน ซึ่งผู้วิจัยไม่ได้กล่าวได้ทั้งหมดต่อกิตติกรรมประกาศนี้ที่คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้แกกันโดยตลอดระยะเวลาในการศึกษาของผู้วิจัยบรรลุสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านทั้งหลายอีกครั้ง ณ โอกาสนี้

ณรงค์ เป็งเส้า

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ปัญหาการวิจัย.....	3
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์.....	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
สภาพทั่วไปของตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่.....	7
ทฤษฎีการมีส่วนร่วม.....	10
แนวคิดการจัดการทรัพยากรป่าไม้.....	18
แนวคิดการสื่อสารในการส่งเสริมการป่าไม้.....	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	36
ภาคสรุป.....	43
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	44
สมมติฐานการวิจัย.....	46

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	47
สถานที่ดำเนินการวิจัย.....	47
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	48
วิธีการสุ่มตัวอย่าง	49
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	50
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	51
การทดสอบเครื่องมือ.....	53
การวิเคราะห์ข้อมูล	54
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	57
ตอนที่ 1 วิเคราะห์ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม ของประชาชนตำบล แม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่	58
ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวน แห่งชาติป่าชุมชนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่.....	72
ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าชุมชนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่.....	91
ตอนที่ 4 แนวทางในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าชุมชนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ อย่างยั่งยืน จากการสนทนากลุ่ม (Focus Groups)	99
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	103
สรุปผล	103
อภิปรายผล.....	105
ข้อเสนอแนะ	111
บรรณานุกรม.....	114
ภาคผนวก.....	118
ภาคผนวก ก แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย.....	119
ภาคผนวก ข ภาพการลงพื้นที่ในการทำวิจัย.....	128

ภาคผนวก ค ประวัติผู้วิจัย.....	133
บรรณานุกรม.....	134
ประวัติผู้วิจัย.....	134

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนสมาชิกและจำนวนตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านของตำบลแม่ทา	50
2 ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	54
3 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล	60
4 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะด้านเศรษฐกิจ	63
5 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะด้านสังคม	69
6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการ ทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวม	73
7 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ชั้นการตัดสินใจ	76
8 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ชั้นการดำเนินการ	80
9 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ชั้นการรับผลประโยชน์	84
10 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ชั้นการประเมินผล	88
11 การกำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าขุน แม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่	92
12 เมตริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับระดับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่	94

ตารางที่

หน้า

- 13 การวิเคราะห์ถดถอย (Multiple regression analysis) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา
ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ การมีส่วนร่วมทั้ง 4 ชั้น รวม

98

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ภูมิประเทศตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่	8
2	รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวคิดของ Cohen & Uphoff	17
3	แบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล	30
4	กรอบแนวคิดในการทำวิจัย	45
5	แผนที่หมู่บ้านในตำบลแม่ทา	48
6	แผนที่ภูมิประเทศ ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่	90

บทที่ 1

บทนำ

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้ออำนวยประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำรงชีพของมนุษย์ และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ป่าไม้จึงเป็นแหล่งทรัพยากรที่ตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย ตลอดจนเป็นแหล่งพลังงาน และเป็นแหล่งนันทนาการ แต่ในสภาพพื้นที่ป่าไม้ในอดีตและปัจจุบัน การใช้พื้นที่ป่าไม้ยังมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากความต้องการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม และบุกรุกพื้นที่ป่าโดยไม่คำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จนป่าไม้มีเนื้อที่ลดลงตามลำดับ และบางแห่งอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมอย่างมาก ปัจจุบันสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำลังเป็นปัญหาและเป็นจุดอ่อนของการรักษาฐานการผลิตและให้บริการ รวมทั้งการดำรงชีพที่ยั่งยืนฐานทรัพยากรธรรมชาติถูกนำไปใช้ในการพัฒนาจำนวนมากก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่อง พื้นที่ป่าไม้ลดลง ทรัพยากรดินเสื่อมโทรม ความหลากหลายทางชีวภาพถูกคุกคาม ทรัพยากรน้ำยังมีส่วนที่ไม่สามารถจัดสรรได้ตามความต้องการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้เห็นความสำคัญในการเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และท้องถิ่นในการบริหาร จัดการ การตรวจสอบ และการเฝ้าระวังการแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบ รวมถึง เสริมสร้างให้ทุกภาคส่วนมีจิตสำนึกและตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมั่นคงและยั่งยืน และสนับสนุนให้มีชุมชนต้นแบบ การจัดตั้งกลุ่ม อาสาสมัคร การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ การควบคุมตรวจสอบกิจกรรมที่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมป่าไม้จึงส่งเสริมการปลูกป่าทดแทนในพื้นที่เสื่อมโทรมส่งเสริมชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกป่า การจัดการป่าชุมชน และการปลูกสร้างสวนป่าเชิงเศรษฐกิจ บูรณาการความร่วมมือและส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ในการปฏิบัติงานป้องกันรักษาป่า (กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักแผนงานและสารสนเทศ กรมป่าไม้, 2560)

จากการที่พื้นที่ป่าไม้ภายในอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่ที่ถือว่ามีค่าสำคัญอย่างมาก เนื่องจากเป็นต้นกำเนิดน้ำลำธารของลำน้ำแม่อน และเป็นพื้นที่ดูดซับน้ำจากฝนและไหลลงสู่ลำน้ำแม่ลาย น้ำแม่แรก และน้ำแม่กำปอง ซึ่งพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมดมีอยู่ประมาณ 392.13 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 82.94 ของพื้นที่ทั้งหมดภายในอำเภอแม่อน จัดได้ว่ามีสภาพป่าไม้โดยรวม

ที่ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์อยู่มาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นป่าผลัดใบสมบูรณ์ กระจายตัวอยู่ทั่วทั้งพื้นที่ และบางส่วนเป็นป่าดิบสมบูรณ์อยู่บริเวณทิศตะวันออกต่อเนื่องไปถึงทิศใต้ของพื้นที่ (สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่, 2560) ตำบลแม่ทามีนื้อมีเนื้อที่จำนวน 72,680 ไร่ คิดเป็น 116 ตร.กม. คิดเป็นพื้นที่ดินที่ใช้ประโยชน์ของประชาชน ร้อยละ 17.46 และเป็นพื้นที่ป่า ร้อยละ 82.54 ประกอบด้วย 1) พื้นที่มีเอกสารสิทธิจำนวน 5,411 ไร่ ภูมิประเทศ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบเชิงเขา พื้นดินเป็นดินร่วนปนทรายเหมาะสำหรับเพาะปลูกพืชผัก ผลไม้ ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร เช่น ปลูกข้าวโพด ทำสวนลำไย มะม่วง เลี้ยงวัว อุตสาหกรรมในครอบครัวซึ่งแปรรูปจากผลผลิตการเกษตร 2) พื้นที่ได้รับอนุญาตเข้าทำประโยชน์จากกรมป่าไม้จำนวน 7,282 ไร่ 3) พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติขุนแม่ทาจำนวน 54,709 ไร่ 4) เขตอุทยานแห่งชาติแม่ตะไคร้ จำนวน 5,276 ไร่ (สำนักปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2552)

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ยังมีน้อยมาก จึงจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาให้มากขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่มีต่อระดับการมีส่วนร่วม การวิจัยนี้มุ่งศึกษาใน 3 ประเด็นคือ (1) การจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทาม (2) การมีส่วนร่วมของประชาชน และลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ สังคม (3) แนวทางการจัดการป่าทรัพยากรป่าไม้ที่ยั่งยืน เป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในตำบลแม่ทาม อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ การจัดการป่าทรัพยากรไม้และอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้มากยิ่งขึ้นซึ่งจะนำไปสู่แนวทางการบรรเทาปัญหาเรื่องการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าไม้ การชะล้างพังทลายของหน้าดินบนพื้นที่ต้นน้ำลำธาร การสูญเสียหน้าดินในพื้นที่ที่มีความลาดชัน พื้นที่ต้นน้ำถูกบุกรุก และการใช้ประโยชน์ที่ดินไม่เหมาะสม อันจะส่งผลไปถึงคุณภาพชีวิตของชุมชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ป่าไม้ทั้งทางตรงและทางอ้อมอีกด้วย อีกทั้งเพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการวางแผนบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอันจะเกิดแก่ชุมชนกลางน้ำ และปลายน้ำอีกด้วย รวมทั้งการจัดการทรัพยากรป่าไม้เป็นตัวอย่างและเป็นแนวทางในการพัฒนาให้แก่ชุมชนใกล้เคียง หรือชุมชนอื่นนำไปปรับใช้ในการพัฒนาชุมชนของตนเองต่อไป

ปัญหาการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์แผนที่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา มีพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 2 เป็นส่วนใหญ่ของพื้นที่ รองลงมาเป็นชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 1A พื้นที่ต้นน้ำมีบทบาทที่สำคัญยิ่งเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ไม่ควรจะทำกิจกรรมใดๆ และชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 1A, 2, 3 ยังเป็นพื้นที่เปราะบางต่อการแผ้วถางทำลายป่าไม้ ที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น จะเห็นว่าป่าต้นน้ำมีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิต และอนุรักษ์ดินและน้ำ แต่ปัจจุบันป่าอนุรักษ์ (ป่าต้นน้ำ) มีพื้นที่ 26 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ ด้วยสภาพป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทาเสื่อมโทรมเกิดจากเปิดให้สัมปทานทำไม้ในตำบลแม่ทา เพื่อนำเนื้อไม้สักส่งออก ระหว่าง ปี พ.ศ. 2444-2451 โดย บริษัทบอมเบย์เบอร์มา ต่อมา พ.ศ. 2470 บริษัทลำปางค้าไม้ได้สัมปทานไม้หอมองรางรถไฟ ระหว่าง พ.ศ. 2500-2512 มีโรงบ่มใบยาสูบเข้ามาตั้งในพื้นที่ตำบลแม่ทา และการตัดไม้ทำลายพื้นที่ป่าไม้ เพื่อนำเนื้อไม้ขายให้กับโรงบ่มยาสูบ ต่อมาระหว่าง พ.ศ. 2534-2535 สภาพป่าไม้มีความเสื่อมโทรมอย่างมาก และเกิดปัญหาภัยแล้งอย่างรุนแรง จึงส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต และการทำเกษตรกรรมในพื้นที่ทำกินของประชาชนในพื้นที่ ตำบลแม่ทา อำเภอแม่เอน จังหวัดเชียงใหม่ ยังเป็นพื้นที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทาเป็นส่วนใหญ่เกษตรกรไม่มีกรรมสิทธิ์ถือครองที่ดิน และเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชไร่ การทำปศุสัตว์ ในบางปีน้ำมีปริมาณไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร การอุปโภค บริโภค เนื่องจากพื้นที่ป่าถูกไฟป่าเข้าไปทำลาย

การจัดการทรัพยากรป่าไม้ ตั้งแต่อดีตที่ผ่านมา เป็นบทบาทหน้าที่ของรัฐ ดำเนินการจัดการในมิติของการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากความต้องการเพื่อความเจริญก้าวหน้า สนองระบบการผลิต ค่านิยม ความเป็นอยู่ภายใต้อิทธิพลของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสภาพแวดล้อมโลก เร่งรัดและระดมใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายไปใช้จนเกินศักยภาพของสภาพแวดล้อมที่จะตอบสนองได้ การที่จังหวัดเชียงใหม่มียุทธศาสตร์แผนพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ ในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (คณิต อนุธรรมเจริญ, 2548) ได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูและคงอยู่อย่างยั่งยืน เพิ่มพื้นที่สีเขียวป่าอนุรักษ์ (3,430 ล้านไร่) ภายใน พ.ศ.2561-2564 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ หวงแหวน ลดข้อขัดแย้ง และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ดังนั้นประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่เอน จังหวัดเชียงใหม่ ได้เห็นความสำคัญในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ โดยการมีส่วนร่วมในรูปแบบเครือข่ายภาคประชาสังคมทุกภาคส่วนในตำบลแม่ทา อำเภอแม่เอน จังหวัดเชียงใหม่ ทำกิจกรรมอนุรักษ์ และฟื้นฟู/ดูแลรักษาป่าไม้ให้มีความอุดมสมบูรณ์ (สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่, 2561) ด้วยเหตุและผลดังข้างต้นนี้ จึงเกิดคำถามขึ้นกับผู้วิจัยว่าอะไรที่เป็นปัจจัยทำให้ประชาชนตำบลแม่ทา เหล่านี้ประสบผลสำเร็จในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ อันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งผู้วิจัยคาดว่าคำตอบที่ได้นั้น จะนำไปสู่การเสนอทางเลือกในการสร้าง

ความยั่งยืนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ใช้กับชุมชนอื่น ๆ หรือสามารถนำไปขยายผลต่อยอดการพัฒนาในพื้นที่อื่นๆ ได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษา ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจ และลักษณะทางสังคมของประชาชนชน ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่
4. เพื่อศึกษา แนวทางในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ อย่างยั่งยืน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่บุคคลหน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ

1. องค์กรบริหารส่วนตำบลแม่ทา นำไปเป็นฐานข้อมูล ทำแผนพัฒนาตำบล ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. องค์กรพัฒนาเอกชน นำข้อมูลไปเป็นแนวทางพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้
3. ประชาชน ในพื้นที่อยู่ในเขต ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ นำข้อมูลไปพัฒนาส่งเสริมการจัดการทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วม
4. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการพิจารณากำหนดแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา และป่าสงวนแห่งชาติพื้นที่ อื่นๆ
5. ผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลเพื่อเป็นตัวอย่างและแนวทางของการพัฒนา การวิจัยการจัดการทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในเขตป่าสงวน

แห่งชาติป่าขุนแม่ทา และชุมชนใกล้เคียงและชุมชนที่ประสบปัญหาและต้องการพัฒนาความเป็นอยู่
ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวน
แห่งชาติป่าขุนแม่ทา จังหวัดเชียงใหม่ จำกัดขอบเขตของประชาชนชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน
จังหวัดเชียงใหม่ กำหนดขอบเขตและข้อจำกัดด้านการศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ
(Quantitative Research) เป็นระเบียบวิธีในการศึกษา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัย
จึงได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการศึกษาในพื้นที่ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่
จำนวนทั้งสิ้น 7 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านท่าม่อน หมู่ 2 บ้านท่าข้าม หมู่ 3 บ้านค้อกลาง หมู่ 4 บ้าน
ห้วยทราย หมู่ 5 บ้านป่าน้อย หมู่ 6 บ้านดอนชัย หมู่ 7 บ้านใหม่ดอนชัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วม ของประชาชน ในการจัดการทรัพยากร
ป่าไม้ ในพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ในการมี
ส่วนร่วม มีประเด็นต่างๆได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ
3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในเขต ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน
จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนหมู่บ้าน 7 หมู่ และมีประชากรทั้งสิ้น 4,660 คน แยกเป็นชาย 2,352 คน
หญิง 2,308 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 40.01 คน/ตารางกิโลเมตร และมี 1,346 ครัวเรือน ในปี พ.ศ.
2560

ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ 2561 ถึง มกราคม 2562
รวมจำนวน 12 เดือน

นิยามศัพท์

การมีส่วนร่วม หมายถึง การระดมความหลากหลายเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกหมู่บ้านทั้งในรูปบุคคล กลุ่มคน อาสาสมัคร และองค์กรต่างๆ มีความร่วมมือ ร่วมกันประสานงาน ร่วมกันรับผิดชอบ ร่วมกันกำหนดแนวทางในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ตามหลักการวิชาการ รวมไปถึงแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของประชาชน

การจัดการป่าไม้ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ หมายถึง การที่ ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคม ได้เข้ามามีส่วนร่วม การจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืนในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ของระบบนิเวศมนุษย์ และป่าไม้ควบคู่กันไป เป็นการจัดการที่ต้องคงไว้ซึ่งคุณค่าของระบบนิเวศที่สนับสนุนการดำรงอยู่ของมนุษย์ เพื่อสนองต่อความต้องการปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน โดยไม่ทำให้คนรุ่น ต่อไปในอนาคต

ป่าสงวนแห่งชาติ หมายถึง ป่าที่ได้กำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ ที่ดินรวมตลอดถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ที่ยังมีได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมาย ไม้ทุกชนิดทั้งที่เป็นต้น กอ หรือเถา ไม่ว่าจะยังยืนต้นหรือล้มลงแล้ว และหมายความรวมตลอดถึง ราก ปุ่ม ตอ หน่อ กิ่ง ตา หัว เหง้า เศษ ปลายหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของไม้ ไม่ว่าจะถูกตัด ฟัน เลื่อย ฝ่า ถาก ถอน ขุด หรือกระทำโดยวิธีการอื่นใด การสงวนและรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรป่าไม้ เพื่อประโยชน์ในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นป่าสงวนไว้ เพื่อใช้ประโยชน์จากป่าในเชิงเศรษฐกิจ และนำผลประโยชน์จากป่าไม้มาเพื่อการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ และให้มีการใช้ประโยชน์นานที่สุดจนถึงลูกหลานตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดและทฤษฎีในการทำวิจัย (Conceptual framework of the study) ซึ่งประกอบไปด้วยหัวข้อต่างๆ รวม 6 หัวข้อดังต่อไปนี้

1. สภาพทั่วไปของตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่
2. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม
3. แนวคิดการจัดการทรัพยากรป่าไม้
4. แนวคิดการติดต่อสื่อสารในงานส่งเสริมป่าไม้
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดการวิจัย
7. สมมติฐานการวิจัย

สภาพทั่วไปของตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ขนาดที่ตั้งและอาณาเขต

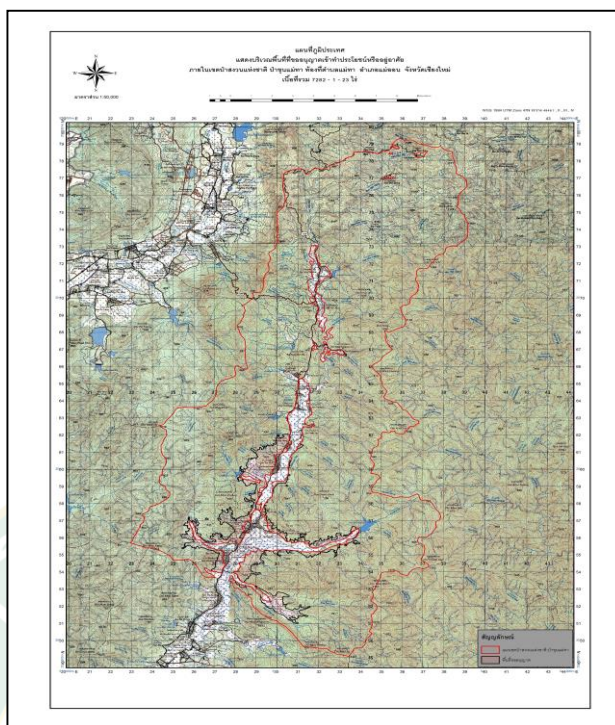
ที่ตั้ง ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่บริเวณเส้นรุ้งที่ 180 32' 10"- 180 38' 45'' เหนือ และเส้นแวงที่ 990 13' 02'- 99021' 30' ตะวันออก อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล ประมาณ 480 – 1,200 เมตร พื้นที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของอำเภอแม่ออน ระยะทางจากตำบลแม่ทา ถึงที่ว่าการอำเภอแม่ออน ประมาณ 30 กิโลเมตร ห่างจากศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ ประมาณ 70 กิโลเมตร ตำบลแม่ทา เป็นตำบลที่ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอแม่ออน มีจำนวนหมู่บ้านทั้งสิ้น 7 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านทาม่อน หมู่ 2 บ้านท่าข้าม หมู่ 3 บ้านค้อกลาง หมู่ 4 บ้านห้วยทราย หมู่ 5 บ้านป่าน้อย หมู่ 6 บ้านดอนชัย หมู่ 7 บ้านใหม่ดอนชัย

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลทาเหนือ อำเภอแม่ออน และตำบลล่อนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลทุ่งกว้าว อำเภอเมืองปาน และตำบลบ้านคำ อำเภอเมืองจังหวัดลำปาง

ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลทาปลาตุ๊ก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

ภาพที่ 1 ภูมิประเทศตำบลแม่ทา อำเภอแม่เอน จังหวัดเชียงใหม่

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ตำบลแม่ทา มีเนื้อที่ทั้งหมด 110 ตร.กม.จำนวน 68,773.6 ไร่ คิดเป็นพื้นที่ดินที่ใช้ประโยชน์ของประชาชน ร้อยละ 17.46 และเป็นพื้นที่ป่า ร้อยละ 82.54 พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบเชิงเขา พื้นดินร่วนปนทรายเหมาะสำหรับเพาะปลูกพืชผัก ผลไม้ ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร เช่น ปลูกข้าวโพด ทำสวนลำไย มะม่วง เลี้ยงวัว อุตสาหกรรมในครอบครัวซึ่งแปรรูปจากผลผลิตการเกษตร มีลำน้ำแม่ทาไหลผ่านกลางพื้นที่และมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำ ภูมิประเทศสองข้างเป็นภูเขาสูง ด้านตะวันออกของพื้นที่เป็นแนวทิวเขาที่ทอดยาวมาจากเทือกเขาผีปันน้ำ ตะวันตกจนถึงดอยขุนตาน ซึ่งเป็นเส้นแบ่งแนวเขตระหว่างจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดลำปาง ด้านตะวันตกของพื้นที่เป็นแนวเทือกเขาซึ่งเป็นเส้นแบ่งแนวเขตระหว่างจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดลำพูน ลำน้ำแม่ทาเป็นแม่น้ำสายหลักที่ไหลลงจากพื้นที่ภูเขาสูง และป่าไม้อุดมสมบูรณ์ทำให้เกิดลำห้วยหลายสาย ช่วยหล่อเลี้ยง และเพิ่มเติมน้ำแม่ทาใช้กับชุมชนตำบลแม่ทาอย่างต่อเนื่องตลอดปี

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพอากาศโดยทั่วไปของตำบลแม่ทาเป็นพื้นที่ตอนล่างสุดของ อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่มีสภาพอากาศเย็นสบายมีอุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 25.4 องศาเซลเซียส โดยมีค่าอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 31.8 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 20.1 องศาเซลเซียส ในฤดูหนาวจัดมีหมอกปกคลุมพื้นที่ ต่ำสุดถึง 15 องศาเซลเซียส ส่วนฤดูร้อนจะมีอากาศร้อนอุณหภูมิประมาณ 34 องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,100-1,200 มิลลิเมตรต่อปี สภาพภูมิอากาศอยู่ใต้อิทธิพลมรสุม 2 ชนิด คือ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ภูมิอากาศแบ่งออกเป็น 3 ฤดู คือ (1) ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมจนถึงเดือนตุลาคม (2) ฤดูหนาว พฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์ และ (3) ฤดูร้อน กุมภาพันธ์ถึงพฤษภาคม

ประวัติตำบล

ประวัติความเป็นมาในอดีตประชากรในลุ่มน้ำแม่ทาตอนบนประกอบไปด้วย กลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย จากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ระบุว่าบรรพบุรุษของชุมชนแม่ทาอพยพเข้ามาตั้งชุมชนอยู่บริเวณริมน้ำทาไม่ต่ำกว่า 300 ปี ด้วยสาเหตุจากการหนีภัยสงครามตั้งแต่ปี พ.ศ. 2193 โดยกลุ่มชาติพันธุ์แรกๆ ที่เข้าตั้งถิ่นฐานคือ กลุ่มชาติพันธุ์กระเหรี่ยง (กลุ่มยางแดง) ต่อมาได้เริ่มมีกลุ่มต่าง ๆ อพยพเข้ามาสมทบอีกหลายกลุ่ม เช่น ลี้ซุนคงอพยพมาจากเมืองเชียงใหม่ แถบบริเวณแจ่งหัวริน เนื่องจากการหลีกเลี่ยงเก็บภาษี 4 บาท ในขนาดนั้น ต่อมา มีชาวเชียงใหม่ผ่านศึกหัวเมืองเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านป่าหมาก(บ้านหัวทุ่ง) 11 ครัวเรือน มีพระติดตามมา 1 รูป อยู่ได้ประมาณ 2 ปี มีชาวละคอนหนีศึกจากเมืองเขลางค์นคร มาอีก 9 ครอบครัวอยู่รวมกัน สัญชาติเป็นขมุเขมร เป็นกลุ่มที่มาทีหลัง ซึ่งเข้ามาจับจ้างตัดไม้ให้บริษัทสัมปทานและตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ แม้ว่าสัมปทานจะหมดไปแล้ว กลุ่มชาวละคอนที่เข้ามาค้าขายเกลือ ซึ่งรับขนส่งสินค้าทางรถไฟที่มาถึงเมืองลำปาง และต่อมาจึงได้ตั้งถิ่นฐานในแม่ทาได้ประกอบอาชีพปั้นกระเบื้องดินขอเมื่อมีกลุ่มคนต่างๆ เข้ามาตั้งถิ่นฐาน มาทำให้กลุ่มกลุ่มกระเหรี่ยงที่มาอยู่ก่อน อพยพเคลื่อนย้ายขึ้นไปอยู่ในพื้นที่สูงขึ้นบริเวณต้นน้ำแม่ทา ปัจจุบันคือ บริเวณตำบลทาเหนือ ส่วนกลุ่มคนไทยของนั้นได้ขยายชุมชนมาจากทาง อ.แม่ทา และอำเภอบ้านธิ ของจังหวัดลำพูนเข้ามาอยู่สมทบในพื้นที่ตำบล

ในช่วงเริ่มแรกของการตั้งถิ่นฐานชุมชนแม่ทาได้ทำมาหากิน ทำการเกษตรแบบดั้งเดิม ทำไร่ข้าว ต่อมาได้บุกเบิกที่ลุ่มทำนา ที่ตอนปรับเป็นสวน และเก็บหาของป่า ล่าสัตว์เป็นอาหาร ยึดถือความเชื่อแบบดั้งเดิม และศาสนาพุทธ ฟังพาวาอาศัยกันแบบพี่น้อง เครือญาติ มีรูปแบบการจัดการทรัพยากรป่าไม้แบบหน้าหมู่บ้านใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยมีประเพณี ความเชื่อ เป็นกลไกข้อตกลงร่วมกันของชุมชน การจัดการน้ำโดยใช้ระบบเหมืองฝาย ในการใช้น้ำแม่ทาในการทำนา เป็นต้น (สำนักปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2552)

วิถีชีวิตชุมชนคนแม่ทา

ความหลากหลายของทรัพยากรชีวภาพในตำบลแม่ทา ประกอบกับการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนที่มีความสอดคล้อง สะท้อนให้เห็นสภาพของวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นที่มีความปราณีตและงดงาม วิถีชีวิตของคน ป่าไม้ และแหล่งน้ำ ที่ต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดความรัก และความหวงแหนทรัพยากร ซึ่งปัจจุบันเป็นต้นแบบของการจัดการทรัพยากรหรือต้นทุนของชุมชน ทั้งทุนทางทรัพยากร ธรรมชาติ อันได้แก่ ดิน น้ำ ป่าไม้ และทุนทางสังคมที่ประกอบด้วยทรัพยากรบุคคล และทุนดั้งเดิม คือ วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตของคนแม่ทาเป็นแบบอย่าง ของการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับชุมชนท้องถิ่น และการอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นมิตรด้วยความรัก ห่วงแหน และเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาชุมชนและการจัดการทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน (สำนักปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2552)

ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเริ่มปรากฏขึ้นครั้งแรกในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) และนับจากนั้นเป็นต้นมารัฐ ก็ได้ใช้แนวทางการมีส่วนร่วมสำหรับเป็นเครื่องมือในการดำเนินโครงการโดยตลอด (จินตนา สุจจานนท์, 2529) การมีส่วนร่วมเป็นคำที่นิยมใช้กันมาในปัจจุบันทั้งในวงวิชาการและในวงข้าราชการ เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ และขจัดปัญหาความยากจนในชนบทลดช่องว่างทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองระหว่างประชาชนกลุ่มต่างๆ การมีส่วนร่วมของประชาชนหรือชุมชน นับเป็นยุทธวิธีที่สำคัญยิ่งต่อความสำเร็จต่อการพัฒนาคนและส่งเสริมความเป็นธรรมในสังคม เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายของการมีส่วนร่วมอย่างถูกต้องและตรงกันจึงควรได้ศึกษาถึงความหมายของการมีส่วนร่วมที่ได้มีผู้รู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

เสนห์ จามริก (2540) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหาเป็นผู้นำทุกอย่าง ซึ่งไม่ใช่การกำหนดภายนอกแล้วให้ประชาชนเข้าร่วม ต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนคิดเอง และหมายถึงการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้น มีพลังของประชาชนในการตัดสินใจ เพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคม จัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น และเป็นการปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่างๆ

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนา ว่า คือ การเข้าไปมีส่วนร่วมในอำนาจการตัดสินใจในการกำหนดสิ่งที่ชุมชนหรือสังคมนั้นปรารถนา แล้วร่วมกันหาสภาพปัญหาของชุมชน จากนั้นกำหนดแนวทางเลือกที่จะทำให้ได้สิ่งที่ปรารถนานั้น แล้วร่วม

ปฏิบัติ จากนั้นร่วมกันประเมินผล และรับผลประโยชน์จากผลที่เกิดขึ้นต่อไป หรือการให้ประชาชนในชนบทรู้สึกตื่นตัวเพื่อที่จะทราบถึงการได้รับความช่วยเหลือและตอบสนองต่อโครงการพัฒนา ขณะเดียวกันก็สนับสนุนความคิดริเริ่มของคนในท้องถิ่น

วรลักษณ์ ไชยทัฬห และคณะ (2544) กล่าวถึง “การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม” ว่าเป็นกระบวนการพัฒนาที่มุ่งไปสู่การระดมความหลากหลายของประชาชนทุกส่วนในสังคม มาร่วมกันกำหนดแนวทางวิธีในการพัฒนาสังคม อันจะช่วยประสานความขัดแย้งและช่องว่างที่แตกต่างเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคม เป็นกระบวนการกระจายอำนาจในการพัฒนาไปสู่คนทุกส่วนในสังคมให้เกิดความร่วมมือ และร่วมเป็นเจ้าของในสิ่งที่ดำเนินการร่วมกัน รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจะกระจายไปทุกส่วนอย่างเท่าเทียม สู่สังคมที่เป็นธรรมและยั่งยืน ดังนั้นกระบวนการมีส่วนร่วมที่สมบูรณ์ หรือประสบความสำเร็จ ควรเมืองค์ประกอบ 4 ชั้น เริ่มตั้งแต่การจัดตั้งขึ้นเป็นกลุ่ม/ชมรม ขึ้นมา จนถึงขั้นของการทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมนั้นมีความยั่งยืนต่อไปโดยการขยายเครือข่ายให้กว้างขึ้น

อคิน รพีพัฒน์ (2527) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาขึ้นอยู่กับลักษณะหรือรูปแบบของการมีส่วนร่วม อาทิ เป็นการเข้าร่วมกิจกรรม เพราะเกรงใจใคร หรือถูกบังคับเข้ามาทำงาน เพราะมีสิ่งจูงใจเฉพาะหน้าที่ หรือเข้ามามีส่วนร่วม โดยเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนั้น และอยากเข้ามามีส่วนร่วม เพราะเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่จะก่อประโยชน์ระยะยาวให้กับตนเอง ซึ่งลักษณะการมีส่วนร่วมสามารถจำแนกได้หลายลักษณะ โดยใช้เกณฑ์แตกต่างกันไป

สหประชาชาติ (United Nation & 1981) ได้จำแนกลักษณะการมีส่วนร่วมเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง (spontaneous) ซึ่งเป็นโดยการอาสาสมัครหรือการรวมตัวกันเองเพื่อแก้ปัญหาของตัวเอง เป็นการกระทำที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากภายนอก ซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นเป้าหมายของการมีส่วนร่วม

2. การมีส่วนร่วมแบบชักนำ (induced) เป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการเห็นชอบหรือการสนับสนุนโดยรัฐบาล ซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นลักษณะทั่วไปของประเทศกำลังพัฒนา

3. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ (co received) เป็นการมีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลภายใต้การจัดการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือโดยการบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ส่งผลให้ผู้กระทำได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในที่สุด

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2547) ได้อธิบายถึงลักษณะการมีส่วนร่วม โดยพิจารณาจากลักษณะผู้เข้าร่วม แบ่งได้เป็น

1. การมีส่วนร่วมโดยตรง คือ การเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยตัวเอง
2. การมีส่วนร่วมโดยผ่านสนทนากลุ่ม คือ การคัดเลือกตัวแทนของตนหรือกลุ่มเข้าไปเป็นผู้แทน

3. การมีส่วนร่วมโดยผ่านตัวแทน คือ การใช้ตัวแทนครัวเรือน ซึ่งอาจเป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือบุคคลซึ่งมีกำลังที่จะเข้าร่วม

Cohen และ Uphoff (1980) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 รูปแบบตามกระบวนการมีส่วนร่วม คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (อ้างใน สรรเสริญ ทองสมนึก, 2542: 42) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ โดยการกระทำดังกล่าวในห้วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่มีประสิทธิภาพ คือ ถูกจังหวะและความเหมาะสม กับทั้งกระทำการงานดังกล่าวด้วยความรู้สึกผูกพันให้ประจักษ์ว่าเชื่อถือไว้ใจได้ อาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การมีส่วนร่วม = ความร่วมมือร่วมใจ + การประสานงาน + ความรับผิดชอบ

ประเวท วะสี (อ้างใน สรรเสริญ ทองสมนึก, 2542: 44) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนควรมีลักษณะเป็นการส่งข่าวสารให้แกสังคมโดยวิธีต่างๆ เพื่อให้ทราบปัญหาความเดือดร้อน ประชาชนมีส่วนร่วมในการเจรจาความขัดแย้งเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยความเสมอภาคและเคารพในความเป็นมนุษย์

ศรีเพ็ญ ดุรงค์เดช (2544) ได้กล่าวว่าถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการวางแผนการพัฒนา ซึ่งแบบออกได้เป็น 3 รูปแบบ คือ

1. การชักชวนให้เขามีส่วนร่วม รูปแบบนี้รัฐบาลจะเป็นผู้วางแผนนโยบาย และโครงการพัฒนาด้วยตนเอง ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดทำโครงการ แต่จะถูกชักจูงจากรัฐบาล ให้เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนของการดำเนินโครงการ

2. การเจรจาต่อรอง รูปแบบนี้รัฐบาลและตัวแทนของประชาชน จะเข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาและตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการวางแผนการจัดทำโครงการพัฒนา จะอยู่ในมือของรัฐบาลท้องถิ่น และตัวแทนหรือองค์กรประชาชน แม้ว่าในความเป็นจริงนั้นการริเริ่มโครงการจะยังคงมาจากรัฐบาลกลางก็ตาม แต่รัฐบาลท้องถิ่นและองค์กรประชาชนก็ยังสามารถร่วมการตัดสินใจ หรือเจรจาต่อรองผลประโยชน์กับรัฐบาลกลางได้ เพื่อรักษาผลประโยชน์ท้องถิ่นให้ได้มากที่สุด การวางแผนการพัฒนาไว้แล้ว หากมีการยินยอมหรือเปิดโอกาสให้ตัวแทนท้องถิ่น หรือแม้แต่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเข้าร่วมตั้งแต่การวางแผนตั้งแต่แรก

3. การจัดการวางแผนด้วยตนเอง รูปแบบนี้ประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้จัดการและควบคุมการวางแผนพัฒนาการใช้ทรัพยากรด้วยตนเองอย่างสิ้นเชิง นี่คือรูปแบบการวางแผนพัฒนาโครงการ

พึ่งตนเองอย่างแท้จริงและเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบ การวางแผนแบบนี้ไม่ได้อาศัยความคิดริเริ่ม ชักชวนและชักจูงจากบุคคลภายนอกหรือรัฐบาลเลย ประชาชนในท้องถิ่นสามารถวิเคราะห์และตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหา แนวทางการวางแผนพัฒนา หรือ แม้กระทั่งการประเมินผลติดตามผลสำเร็จโครงการตนเอง รูปแบบนี้เป็น การเปิดโอกาสอย่างเต็มที่ให้แก่ประชาชนทุกคนในท้องถิ่นให้เข้ามามีบทบาท และมีส่วนร่วมโดยสมบูรณ์

ประวิทย์ เรื่องจำรัส (2544) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมตามขั้นตอนของการพัฒนา ซึ่งเป็น การวัดในเชิงคุณภาพออกเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาภายในชุมชนตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และการมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์โครงการ กำหนดวิธีการ และแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากร และแหล่งทรัพยากรที่จะใช้

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างผลประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์แรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ที่พึงได้รับจากการพัฒนา หรือยอมรับประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและทางจิตใจ

ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมขั้นประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด ซึ่งในการประเมินอาจปรากฏเป็นรูปแบบของการประเมินย่อย เป็นการประเมินผลก้าวหน้าเป็นระยะๆ หรือกระทำในรูปของการประเมินผลรวม ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวบยอด

Uphoff (1993 อ้างใน ประวิทย์ เรื่องจำรัส, 2544) ได้มีการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนถึงลักษณะและผลของการมีส่วนร่วมของประชาชนดังนี้

1. พื้นฐานของการเข้าร่วม ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วมที่มาจากแรงจูงใจภายในจะเป็นแรงหนุน หรือช่วยให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ส่วนการมีส่วนร่วมที่มาจากปัจจัยภายนอกโดยอาศัยอำนาจบารมี หรือแรงบีบบังคับจากผู้มีอำนาจ ความเกรงใจ หรืออิทธิพลของผู้มีอำนาจนอกชุมชนเองถึงจะสามารถทำได้สำเร็จ แต่ก็ไม่มีผลผูกพันทางจิตใจ ความยั่งยืนต่อเนื่องของกิจกรรม หรือโครงการต่างๆ ก็จะลดลง

2. รูปแบบของการเข้าร่วม การเข้าร่วมของประชาชนนั้น เป็นการเข้าร่วมโดยผ่านองค์กรจัดตั้งของประชาชนเอง โดยเฉพาะกิจกรรมที่คำนึงถึงผลประโยชน์ที่ได้รับของประชาชนสำหรับการเข้าร่วมกิจกรรม โดยผ่านกลุ่มตัวแทน เช่น กรรมการหมู่บ้าน การเข้าร่วมของประชาชนจะอยู่ในลักษณะผู้ให้การสนับสนุน และให้ความร่วมมือ

3. ขอบเขตของการมีส่วนร่วม เป็นช่วงเวลาของการมีส่วนร่วม การใช้เวลาในการเข้าร่วมในกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ จะใช้เวลาอย่างน้อยแตกต่างกัน ความถี่ของจำนวนครั้งที่เข้าร่วมความสม่ำเสมอและฤดูกาลที่เหมาะสมช่วงเวลาที่ใช้ในกิจกรรมในแต่ละครั้ง

4. ผลของการเข้าร่วม ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้เกิดการรวมพลังที่จะสร้างอำนาจต่อรองให้ชุมชนมีศักยภาพเป็นตัวของตัวเองสร้างปฏิสัมพันธ์อันดี มีความสามัคคีใน ส่วนสมาชิกของชุมชน

Peter W.C. Hoare (1986) ได้วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำง่ายว่าเกิดจากการวางแผนที่ไม่ถูกต้องและเหมาะสม ส่วนใหญ่อาศัยการวางแผนในรูปแบบจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง โดยไม่มีข้อมูลที่เพียงพอและ ส่วนใหญ่อาศัยการวางแผนในรูปแบบจากเบื้องล่าง โดยไม่มีข้อมูลที่เพียงพอและได้เสนอทางออกว่าการแก้ปัญหาต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนารวมทั้งกระบวนการในการตัดสินใจเพราะชุมชนมีศักยภาพจากฐานวัฒนธรรมชุมชนและฐานการผลิตที่จะรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่าไม้ และระบบการเกษตรทางเลือกยั่งยืนอยู่ได้ โดยที่ชุมชนนั้นไม่ก่อความเดือดร้อนให้ผู้อื่น

วศิน อิงคพัฒนากุล (2547 อ้างใน Christopher, J. N. G. (1986)) ได้สรุปว่า การแก้ไขปัญหาระบบการเกษตรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมจำเป็นต้องอาศัยมาตรการหลายประการรวมทั้งการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่างๆ ต่อไปนี้คือ การตัดสินใจ การใช้ทรัพยากร การสื่อสาร และการจัดการแก้ไขความขัดแย้ง

จักรพงษ์ พวงงามชื่น และคณะ (2557) กล่าวว่าความสำเร็จของการฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมไม่ได้ขึ้นอยู่กับบทบาทของรัฐเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับความร่วมมือของชาวบ้านในท้องถิ่น ซึ่งผู้ใช้ทรัพยากรด้วย หากชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจด้านนิเวศวิทยาของป่าไม้ น้ำ และที่ดินเป็นอย่างดี เมื่อชาวบ้านเห็นว่าป่าและทรัพยากรส่วนรวมของชุมชน ซึ่งชุมชนสามารถใช้ประโยชน์ที่ชาวบ้านได้รับจากป่าของชุมชนไม่ใช่ประโยชน์ทางการค้าเพื่อหวังผลกำไร หากแต่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีพ เช่น น้ำใช้ในการเกษตร อาหาร สมุนไพร ไม้ฟืน หรือแม้แต่ไม้ที่ใช้ในการสร้างหรือซ่อมแซมบ้าน ซึ่งมีจำนวนไม่มากก็ยังคงผ่านการพิจารณาก่อนการถอนจากคณะกรรมการหมู่บ้านหรือกลุ่มธรรมชาติอื่นๆ ในหมู่บ้านด้วยว่าจะไม่กระทบกระเทือนระบบนิเวศ นอกจากการรับรองให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นแล้ว การอนุรักษ์ป่าควรจะควบคู่ไปกับการพัฒนา รัฐควรมุ่งพัฒนาชนบท โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาคนมากกว่าพัฒนาวัตถุ

โดยสนับสนุนให้ชาวบ้านพึ่งตนเองได้ สามารถทำมาเลี้ยงชีพได้ในท้องถิ่นไม่ต้องตัดไม้ขายหรือไม่ต้องออกไปทำงานทำนอกหมู่บ้านหรืออพยพเข้าเมือง อีกประการหนึ่งการอนุรักษ์หรือการพัฒนาหรือภูมิปัญญาที่สั่งสมมานานนับศตวรรษ เพราะวัฒนธรรมพื้นบ้านเป็นสิ่งเชื่อมโยงองค์ประกอบต่างๆ ของชุมชนเข้าด้วยกัน ดังนั้นการอนุรักษ์และการพัฒนาชนบทจะสัมฤทธิ์ผลได้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของชาวบ้านตลอดจนการรักษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในท้องถิ่น

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ กระบวนการจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยประชาชนมีส่วนร่วม จะช่วยทำให้คนในชุมชนได้ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากขึ้น ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของคนในชุมชน เริ่มต้นจากแนวคิดที่จะทำให้คนในชุมชนได้เห็นถึงสภาพปัญหาด้านทรัพยากรป่าไม้ที่เกิดขึ้นจะเป็นสายสัมพันธ์ยึดโยงคนในชุมชน เพื่อให้การใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ร่วมกันอย่างยั่งยืน ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ มีด้วยกัน 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนที่หนึ่ง เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ชุมชน ค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ตลอดจนการจัดการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการของชุมชน ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้เรียนรู้สภาพของชุมชน วิถีชีวิต สังคม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน

2. ขั้นตอนที่สอง เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นการวางแผนการจัดการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน โดยการประชุม อภิปราย แสดงความคิดเห็นร่วมกัน เพื่อกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ และแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินงาน

3. ขั้นตอนที่สาม เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามขั้นตอนของแผนงานที่กำหนดไว้ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน โดยอาจสนับสนุนด้านเงินทุน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน รวมทั้งการเข้าร่วมในการบริหารงาน การประสานความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกชุมชน

4. ขั้นตอนที่สี่ เป็นขั้นตอนการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะแจกจ่ายผลประโยชน์จากกิจกรรมการจัดการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน บนพื้นฐานของความเท่าเทียมและเสมอภาค

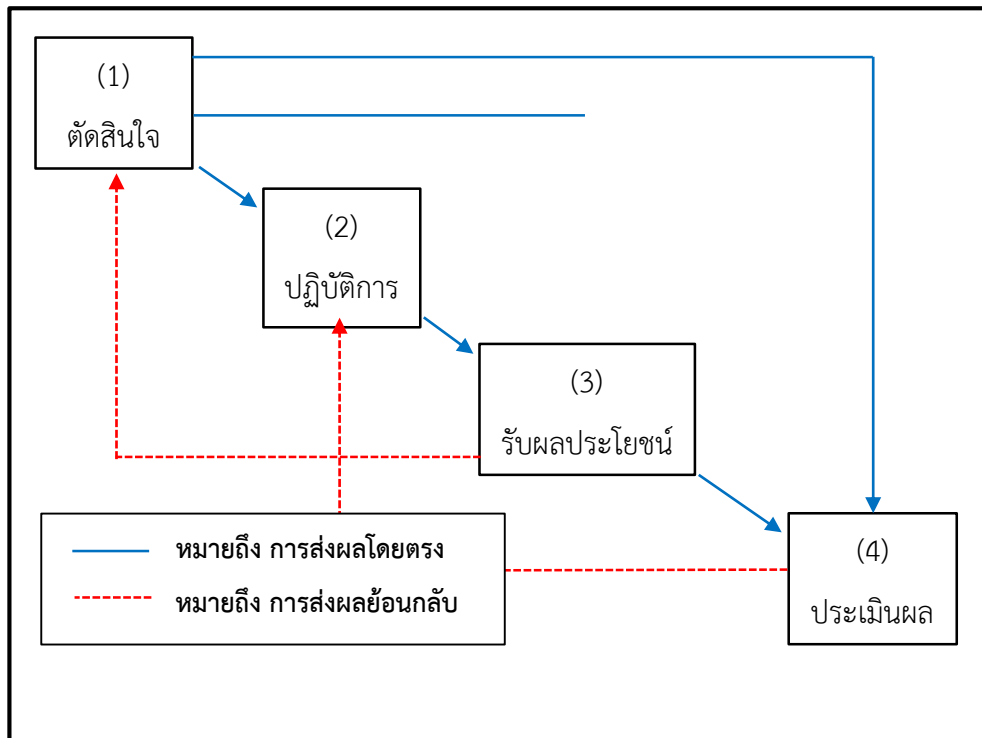
5. ขั้นตอนที่ห้า เป็นขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการติดตามในการประเมินผลการพัฒนาที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ว่า สำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัดอย่างไร เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันที่ และนำข้อผิดพลาดไปเป็นบทเรียนในการดำเนินการในระยะต่อไป (จักรพงษ์ พวงงามชื่น, 2558)

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ โคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff, 1977) แสดงให้เห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นการตัดสินใจมีความสำคัญมาก สาเหตุว่าการตัดสินใจจะส่งผลต่อการ ปฏิบัติการและการปฏิบัติการจึงมีผลต่อไปยังการรับผลประโยชน์และการ ประเมินผลในขณะเดียวกัน เพราะฉะนั้นการตัดสินใจจะมีผล โดยตรงต่อการรับ

ผลประโยชน์ และการประเมินผลด้วย ได้ตั้งภาพที่ 2 รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามแนวคิดของ Cohen & Uphoff (1977)

การประเมินผลในขณะเดียวกัน เพราะฉะนั้นการตัดสินใจจะมีผล โดยตรงต่อการรับ ผลประโยชน์ และการประเมินผลด้วย ได้ตั้งภาพที่ 2 รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวคิด ของ Cohen & Uphoff (1977)

ภาพที่ 2 รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวคิดของ Cohen & Uphoff

ที่มา: Cohen & Uphoff (1977)

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

จากการตรวจสอบเอกสารแนวคิดและทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปผลเพื่อเป็นแนวทางการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างมีความรักหวงแหนทรัพยากรป่าไม้เป็นพื้นที่สีเขียว รักษา จัดการ ฟื้นฟู พื้นที่ให้มีความอุดมสมบูรณ์ ส่งผลไปถึงคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนใกล้ๆ และรอบข้าง เป็นกระบวนการที่ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมได้ส่วนเสียในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง มาร่วมกันคิด ร่วมกันแสดงความคิดเห็น ร่วมกันวางแผน และติดตาม ร่วมกันตัดสินใจ และลงมือปฏิบัติร่วมกัน ผลที่ได้เป็นของผู้ที่มาร่วมกันทำไม่ว่าจะเป็นความรับผิดชอบ ผลลัพธ์หรือผลประโยชน์ โดยตั้งอยู่บนหลักการของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

- 1) กระบวนการที่เป็นระบบ
- 2) การตอบสนองต่อความคิดที่หลากหลาย
- 3) การเรียนรู้ร่วมกัน

- 4) เรียนรู้ในสถานการณ์เฉพาะ
- 5) ประสานองค์ความรู้ท้องถิ่นกับภายนอก
- 6) มุ่งการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ดีขึ้น

จากแนวคิด และทฤษฎีที่กล่าวมานี้ ต้องมีหลักและแนวคิด และทฤษฎีการมีส่วนร่วม เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันแก้ไขปัญหาาร่วมกันเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถใช้ความรู้ความสามารถ ความคิดของตนเพื่อการตัดสินใจทางสังคม

แนวคิดการจัดการทรัพยากรป่าไม้

แนวคิดการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในมิติสิ่งแวดล้อม

จากการบูรณาการแนวความคิดของ เกษม จันทรแก้ว (2547) และ Freedman (1989) สิ่งแวดล้อมเปรียบเสมือนกล่องสี่เหลี่ยมที่แต่ละด้านของกล่องเปรียบเสมือนมิติทางสิ่งแวดล้อมทั้ง 4 มิติ ซึ่งประกอบด้วย มิติทางด้านทรัพยากร มิติทางด้านเทคโนโลยี มิติทางด้านของเสีย และมลพิษ สิ่งแวดล้อม และมิติทางด้านมนุษย์ เศรษฐกิจ และสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน และกระทำต่อสิ่งแวดล้อมในระดับ ทิศทาง และลักษณะต่างๆ กันตามแต่ละระบบสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะมีอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตของมนุษย์เป็นสำคัญ ตามแนวคิดของ เกษม จันทรแก้ว (2547) มิติสิ่งแวดล้อม สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท มิติสิ่งแวดล้อมในส่วนของบทบาทหน้าที่ และมิติสิ่งแวดล้อมในส่วนของโครงสร้าง ซึ่งมิติสิ่งแวดล้อมในแต่ละประเภทจะมีความสัมพันธ์ซึ่งกัน และกันตลอดเวลาในประเภทเดียวกัน และจะมีความเชื่อมโยงระหว่างแต่ละประเภทด้วยเช่นกัน (เกษม จันทรแก้ว, 2547)

ป่าไม้ในมิติทรัพยากร (resource dimension) เป็นมิติสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตทุกชนิด โดยในส่วนของสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาตินั้น สิ่งแวดล้อมในมิติทรัพยากรครอบคลุมถึงการที่สิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศธรรมชาติต้องดำรงชีวิตและสืบทอดเผ่าพันธุ์ ดังนั้น สิ่งมีชีวิตทุกชนิดจึงมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในลักษณะการใช้ประโยชน์สิ่งแวดล้อมในรูปแบบของทรัพยากรเพื่อการดำรงชีวิต และสืบทอดเผ่าพันธุ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งแวดล้อมในมิติทรัพยากรยังสามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้นอกเหนือจากปัจจัยเพื่อการดำรงชีวิตแล้ว สิ่งแวดล้อมในมิติทรัพยากรยังเอื้ออำนวยความสะดวกสบาย ความผาสุกแก่มนุษย์ที่เรียกว่า “คุณภาพชีวิต” อีกด้วย โดยเป็นมิติที่เอื้ออำนวยปัจจัยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตทุกชนิด เมื่อพิจารณาสิ่งแวดล้อมในมิติทรัพยากร พบว่า องค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมในมิติทรัพยากร สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ สิ่งแวดล้อมในมิติทรัพยากรธรรมชาติ (natural resources) ประกอบไปด้วย ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่หมดสิ้น (non-exhausting natural resources) ทรัพยากรธรรมชาติที่ทดแทนกันได้

(renewable natural resources) และทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วหมดไป (exhausting natural resources)

สิ่งแวดล้อมในมิติทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น (man-made environment) ประกอบไปด้วย ทรัพยากรชีวภาพ (bio-physical resources) และทรัพยากรเศรษฐกิจสังคม (socio-economic resources) สามารถจำแนกป่าไม้ตามความสัมพันธ์กับสิ่งมีชีวิต และสิ่งแวดล้อมเป็น 2 ส่วนคือ ป่าไม้ในมิติสิ่งแวดล้อมที่มีบทบาทหน้าที่ในการเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในระบบนิเวศธรรมชาติ และป่าไม้ในมิติสิ่งแวดล้อมที่ทำหน้าที่เป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้าและบริการ ทั้งนี้ในส่วนของความเป็นองค์ประกอบสำคัญในระบบนิเวศนั้น พบว่า ป่าไม้ทำหน้าที่ในการรักษาความสมดุลของระบบนิเวศธรรมชาติ ส่วนป่าไม้ในมิติทรัพยากรที่ทำหน้าที่เป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้าและบริการนั้น พบว่า ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถงอกเงยเพิ่มพูนได้แต่อยู่ภายใต้เงื่อนไขการบริหารจัดการที่เหมาะสม กล่าวคือ ต้องมีการกำหนดมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการควบคุม การพัฒนา การบูรณะฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ เช่น การทำไม้ การแปรรูปไม้ การครอบครองและการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าไม้

ป่าไม้ในมิติเทคโนโลยี (technology dimension) เป็นมิติเทคโนโลยีธรรมชาติที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตในพื้นที่ป่าไม้ และเกิดจากคุณลักษณะทางธรรมชาติของป่าไม้เป็นสำคัญ โดยพบว่า ผลที่เกิดกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติอันเนื่องมาจากกิจกรรมการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตต่างๆ ช่วยทำให้เกิดการรักษาความสมดุลของระบบสิ่งแวดล้อมนอกจากนี้ คุณลักษณะธรรมชาติบางประการของป่าไม้สามารถทำหน้าที่ในลักษณะมิติเทคโนโลยีได้ เช่น พฤติกรรมการล่าของสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าธรรมชาตินั้น สัตว์ผู้ล่าเหยื่อที่มีความอ่อนแอจากการเป็นโรค หรือเหยื่อที่มีอายุมาก เนื่องจากเป็นกลุ่มของเหยื่อที่มีสมรรถนะในการหนีภัยค่อนข้างต่ำ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนี้เป็นการจำกัดการแพร่กระจายของโรคระบาด รวมทั้งลดปริมาณการแก่งแย่งปัจจัยจำเป็นในการดำรงชีวิตของสัตว์ป่าที่เป็นเหยื่อด้วยเพราะกลุ่มสัตว์ป่าที่เป็นเหยื่อดังกล่าวจะถูกกำจัดออกจากพื้นที่ ซึ่งเป็นเทคโนโลยีการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคตามธรรมชาติ เป็นต้น

ป่าไม้ในมิติของเสีย และมลพิษสิ่งแวดล้อม (waste and pollution dimension) เป็นมิติสิ่งแวดล้อมที่เป็นเศษเหลือ หรือมลพิษที่เกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากร และเทคโนโลยี โดยเมื่อพิจารณาในส่วนของสิ่งแวดล้อมนั้น ของเสีย และมลพิษสิ่งแวดล้อมอาจจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะตามสาเหตุการเกิดของเสีย และมลพิษ ดังนี้ ของเสีย และมลพิษที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เป็นของเสีย และมลพิษที่เกิดขึ้นจากการขบถายของสิ่งมีชีวิตรวมทั้งการเน่าเปื่อยผุสลายของซากสิ่งมีชีวิตที่สะสมอยู่ในสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม ในสภาพธรรมชาติแล้ว ของเสีย และมลพิษที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาตินี้จะถูกถ่ายทอดไปตามห่วงโซ่อาหาร และสายใยอาหาร ซึ่งหากมีชนิด ปริมาณ สัดส่วน และการกระจายของเสีย และมลพิษที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติเหมาะสมแล้ว องค์ประกอบที่มีชีวิตในสิ่งแวดล้อมย่อมสามารถกำจัดของเสีย และมลพิษดังกล่าวได้ ของเสีย และมลพิษที่เกิดขึ้นจาก

กิจกรรมการกระทำของมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์ได้แยกตนเองออกจากสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ของเสีย และมลพิษที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ในสิ่งแวดล้อมเป็น ของเสีย ซึ่งของเสีย และมลพิษในลักษณะนี้อาจเกิดการสะสมในสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ หรือในสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น และเกิดขึ้นจากความไม่สมดุลของการประโยชน์ป่าไม้ในมิติทรัพยากร และมิติเทคโนโลยี โดยเป็นผลจากการเสียสมดุลของมิติทรัพยากรเป็นสำคัญในรูปของภัยธรรมชาติต่างๆ ป่าไม้ในมิติมนุษย์ และเศรษฐกิจสังคม (human dimension) อาจกล่าวได้ว่า มิติมนุษย์ และเศรษฐกิจสังคมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมเป็นแรงผลักดันที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงคุณภาพสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และสังคมมนุษย์ ครอบคลุมเกี่ยวกับโครงสร้างประชากร การศึกษา การอนามัย และสาธารณสุข เศรษฐกิจ โบราณสถาน สถานที่ประวัติศาสตร์ และศาสนา ความปลอดภัย การเมืองการปกครอง และการนันทนาการ ซึ่งผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสิ่งแวดล้อมในทุกทิศทาง ก่อให้เกิดการบริโภค และการใช้ประโยชน์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการการใช้ประโยชน์สิ่งแวดล้อม ป่าไม้ในมิติมนุษย์ และเศรษฐกิจสังคม เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ป่าไม้ของมนุษย์และสังคมมนุษย์ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยป่าไม้ที่มีความอุดมสมบูรณ์สามารถให้ผลผลิตด้านเนื้อไม้โดยตรง ส่วนพื้นที่ป่าไม้ที่มีความงดงามตามธรรมชาติสามารถตอบสนองความต้องการเพื่อการนันทนาการ และการรักษาความสมดุลตามธรรมชาติ นอกจากนี้ ชุมชนท้องถิ่นอาจใช้ประโยชน์ป่าไม้ตามความเชื่อ และความศรัทธาในลักษณะของป่าชุมชน

แนวคิดมิติสิ่งแวดล้อมกับทรัพยากรป่าไม้ ความสัมพันธ์ระหว่างมิติสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อ 1) สมดุลธรรมชาติ 2) ภัยและอันตรายที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม 3) การปนเปื้อนของมวลสาร 4) การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ 5) การใช้ประโยชน์และการพัฒนา เมื่อประยุกต์แนวความคิดมิติสิ่งแวดล้อมกับทรัพยากรป่าไม้ลักษณะระบบสิ่งแวดล้อม พบว่า ทรัพยากรป่าไม้ซึ่งเป็นมิติทรัพยากรมีลักษณะเป็นปัจจัยนำเข้า (input) สู่อบบสิ่งแวดล้อม โดยมีมิติเทคโนโลยีทำหน้าที่เป็นกระบวนการผลิต (process) ก่อให้เกิดผลผลิต (output) ในลักษณะของมิติของเสียและมลพิษสิ่งแวดล้อม และมิติมนุษย์และเศรษฐกิจสังคม โดยมีผลลัพธ์ (outcome) ที่เกิดขึ้นในรูปของคุณภาพชีวิตและคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ หากคุณภาพชีวิตและคุณภาพสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย ย่อมส่งผลย้อนกลับ (feedback) ไปยังทรัพยากรป่าไม้ซึ่งเป็นมิติทรัพยากรที่ทำหน้าที่เป็นปัจจัยนำเข้า (input) ของระบบสิ่งแวดล้อม

แนวคิดการจัดการป่าไม้ที่ยั่งยืน (sustainable forest management) Davis et al. (2001) ได้อธิบายความหมายความเชื่อในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติไว้ 3 ลักษณะ คือ

1.1. ความเชื่อว่า มนุษย์เหนือธรรมชาติ (man dominates natural) โดยมีความเชื่อว่า มนุษย์มีความสามารถในการจัดการและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างเหลือเฟือเพื่อตามความต้องการของตนเองโดยใช้เทคโนโลยีต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น

1.2. ความเชื่อว่า มนุษย์อยู่ร่วมกับธรรมชาติ (man coexists with natural) โดยมีความเชื่อว่ามนุษย์และธรรมชาติเกิดอยู่ร่วมกันและต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทรัพยากรธรรมชาติมีอยู่จำกัด การใช้ประโยชน์ต้องคำนึงถึงสมรรถนะที่ยอมให้มีได้ (carrying capacity) ของระบบสิ่งแวดล้อม

1.3. ความเชื่อว่า ธรรมชาติเหนือมนุษย์ (natural dominates man) โดยมีความเชื่อว่าไม่ว่ามนุษย์จะทำอะไรสุดท้ายแล้วธรรมชาติจะเป็นผู้ให้คำตอบ

แนวคิดความยั่งยืนของการใช้ประโยชน์อเนกประสงค์ (multiple use sustainable yield)

เป็นแนวคิดเกิดจากการที่วัตถุประสงค์ของการใช้ประโยชน์ป่าไม้มีมากขึ้น จากเดิมที่เพื่อผลิตเนื้อไม้แล้วได้ขยายเป็นเพื่อการนันทนาการ เกมการล่าสัตว์ เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร จากแนวคิดนี้จึงมุ่งให้เกิดความยั่งยืนของการใช้ประโยชน์ป่าไม้ต่างๆ

แนวคิดความยั่งยืนของระบบนิเวศป่าไม้ตามธรรมชาติ (naturally functioning forest ecosystems) เป็นแนวคิดที่เกิดจากมุมมองที่เชื่อว่าธรรมชาติเหนือมนุษย์และเกิดมานานแล้ว แนวคิดนี้มีความเชื่อว่า ความยั่งยืนของป่าไม้จะเกิดขึ้นได้โดยการปล่อยให้ระบบนิเวศป่าไม้ได้พัฒนาและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ไปด้วยตัวเอง มนุษย์ไม่จำเป็นต้องเข้าไปเกี่ยวข้องหรือเกี่ยวข้องน้อยที่สุดในการจัดการเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ดังนั้น จึงเป็นที่มาของการจัดตั้งพื้นที่อนุรักษ์ต่างๆ เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ป่าสวนแห่งชาติ เป็นต้น

แนวความคิดความยั่งยืนของระบบนิเวศมนุษย์และป่าไม้ควบคู่กันไป (sustainable human forest ecosystem) เป็นแนวคิดมองว่าป่าไม้และคนอยู่ร่วมกันและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการความหลากหลาย และความยั่งยืนของระบบนิเวศป่าไม้พื้นที่ขนาดใหญ่ที่มีประชาชนเกี่ยวข้องอยู่ และเน้นการจัดการทั้งระบบที่คำนึงถึงกิจกรรม กระบวนการและโครงสร้างของระบบนิเวศป่าไม้เพื่อวัตถุประสงค์ที่หลากหลายขึ้นและให้ผลผลิตหลากหลายรูปแบบและในหลายๆ ด้านทั้งสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม

แนวคิดสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ สิทธิชุมชน เป็นเรื่องที่มีมาแต่ดั้งเดิมคู่กับสังคมมายาวนาน ต่อมาเกิดกลไกภาคที่มีอำนาจและเข้าไปดำเนินการจัดระบบของสิทธิชุมชนในด้านต่างๆ สิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ได้รับการคุ้มครองครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ต่อมามีการยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว และได้ประกาศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แต่ก่อนได้บัญญัติในเรื่องสิทธิชุมชนไว้ด้วย โดยให้ความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร อนุรักษ์ บำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับ

รัฐ และชุมชนในการคุ้มครอง รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การดำเนินโครงการต่างๆ ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง จะดำเนินการไม่ได้นอกจากจะมีการศึกษาและผ่านกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนที่จะมีการดำเนินการ ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จะถูกยกเลิกและประกาศใช้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 สิทธิชุมชนดังกล่าวที่มีในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จะยังคงถูกบรรจุในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

สิทธิของชุมชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

แนวคิดของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งรวมถึงทรัพยากรป่าไม้ด้วยในอดีตจนถึงก่อนที่จะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 นั้น เป็นแนวคิดแบบรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่รัฐ กฎหมายและแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประเภทต่างๆ จึงตกอยู่ในความรับผิดชอบของส่วนราชการที่มีหน้าที่ตามกฎหมายกำหนด (อิทธิพล ศรีเสาวลักษณ์, 2548) สิทธิของประชาชนหรือชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นเพียงสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายและนโยบายกำหนด โดยไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแต่อย่างใด

แต่เมื่อกฎหมายรัฐธรรมนูญได้ประกาศใช้ในปี พุทธศักราช 2560 แนวคิดใหม่ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่มีการกระจายอำนาจมากขึ้น โดยให้สิทธิแก่ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมถึงทรัพยากรป่าไม้ด้วยในหลายมาตรา (เขตไทย ลักการ์พินธุ์, 2560) ได้อธิบายไว้ดังนี้

ตามมาตรา มาตรา 43 บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

(1) อนุรักษ์ ฟื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ

(2) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

สิทธิของบุคคลและชุมชนตามวรรคหนึ่ง หมายความว่ารวมถึงสิทธิที่จะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการดังกล่าวด้วย

(3) เข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรืองดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน และได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้นโดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

ตามมาตรา 57(1) รัฐต้องอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงาม จัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับการทำกิจกรรม โดยต้องส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้วย

ตามมาตรา 57(2) รัฐต้องอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ โดยต้องให้ประชาชน และชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม ดำเนินการและได้รับประโยชน์ด้วย

แนวคิดของการป่าไม้ชุมชน ป่าไม้ชุมชน (social forestry) โกมล แพรกอง (2535) ได้ให้ความหมายว่า “หมายถึง การดำเนินทางการป่าไม้โดยชุมชนในระดับต่างๆ เพื่อผลประโยชน์ของชุมชนเอง” การดำเนินการด้านการป่าไม้ เช่น การปลูกต้นไม้ การบำรุงป่า การป้องกันรักษาป่า การใช้ประโยชน์จากป่าในลักษณะต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

1. แนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างสังคมมนุษย์กับสังคมป่าไม้ในระบบนิเวศ แนวคิดนี้มองว่ามนุษย์และระบบสังคมของมนุษย์กับต้นไม้และระบบนิเวศป่าไม้มีความสัมพันธ์ในลักษณะพึ่งพาซึ่งกันและกัน โดยแยกจากกันไม่ได้ มีการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนสิ่งต่างๆ ทั้งในด้านที่เอื้อประโยชน์หรือด้านที่อาจก่อให้เกิดอันตรายระหว่างกัน อย่างเป็นลูกโซ่ไม่มีที่สิ้นสุด ความเสื่อมโทรมที่เกิดขึ้นกับระบบนิเวศป่าไม้ที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ก็จะส่งผลเสียต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และระบบสังคมมนุษย์ในทางกลับกันความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้และระบบนิเวศป่าไม้ที่มนุษย์ช่วยกันจัดการให้เกิดขึ้นก็จะทำให้ความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของมนุษย์ดีด้วย

2. แนวคิดการป่าไม้เพื่อการพัฒนาชนบท แนวคิดนี้มองว่าพื้นที่ชนบทส่วนใหญ่อยู่ใกล้พื้นที่ป่าไม้และใช้ประโยชน์ป่าไม้เพื่อให้ได้มาซึ่ง ปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิตและด้านอื่นๆ ดังนั้น จึงเห็นว่าควรใช้พื้นที่ป่าไม้เป็นฐานในการพัฒนาชนบทในระดับที่ให้มีพออยู่กิน โดยมุ่งเน้นให้ชุมชนเข้าไปดำเนินการด้านการป่าไม้ เช่น การปลูกต้นไม้ การบำรุงป่า การป้องกันรักษาป่า การใช้ประโยชน์จากป่าในลักษณะต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อันจะนำมาซึ่งประโยชน์ด้านต่างๆ ที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาชนบทต่อไป

3. แนวคิดการกระจายอำนาจในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ แนวคิดนี้มองว่าทรัพยากรธรรมชาติซึ่งรวมถึงป่าไม้เป็นส่วนรวมและได้ที่มีผู้ดูแลรักษา จัดการและควบคุมดูแลการใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ในระดับพื้นที่ เช่น ชุมชนต่างๆ มาเป็นเวลานานแล้ว ดังนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้ และสะดวกต่อการจัดการและดูแลรักษาของผู้ใช้ประโยชน์ป่าไม้นั้นๆ โดยไม่ไปขัดกับกฎระเบียบของรัฐ จึงควรยกฐานะให้เป็นที่ยอมรับในรูปแบบของการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังส่วนท้องถิ่น

4. แนวคิดการจัดการป่าไม้เพื่อผลผลิตที่ยั่งยืนและความมั่นคงของชุมชน แนวคิดนี้มองว่าการจัดการป่าไม้เพื่อผลผลิตด้านต่างๆ จะต้องเป็นการจัดการที่ทำให้เกิดความยั่งยืนของผลผลิต

(sustained yield) ซึ่งอาจเป็นความยั่งยืนของผลผลิตเนื้อไม้เพื่อการใช้สอยหรือความยั่งยืนของการใช้ประโยชน์ลักษณะอเนกประสงค์ ส่วนว่าจะทำให้เกิดความยั่งยืนด้านใดบ้างต้องอยู่บนพื้นฐานของความของชุมชนการจัดการป่าไม้เพื่อให้เกิดผลผลิตที่ยั่งยืนจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ภายใต้การผสมผสานระหว่างการใช้ประโยชน์หลายๆ ด้าน (Lee, 1987 อ้างถึงใน โกมล แพรกทอง 2535)

5. แนวคิดความยั่งยืนของระบบนิเวศป่าไม้ตามธรรมชาติ (naturally functioning forest ecosystems) เป็นแนวคิดที่เกิดจากมุมมองที่เชื่อว่าธรรมชาติเหนือมนุษย์และเกิดมานานแล้ว แนวคิดนี้มีความเชื่อว่า ความยั่งยืนของป่าไม้จะเกิดขึ้นได้โดยการปล่อยให้ระบบนิเวศป่าไม้ได้พัฒนาและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ไปด้วยตัวเอง มนุษย์ไม่จำเป็นต้องเข้าไปเกี่ยวข้องหรือเกี่ยวข้องน้อยที่สุดในการจัดการเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ดังนั้น จึงเป็นที่มาของการจัดตั้งพื้นที่อนุรักษ์ต่างๆ เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้

จากการตรวจสอบเอกสารแนวคิดและทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปผลเพื่อนเป็นแนวทางการวิจัยดังต่อไปนี้

เป็นการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เพื่อมีพื้นที่สีเขียวเพื่อใช้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมของผู้อยู่อาศัยใกล้เขตป่า ทั้งมนุษย์และสิ่งแวดล้อมมีความสมดุล เกิดความยั่งยืน และเป็นส่งผลไปอย่างผู้คนในรู้ต่อไปได้ใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มกำลังที่จะพัฒนาสังคมต่อไปจากแนวคิด และทฤษฎีที่กล่าวมานี้ ต้องมีหลักแนวคิดและทฤษฎี การประยุกต์ใช้และจัดการ การใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ และการดำเนินงานต่างๆ เกี่ยวกับต้นไม้ ป่าไม้ และทรัพยากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยการบูรณาการวิทยาศาสตร์ และศิลปศาสตร์ อยู่ภายใต้เงื่อนไข การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างยั่งยืนยาวนาน เพื่อตอบสนองปัจจัยเพื่อการดำรงชีวิต รวมทั้งปัจจัยสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ความสำเร็จในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือ อย่างดีระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน และที่สำคัญคือประชาชนที่อยู่ประจำถิ่นในการคุ้มครอง และดูแลรักษาจัดการทรัพยากรป่าไม้

แนวคิดการสื่อสารในการส่งเสริมการป่าไม้

สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม และเพชร ทวีวงษ์ (2558) ได้รวบรวมเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ วัตถุประสงค์ และองค์ประกอบของการสื่อสารในการส่งเสริมการป่าไม้ไว้ดังนี้

ความหมายของการสื่อสาร

“การสื่อสาร” มาจากคำภาษาอังกฤษว่า “communication” หรือ “communication arts” หมายถึง ศาสตร์แห่งการติดต่อสื่อสารของมนุษย์ โดยคำว่า communication นั้นมาจากรากศัพท์ภาษาละตินว่า “communis” ซึ่งหมายถึง “common” หรือ “commonness” ที่หมายถึง ร่วมกันหรือเหมือนกัน ดังนั้นการสื่อสารจึงแสดงนัยถึงการก่อให้เกิดความร่วมมือกันหรือเหมือนกัน (ชิตาภา สุขพลา, 2546) และในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้นิยามคำว่า “การสื่อสาร” หมายถึง วิธีการนำถ้อยคำ ข้อความ หรือหนังสือ เป็นต้น จากบุคคลหนึ่ง หรือสถานที่หนึ่งไปยังบุคคลหนึ่ง หรืออีกสถานที่หนึ่ง

นอกจากนี้ นักวิชาการด้านการสื่อสารได้ให้ความหมายของการสื่อสารไว้หลากหลาย ตามทัศนะของแต่ละคนที่พิจารณาให้มีความสำคัญดังนี้ (อังกา ปรมะ สตะเวทิน, 2528: เกศินี จุฑาวิจิตร, 2540 และสินีนุช ครุฑเมือง, 2547)

จอร์จ เอ มิลเลอร์ (George A. Miller, 1956) กล่าวว่า “การสื่อสาร” หมายถึง การถ่ายทอดข่าวสารจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง”

คาร์ล ไอ โฮฟแลอร์ (Carl I. Hovland, 1953) และคณะให้ความเห็นว่า “การสื่อสาร” คือ กระบวนการที่บุคคลหนึ่ง (ผู้ส่งสาร) ส่งสิ่งเร้า (โดยปกติ เป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียน) เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลอื่นๆ (ผู้รับสาร)”

บาร์เกอร์ แอน ลาร์รี่ (Barker L. Larry, 1981) กล่าวว่า “การสื่อสาร” เป็นกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงข่าวสารที่มีลักษณะเป็นพลวัต (dynamic) เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และไม่มีที่สิ้นสุด”

วิลมอต ดับเบิลยู ดับเบิลยู (Wilmot W. W., 1987) กล่าวว่า “การสื่อสาร” มีลักษณะที่เป็นกระบวนการ กล่าวคือ การสื่อสารเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องกัน ระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร โดยที่องค์ประกอบของการสื่อสารแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ และเกี่ยวกัน เช่น ถ้าไม่มีผู้ส่งสาร ก็ไม่มีผู้รับสาร ก็ไม่มีปฏิกริยาตอบกลับ และเมื่อองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลง ก็ส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบอื่นๆ ด้วย

นอกจากนี้ นักวิชาการไทยอีกหลายท่านได้ให้คำนิยามของการสื่อสาร ไว้ดังนี้

ปรมะ สตะเวทิน (2528) กล่าวว่า การสื่อสาร คือ กระบวนการถ่ายทอดสาร (message) จากบุคคลหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าผู้ส่งสาร (source) ไปยังอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเรียนว่าผู้รับสาร (receiver) โดยผ่านสื่อ (channel)

จุมพล รอดคำดี (2531) อ้างถึงใน วาสนา จันท์สว่าง และทัศนีย์ อินทรสุขศรี (2532) กล่าวว่า ทหารสื่อสาร หมายถึง พฤติกรรมการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ โดยอาศัยกระบวนการถ่ายทอดข่าวสารจากบุคคลหนึ่งซึ่งเรียกว่าผู้ส่งสาร ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าผู้รับสาร โดยผ่านสื่อ

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า “การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการถ่ายทอด เช่น ข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริง ความรู้สึนึกคิด เป็นต้น ระหว่างผู้ส่งสาร ซึ่งก็คือผู้ส่งสารปลงผู้รับสาร โดยอาศัยสื่อหรือช่องทางต่างๆ ในการถ่ายทอดสารดังกล่าว ทั้งนี้ในการสื่อสารแต่ละครั้งนั้น ย่อมมีวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง”

ความสำคัญของการสื่อสาร

การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกเพศ ทุกวัย ไม่มีใครที่จะดำรงชีวิตได้ โดยปราศจากการสื่อสาร ทุกสาขาอาชีพก็ต้องใช้การสื่อสารในการปฏิบัติงาน การทำธุรกิจต่าง ๆ โดยเฉพาะ สังคมมนุษย์ที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตลอดเวลา พัฒนาการทางสังคมจึงดำเนินไปพร้อมๆ กับพัฒนาการทางการสื่อสาร การสื่อสารก่อให้เกิดการประสานสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลและสังคม ช่วยเสริมสร้าง ความเข้าใจอันดีระหว่างคนในสังคมช่วยสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี สะท้อนให้เห็นภาพความเจริญรุ่งเรือง วิถีชีวิตของผู้คน ช่วยดำรงสังคมให้อยู่ร่วมกันเป็นปกติสุขและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าทั้งตัวบุคคล และสังคมการพัฒนาทางสังคมในด้านคุณธรรม จริยธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ฯลฯ รวมทั้งศาสตร์ในการสื่อสารจำเป็นต้องพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง

ลักษณะของการสื่อสาร

จากความหมายของการสื่อสารที่นักวิชาการสื่อสารที่นักวิชาการแต่ละท่านได้ให้ไว้ สามารถสรุปลักษณะที่สำคัญของการสื่อสารที่สอดคล้องกับลักษณะของการสื่อสารในงานส่งเสริมการป่าไม้ได้ 5 ลักษณะดังนี้

1. การสื่อสารเป็นการส่ง การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งโดยผู้ส่งสารจะเป็นกระตุ้น (stimuli) เพื่อให้เกิดการตอบสนอง (response) รูปแบบหนึ่งจากผู้รับสาร ซึ่งการสื่อสารจะมีความเกี่ยวข้องกับการรับรู้ การคิด การเรียนรู้ ของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งต่างๆ
2. การสื่อสารมีลักษณะเป็นกระบวนการ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาไม่มีจุดเริ่มต้น และสิ้นสุดอย่างแท้จริง และองค์ประกอบทุกตัวในกระบวนการสื่อสารต่างมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน

3. การสื่อสารเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการทางสังคมของมนุษย์ เพราะมนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม จึงต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการติดต่อระหว่างกัน ตามสถานภาพและบทบาทในการกำหนดพฤติกรรมสื่อสารแตกต่างกันออกไป

4. การสื่อสารจะต้องมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งเสมอ มนุษย์ใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือ เพื่อแสวงหาสิ่งที่ทำให้ตนเองบรรลุสิ่งที่ต้องการ ตามเป้าหมายของแต่ละบุคคล

5. การสื่อสารเป็นเรื่องที่ทันสมัยซับซ้อน สภาพแวดล้อมทางกายภาพของมนุษย์ มีผลต่อการกำหนดพฤติกรรมสื่อสาร การสื่อสารในสถานการณ์และสภาพแวดล้อมที่ต่างกันจะทำให้พฤติกรรมสื่อสารและผลการสื่อสารแตกต่างกัน และทัศนคติแนวคิดหรือมุมมองของตน มีปรากฏเสมอที่หลายคนที่อยู่ในเหตุการณ์เดียวกัน เมื่อนำเรื่องข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นไปถ่ายทอดให้คนอื่นฟังเรื่องที่เล่านั้นจะแตกต่างกันออกไป

วัตถุประสงค์ของการสื่อสาร

การสื่อสาร เกี่ยวข้องกับบุคคลสองฝ่าย หรือคู่สาร นั่นก็คือ ผู้ส่งสาร และผู้รับสาร ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างก็มีวัตถุประสงค์ในการสื่อสารของตนเอง ซึ่งอาจจะเหมือนหรือแตกต่างกันก็ได้ ทั้งนี้หากผู้ส่งสารและผู้รับสารทั้งคู่มีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกันแล้ว ก็ย่อมทำให้การสื่อสารมีโอกาสประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้สูง แต่หากทั้งคู่มีวัตถุประสงค์ไม่สอดคล้องกัน โอกาสที่การสื่อสารครั้งนี้จะล้มเหลวก็มีโอกาสสูงเช่นกัน นอกจากนี้ผู้รับสารอาจมีการป้องกันกลับ (Feed back) ที่ต่างไปจากที่ผู้ส่งสารต้องการก็ได้

กิตติมา สุรสนธิ (2548) และกาญจนา มีศิลปะวิกับ (2533) อธิบายวัตถุประสงค์ของการสื่อสารว่าเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ส่งสารและ ผู้รับสาร ซึ่งผู้ส่งสารจะมีวัตถุประสงค์เพื่อการสื่อสารในขณะที่ผู้รับสารจะมีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารในแนวทางเดียวกัน โดยได้จำแนกวัตถุประสงค์ของการสื่อสารในฐานะของผู้ส่งสาร และผู้รับสาร ไว้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร

1.1 เพื่อแจ้งให้ทราบ (inform) ผู้ทำการสื่อสารควรมีความต้องการที่จะบอกกล่าว หรือชี้แจง ข่าวสารเรื่องราว เหตุการณ์หรือสิ่งอื่นใดให้ผู้รับสารได้รับทราบ

1.2 เพื่อสอนหรือให้การศึกษา (teach or education) ผู้ทำการสื่อสารอาจมีวัตถุประสงค์ เพื่อจะถ่ายทอดวิชาความรู้หรือเรื่องราวเชิงวิชาการ เพื่อให้ผู้รับสารได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ให้เพิ่มพูนยิ่งขึ้น

1.3 เพื่อสร้างความพอใจหรือให้ความบันเทิง (please of entertain) ผู้ทำการสื่อสารอาจใช้ วัตถุประสงค์ในการสื่อสารเพื่อสร้างความพอใจหรือให้ความบันเทิงแก่ผู้รับสาร โดยอาศัยสารที่ตนเอง ส่งออกไป ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของการพูด การเขียน หรือการแสดงกิริยาต่าง ๆ

1.4 เพื่อเสนอหรือชักจูงใจ (Propose or persuade) ผู้ทำการสื่อสารอาจใช้วัตถุประสงค์ในการสื่อสารเพื่อให้ข้อเสนอแนะ หรือชักจูงใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งต่อผู้รับสาร และอาจชักจูงใจให้ผู้รับสารมีความคิดคล้อยตามหรือยอมปฏิบัติตามการเสนอแนะของตน

2. วัตถุประสงค์ของผู้รับสาร

2.1 เพื่อเรียนรู้ (learn) วัตถุประสงค์นี้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้รับสาร การแสวงหาความรู้ของผู้รับสาร โดยอาศัยลักษณะของสาร ในกรณีนี้มักจะเป็นสารที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับวิชาความรู้ เป็นการหาความรู้เพิ่มเติมและเป็นการทำความเข้าใจกับเนื้อหาของสารที่ผู้ทำการสื่อสารถ่ายทอดมาถึงตน

2.2 เพื่อทราบ (to understand) ผู้รับสารต้องการทราบเรื่องราวข้อมูลๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ดูรายการโทรทัศน์ในตอนเช้าเพื่อรับรู้เรื่องราวข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.3 เพื่อกระทำหรือตัดสินใจ (dispose or decide) ในการดำเนินชีวิตของคนมีสิ่งหนึ่งที่ต้องกระทำอยู่เสมอ คือ การตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งการตัดสินใจนั้นอาจได้รับการเสนอแนะหรือชักจูงใจให้กระทำอย่างนั้นอย่างนี้จากบุคคลอื่นอยู่เสมอ ทางเลือกในการตัดสินใจจึงขึ้นอยู่กับข้อเสนอแนะนั้น

การสื่อสารนับว่ามีความสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ฯลฯ การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคน พัฒนาสังคม ตลอดจนวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ รวมทั้งด้านการสื่อสารด้วยกล่าวได้ว่า การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์และพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ อย่างไม่หยุดยั้ง

องค์ประกอบของการสื่อสาร

ในการติดต่อสื่อสารของมนุษย์ตามทฤษฎีหลักมีองค์ประกอบหลักๆ ร่วมกันอยู่ 4 ประการด้วยกัน (ชิตาภา สุขพลำ, 2546) ดังนี้

1. ผู้ส่งสาร (sender) หรือ แหล่งสาร (source) หมายถึงบุคคล กลุ่มบุคคล หรือ หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการส่งสาร หรือเป็นแหล่งกำเนิดสารที่เป็นผู้เริ่มต้นส่งสารด้วยการแปลสารนั้นให้อยู่ในรูปของสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นแทนความคิดได้แก่ ภาษาและอากัปกิริยาต่าง ๆ เพื่อสื่อสาร ความคิด ความรู้สึก ข่าวสารความต้องการ และวัตถุประสงค์ของตนไปยังผู้รับสารด้วยวิธีการใด ๆ หรือ ส่งผ่านช่องทางใดก็ตาม จะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม เช่น ผู้พูด ผู้เขียน กวี ศิลปิน นักจัดรายการ วิทยุ โฆษกรัฐบาล องค์การ สถาบัน สถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีวิทยุโทรทัศน์ กองบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ หน่วยงานของรัฐ บริษัท สถาบันสื่อมวลชน เป็นต้น

2. สาร (message) หมายถึงเรื่องราวที่มีความหมาย หรือสิ่งต่าง ๆ ที่อาจอยู่ในรูปของข้อมูล ความรู้ ความคิดความต้องการ อารมณ์ ฯลฯ ซึ่งถ่ายทอดจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารให้ได้รับรู้ และแสดงออกมาโดยอาศัยภาษาหรือสัญลักษณ์ใดๆ ที่สามารถทำให้เกิดการรับรู้ร่วมกันได้ เช่น ข้อความที่พูด ข้อความที่เขียน บทเพลงที่ร้อง รูปที่วาด เรื่องราวที่อ่าน ท่าทางที่สื่อความหมาย เป็นต้น

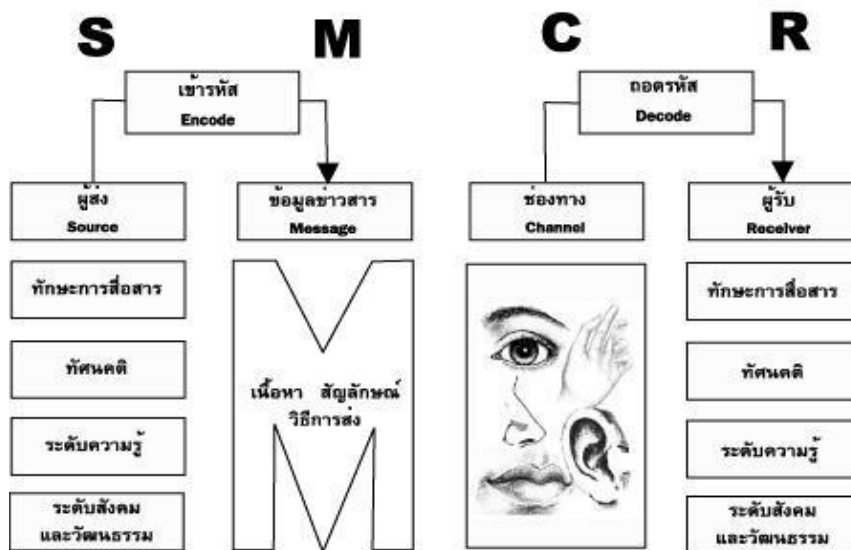
3. สื่อหรือช่องทาง (media or channel) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ในการสื่อสารหมายถึง สิ่งที่เป็นพาหนะของสาร ทำหน้าที่นำสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ผู้ส่งสาร ต้องอาศัยสื่อหรือช่องทาง ทำหน้าที่นำสารไปสู่ผู้รับสาร

4. ผู้รับสาร (receiver) หมายถึง บุคคล กลุ่มบุคคลหรือมวลชนที่รับเรื่องราวข่าวสาร จากผู้ส่งสารและแสดงปฏิกิริยาตอบกลับ (Feedback) ต่อผู้ส่งสารหรือส่งสารต่อไปถึงผู้รับสารคนอื่นๆ ตามจุดมุ่งหมายของผู้ส่งสาร เช่น ผู้เข้าร่วมประชุม ผู้ฟังรายการวิทยุ กลุ่มผู้ฟังการอภิปราย ผู้อ่านบทความจากหนังสือพิมพ์

แบบจำลองของการสื่อสาร

การสื่อสาร เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา และยังเกี่ยวข้องกับบุคคลต่างๆ ในสังคมจำนวนมาก อีกทั้งเป็นกระบวนการที่มีความสลับซับซ้อน และมีลักษณะเป็นนามธรรม กล่าวคือ การสื่อสารผ่านคำพูด อากัปกิริยา ท่าทางต่างๆ ซึ่งไม่สามารถจับต้องได้ ดังนั้นการที่จะอธิบายให้ชัดเจนว่า การสื่อสารมีสภาพที่แท้จริงเป็นอย่างไร หรือมีปรากฏการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้างในกระบวนการสื่อสาร เป็นเรื่องที่ได้ค่อนข้างยาก ดังนั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจน และง่ายต่อการทำความเข้าใจในกระบวนการสื่อสาร นักวิชาการด้านการสื่อสารจึงได้คิดหาคำอธิบาย หรือสร้างแบบจำลองการสื่อสารขึ้นมา เพื่ออธิบายถึงกระบวนการสื่อสาร

แบบจำลองการสื่อสารของ เบอร์โล (The Berlo Model หรือ SMCR Model) ใน ค.ศ. 1960 เดวิด เค เบอร์โล (Berlo, D. K.) ได้นำเสนอแบบจำลองของกระบวนการสื่อสารไว้ใน “รูปแบบจำลอง” ไว้ดังนี้

ภาพที่ 3 แบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล

ที่มา: กิดานันท์ มลิทอง (2543)

เบอร์โลอธิบายกระบวนการสื่อสารว่า เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญคือ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร โดยการสื่อสารจะเป็นไปตามเจตนาของของผู้ส่งสารหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยย่อยในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1. ผู้ส่งสารหรือแหล่งสาร (Source: S) คือ แหล่งสาร หรือผู้ที่ส่งความรู้สึกนึกคิดต้องเป็นผู้ที่มีทักษะความชำนาญในการสื่อสาร โดยมีความสามารถในการเข้ารหัส (encode) เนื้อหาข่าวสาร มีเจตคติที่ดีต่อผู้รับเพื่อผลในการสื่อสาร มีความรู้อย่างดีเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่จะส่ง และควรมีความสามารถในการปรับระดับของข้อมูลนั้นให้เหมาะสมและง่ายต่อระดับความรู้ของผู้รับ ตลอดจนพื้นฐานทางสังคม และวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับผู้รับด้วย

2. ข้อมูลข่าวสาร (Message: M) คือ ความรู้สึกนึกคิดต่างๆ เกี่ยวข้องทางด้านเนื้อหา สัญลักษณ์ และวิธีการส่งข่าวสาร ในรูป ภาษาพูด ภาษาเขียน กิริยาท่าทางต่างๆ

3. ช่องทางในการสื่อสาร (Channel: C) คือ ช่องทาง พาหะ หรือตัวกลางที่ใช้ในการนำสารไปสู่ผู้รับสารโดยผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ ได้แก่ การมองเห็น การได้ยิน การดู การได้สัมผัส การได้กลิ่นรส การได้กลิ่น

4. ผู้รับสาร (Receiver: R) คือ ผู้รับสาร หรือข้อมูลข่าวสารจากผู้ส่งสาร ต้องเป็นผู้มีทักษะความชำนาญในการสื่อสารโดยมีความสามารถในการ “การถอดรหัสสาร” (decode) เป็นผู้ที่มีเจตคติ

ระดับความรู้ และพื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรม เช่นเดียวหรือคล้ายคลึงกันกับผู้ส่งสารจึงจะทำให้การสื่อความหมายหรือการสื่อสารนั้นได้ผล

หลักการสื่อสารในการสื่อสารในการส่งเสริมการป่าไม้

หลักการสื่อสารที่สำคัญ 7 ประการ (The 7 C's of communication) การทำการสื่อสารใดก็ตามผู้ที่เกี่ยวข้องควรจะต้องคำนึงถึงหลักสำคัญในการสื่อสาร เพื่อให้การสื่อสารบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยมีหลักการสำคัญ 7 ประการ ในการสื่อสารดังนี้

1. ความน่าเชื่อถือ (credibility) การสื่อสารไม่ว่าจะด้วยการพูด การเขียน จะต้องเป็นการสื่อสารที่มีความชัดเจน เรียบง่าย เมื่อสื่อสารออกไปแล้ว ผู้รับสารต้องมีความเข้าใจที่ชัดเจน เช่นเดียวกับผู้ส่งสาร ความชัดเจนในการสื่อสารมีคุณสมบัติดังนี้: ทำให้เข้าใจง่ายขึ้น ความชัดเจนและความคิดที่สมบูรณ์จะช่วยเพิ่มความหมายของข้อความ เหมาะสม และเห็นเป็นรูปธรรม

2. ความเหมาะสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม (context) การสื่อสารจะต้องเหมาะสมกลมกลืนกับความจริงของสภาพแวดล้อม โดยอาจมีการนำเครื่องมือสื่อสารต่างๆ เข้ามาใช้สนับสนุนหรือเสริมคำพูดและการกระทำต่างๆ ที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ การติดต่อสื่อสารยังจะต้องมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในสังคมและวัฒนธรรม

3. เนื้อหาสาระ (content) การติดต่อสื่อสารนั้น เนื้อหาสาระของข่าวสารต้องมีความหมายเป็นที่น่าสนใจต่อผู้รับสารเสมอและต้องสอดคล้อง ไม่ขัดแย้งต่อวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมของผู้รับสาร

4. ความชัดเจน (clarity) เนื้อหาสาระของข่าวสารจะต้องมีความชัดเจน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร ผู้ส่งสารควรหลีกเลี่ยงการใช้ข่าวสารที่มีความสลับซับซ้อนเข้าใจยาก

5. ความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอ (continuity and consistency) การติดต่อสื่อสารเป็นกระบวนการที่ไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้น การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีการย้ำเตือนเสมอ เพื่อให้สารนั้นเข้าถึงในจิตใจของผู้รับสาร ผู้รับสารให้ความเห็นว่า การส่งสารซ้ำหลายครั้งจะทำให้สารนั้นถูกยอมรับโดยผู้ส่งสารมากขึ้น

6. ช่องทางในการสื่อสาร (channels) ตัวเชื่อมระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารทำให้ผู้ส่งสารสามารถทำการติดต่อสื่อสารกันได้ ผู้ส่งสารจึงต้องมีช่องทางในการสื่อสารหรือสื่อที่สามารถเลือกใช้เพื่อนำไปสู่ผู้รับสารได้

7. ความสามารถของผู้รับสาร (capability of audience) การติดต่อสื่อสารนั้นต้องคำนึงถึงความสามารถของผู้รับสาร ซึ่งประกอบด้วยทักษะในการสื่อสาร เช่น ความคิดและการสามารถในการใช้ภาษา ความสามารถในการอ่าน รวมทั้งพื้นฐานความรู้และระดับการศึกษาของผู้รับสาร

การสื่อสารในการส่งเสริมการป่าไม้

การสื่อสารในการส่งเสริมการป่าไม้นั้น จะต้องมีความเข้าใจในเรื่องแบบจำลองของการสื่อสารก่อนเพื่อให้สามารถมองภาพของวงการสื่อสารตามทฤษฎี S M C R ของ เดวิด เค เบอร์โล (Berlo, D. K.) ว่ามีปัจจัยมีความสำคัญที่เป็นข้อจำกัดความสามารถผู้ส่งสารและผู้รับสาร ที่จะทำการสื่อสารข้อมูลข่าวสารนั้นให้บรรลุวัตถุประสงค์ สิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ

1. เป็นผู้ที่มีทักษะในการสื่อสาร คือ มีความสามารถในการสื่อสารทั้งการเขียน การพูด การอ่าน กาฟัง การคิด และการแสดงออกกับปฏิกิริยา
2. มีทัศนคติ มีทัศนคติที่ดีทั้งตนเอง ต่อสาร และผู้รับสาร
3. มีความรู้ความเข้าใจ ในเนื้อหาสาระ ซึ่งจะทำให้ผู้ส่งสารสามารถอธิบายและสื่อสารได้อย่างชัดเจน และสื่อสารได้อย่างชัดเจน
4. มีความเข้าใจในระบบสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งจะทำให้ผู้ส่งสารสามารถปรับวิธีการสื่อสารให้เหมาะสมกับผู้รับสารได้

ปัจจัยที่ต้องคำนึงในการสื่อสารในการส่งเสริมการป่าไม้

1. ผู้ส่งสาร หมายถึง หน่วยงาน เจ้าหน้าที่ป่าไม้ นักวิจัย นักวิชาการ หรือผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดนวัตกรรม หรืออาจเป็นเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล สถาบัน หรือองค์กรก็ได้ โดยคนเหล่านี้จะเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการสื่อสาร ในฐานะที่เป็นผู้เริ่มต้นสาร เป็นบุคคลแรกที่จะให้เกิดกระบวนการสื่อสารขึ้น ซึ่งผู้ส่งสารที่ดีควรมีทักษะในการสื่อสาร ทักษะ ทักษะ ความน่าเชื่อถือ ความรู้และความสามารถ โดยเฉพาะในเรื่องที่จะทำการสื่อสาร

2. ผู้รับสาร หมายถึง บุคคลเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมาย หรือหน่วยงาน ที่ผู้ส่งสารมุ่งดำเนินการสื่อสารเพื่อให้เกิดผลในด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม ดังนั้น ผู้ส่งสารควรทำการวิเคราะห์ผู้รับสารเพื่อที่จะได้สื่อสารให้ตรงกับความสามารถในการรับรู้

3. อุปสรรคที่จะเกิดขึ้นในกระบวนการสื่อสาร โดยมีปัจจัยที่สำคัญ 8 ด้าน ดังนี้

- 3.1 ความรู้ หมายถึง ผู้ส่งสารและผู้รับสารจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องเดียวกันที่ใช้ในการสื่อสารจะทำให้ผู้รับสารยอมรับข้อมูลข่าวสารได้นั้นผู้ส่งสารจะต้องมีความรู้ความชำนาญในข้อมูลข่าวสารที่ส่งไปถึงผู้รับสาร

- 3.2 ความพร้อม หมายถึง ความพร้อมในด้านทักษะ ทักษะ ระดับความรู้ ระดับสังคม และวัฒนธรรม ซึ่งผู้รับสารและผู้ส่งสารต้องปรับเข้าหากันเพื่อให้การสื่อสารเกิดความเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น

- 3.3 บริบทของบุคคล หมายถึง บริบทของผู้ส่งสารและของผู้รับสารที่ควรให้ความสำคัญ ในที่นี้คือด้านการแต่งกาย และการใช้เครื่องมือในการสื่อสาร

3.4 เทคนิคการสื่อสาร หมายถึง ผู้ส่งสารและของผู้รับสารนั้นมีเทคนิคที่ส่งผลให้การสื่อสารเกิดการสร้างบรรยากาศ เพื่อที่จะส่งเสริมให้ข้อมูลที่ใช้สื่อสารนั้นเกิดความเป็นจุดเด่นและน่าสนใจ

3.5 สานสัมพันธ์ หมายถึง การที่ผู้ส่งสารและของผู้รับสารนั้นมีการแสดงออกทางสายตา ความรู้สึกที่จริงใจ และท่าทางที่สุภาพ เป็นกลไกสนับสนุนให้การสื่อสารเกิดความเข้าใจและไว้วางใจต่อกัน

3.6 ธรรมชาติ หมายถึง การปรับตัวระหว่างผู้ส่งสารและของผู้รับสารให้สอดคล้องเป็นธรรมชาติ

3.7 ความเชื่อ หมายถึง ความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารที่จะใช้ในการสื่อสารนั้น ต้องผ่านการคัดเลือกให้มีความเหมาะสม โดยยึดข้อมูลข่าวสารที่เป็นข้อมูลหตุยาภูมิเป็นหลักและต้องมีการตรวจสอบไม่ให้เกิดความผิดพลาดในการสื่อสาร

3.8 ภาษา หมายถึง ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารและของผู้รับสารต้องเป็นภาษาเดียวกัน และการสื่อสารด้วยภาษาบางครั้งต้องคำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องของ เพศ อายุ ศาสนา ฐานะ การศึกษา เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการสื่อสารต้องระมัดระวัง เพราะถ้าสื่อสารโดยไม่คำนึงเรื่องของ เพศ อายุ ศาสนา ฐานะ การศึกษา ผลที่ได้รับอาจจะเกิดขึ้นในทางเสียหายได้

4. เนื้อ หรือสาร ข้อมูลเนื้อหา หรือสัญลักษณ์ภาษาสัญญาต่างๆ ที่สามารถสื่อความหมายให้เข้าใจตรงกันได้สารควรมีลักษณะดังนี้ เป็นสารที่มุ่งถึงผู้รับสารและได้รับความสนใจใช้สัญลักษณ์ที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารเข้าใจความหมายร่วมกัน

5. ช่องทางในการสื่อสาร หมายถึง เส้นทางการถ่ายทอดความรู้ไปสู่กลุ่มบุคคลเป้าหมาย เป็นช่องทางที่ผู้ส่งสารใช้ในการติดต่อสื่อสาร

6. เครื่องมือ หมายถึง สิ่งที่ช่วยให้การสื่อสารนั้นเกิดมิติแห่งการรับรู้ใน 5 ด้านคือ การมองเห็น การได้ยิน การดมกลิ่น การลิ้มรส และการสัมผัส เครื่องมือที่ถูกกำหนดด้วย ข้อมูลข่าวสาร และช่องทางการรับรู้ เป็นหลัก

7. เงื่อนไข ได้แก่ สถานที่ เวลา และโอกาส ซึ่งเงื่อนไขทั้ง 3 ด้านนี้จะเป็นตัวกำหนดเครื่องมือหรือสื่อที่จะใช้ในการส่งเสริมในงานส่งเสริมการป่าไม้ ทั้งนี้สื่อประเภทต่างๆ นับเป็นเครื่องมือหลักที่ใช้ในการส่งเสริมการป่าไม้ เช่น การใช้สื่อบุคคลคือตัวเจ้าหน้าที่ในการส่งเสริมการป่าไม้

8. การประเมินผล หมายถึง การเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เป็นการเปรียบเทียบสิ่งที่กลุ่มเป้าหมายได้รับรู้จากการถ่ายทอดของผู้ส่งสาร ผลจากการประเมินนี้ย่อมมีผลทำให้ผู้ส่งสารได้ทำการปรับปรุงกระบวนการสื่อสารของตนในการถ่ายทอดความรู้ในครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุป กระบวนการในการสื่อสารในการส่งเสริมการป่าไม้ ผู้ส่งสารและผู้รับสารต้องประสานความร่วมมือกันเพื่อลดอุปสรรคที่จะเกิดขึ้น โดยใช้การป้องกันและแก้ไขในด้านความรู้ ความ

พร้อม บริบทของบุคคล เทคนิคการสื่อสาร สานสัมพันธ์ เป็นธรรมชาติ ความเชื่อ และภาษา มีการคัดเลือกข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ นำเสนอผ่านช่องทางการรับรู้ที่เหมาะสมกับผู้รับ ซึ่งเครื่องมือที่ช่วยในการสื่อสารให้เกิดประสิทธิผลต้องอาศัยปัจจัยในด้านสถานที่ เวลา และโอกาส ในการกำหนดเครื่องมือในการสื่อสารแต่ละครั้ง เมื่อจบกระบวนการสื่อสารต้องประเมินผลเพื่อนำมาปรับปรุงกระบวนการสื่อสารของตนในการถ่ายทอดความรู้ในครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้น (ครุฑเมือง แสนเสริม, 2558)

การใช้สื่อในการส่งเสริมการป่าไม้

เพื่อให้ครอบคลุมกับกิจกรรมและภารกิจที่ต้องดำเนินการในการส่งเสริมการป่าไม้ ได้จำแนกประเภทของสื่อที่นำมาใช้ในการส่งเสริมการป่าไม้ ออกเป็น 5 ประเภทคือ สื่อบุคคล สื่อพื้นบ้าน สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ และสื่ออื่นๆ โดยมีรายละเอียดของสื่อแต่ละประเภทดังนี้

1. สื่อบุคคล หมายถึง สื่อที่เป็นตัวบุคคล ที่ทำหน้าที่เป็นผู้สื่อสารและผู้รับสารและอยู่ในระบบการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล หรือการสื่อสารในระดับกลุ่ม หน่วยงาน องค์กรก็ได้ สื่อประเภทนี้ได้แก่

1.1 สื่อบุคคลที่เป็นคนภายนอกชุมชน เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ อาสาสมัคร นักพัฒนาจากองค์กรพัฒนาเอกชน นักส่งเสริมการป่าไม้

1.2 สื่อบุคคลที่เป็นคนภายในชุมชน เช่น เพื่อนบ้าน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พระภิกษุสงฆ์ ครู

2. สื่อพื้นบ้าน หมายถึง สื่อที่อาจเป็นตัวบุคคล คณะบุคคล ตลอดจนเครื่องมืออุปกรณ์เกี่ยวกับการแสดงกิจกรรม และวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ โดยเป็นสื่อที่ชาวบ้านสร้างสรรค์ขึ้นมาและยึดถือปฏิบัติสืบเนื่องกันมา อาทิ เพลงพื้นบ้าน ลำตัด ลิเก ละคร การละเล่นต่างๆ

3. สื่อมวลชน หมายถึง ช่องทางที่ทำให้สามารถสื่อสารให้เข้าถึงคนจำนวนมากและมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลายได้อย่างรวดเร็ว ภายในเวลาเดียวกัน หรือใกล้เคียงกัน ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ภาพยนตร์

4. สื่อเฉพาะกิจ หมายถึง สื่อที่ถูกผลิตขึ้นมาโดยมีเนื้อหาเฉพาะเจาะจง และมีจุดมุ่งหมายหลักอยู่ที่ผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม สื่อเฉพาะกิจ แบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ดังนี้

4.1 สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจที่ผลิตขึ้นมาสำหรับวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่งที่เนื้อหาสาระจะต้องมีความชัดเจน มีรูปแบบที่หน้าสนใจ และมีการแจกจ่ายไปให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

4.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือสื่อเฉพาะกิจที่ผลิตออกมาทั้งรูปแสงและเสียง เช่น วิดีทัศน์ สไลด์

4.3 สื่อกิจกรรม ได้แก่ การจัดแสดงนิทรรศการ การจัดประกวด การจัดขบวนแห่ การจัดวันและสัปดาห์พิเศษ การจัดสนทนากลุ่ม การจัดประชุมพบปะ

5. สื่ออื่นๆ สำหรับสื่ออื่นๆ ที่จะกล่าวถึงในที่นี้ ประกอบด้วย สื่อหอกระจายข่าวและเสียงตามสายประจำหมู่บ้าน และการรณรงค์

5.1 สื่อหอกระจายข่าวและเสียงตามสายประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นสื่อที่มีอยู่ในเกือบทุกชุมชนทั่วประเทศ หอกระจายข่าวและเสียงตามสายประจำหมู่บ้าน เป็นสื่อที่ใช้ภายในหมู่บ้าน ซึ่งผู้ส่งสารและผู้รับสาร คือ คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน เป็นกลุ่มคนเดียวกัน มีวิถีชีวิตคล้ายกัน จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะใช้สื่อสารภายในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการแจ้งข่าวสารประจำวัน การให้ข้อมูลความรู้ด้านต่างๆ ตลอดจนการนัดหมาย พบปะประชุมชาวบ้าน ของหน่วยงานต่างๆ

5.2 การรณรงค์ เป็นสื่อที่นำมาใช้ในรูปของวิธีการดำเนินการที่จะสร้างความร่วมมือ ในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อนำไปสู่การยอมรับวิธีการปฏิบัติให้แพร่กระจายออกไปอย่างกว้างขวาง

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า สื่อเป็นตัวกลางในการนำสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ถ้ามีสื่อ สารก็ไม่สามารถเดินทางไปถึงผู้รับสารได้ มนุษย์พยายามที่จะพัฒนาสื่อต่างๆ ขึ้นมาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร ดังจะเห็นได้จากปัจจุบัน ที่มีมากมายหลายประเภทให้ผู้ส่งสารหรือนักพัฒนาได้เลือกใช้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการส่งข่าวสาร และการถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้รับสารซึ่งเป็นประชาชนเป้าหมาย (ครุฑเมือง แสนเสริม, 2538)

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารในการส่งเสริมการป่าไม้

จากการตรวจสอบเอกสารแนวคิดและทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าสวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปผลเพื่อเป็นแนวทางการวิจัยดังต่อไปนี้

การสื่อสารเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ โดยเป็นสื่อกลางที่นำสารจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรป่าไม้ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรป่าไม้ ไปถึงประชาชนตำบลแม่ทาผู้รับสาร ให้เกิดความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ความเข้าใจในกระบวนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ และยังรวมถึงสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรป่าไม้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำรวย สุดเฉลียว และคณะ (2556) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงระแนง อำเภอยางตลาด และอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะเศรษฐกิจ และสังคมระดับการมีส่วนร่วม ของประชาชน และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนที่อาศัยอยู่รอบบริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงระแนง อำเภอยางตลาด และอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ศึกษาตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2555 ถึง กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 รวมระยะเวลา 8 เดือน การเก็บตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนตัวอย่าง จำนวน 386 ครัวเรือน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าทดสอบ t และค่าทดสอบ F วิเคราะห์ข้อมูลโดยคอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูป

ผลจากการศึกษาพบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ชายมีอายุ 51-60 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา/ต่ำกว่า ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย 38 ปี มีอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลักและเป็นอาชีพรอง ขนาดที่ดินที่ถือครองเฉลี่ย 13.69 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.37 คน การได้รับประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้อยู่ในระดับปานกลาง มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อยู่ในระดับมาก ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.53 คะแนน สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงระแนง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพรอง ขนาดพื้นที่ถือครอง จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน การเป็นสมาชิกเครือข่าย การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการได้รับประโยชน์จากป่าไม้

วันวิสา เขือกเย็น (2555) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 398 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติไคสแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

.05 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 51-60 ปี เป็นหัวหน้าครอบครัว สมาชิกในครัวเรือนจำนวน 4-6 คน การศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นับถือศาสนาพุทธ อาชีพค้าขาย รายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาท/เดือน อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 11 ปี ขึ้นไป ส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วมประชุม/อบรมกับผู้นำชุมชน มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.82 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณารายด้าน ลำดับแรกคือ การรับผลประโยชน์ รองลงมาคือ การร่วมดำเนิน กิจกรรม การติดตามประเมินผล และการตัดสินใจเป็นลำดับสุดท้าย ส่วนปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ พบว่าประชาชนต้องการให้เทศบาลจัดหาที่ทิ้งขยะให้เหมาะสม และมีรถขยะมาเก็บตามกำหนด ต้องการให้มีการวางแผนที่แน่นอนและมีความกระตือรือร้นในการทำงาน จัดกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นระยะ และเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้คือ ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมชาย นองเมือง (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง โครงสร้าง องค์ประกอบของป่า และการจัดการทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ดอยอมพาย ตำบลปางหินฝน อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง ศึกษาโครงสร้าง และองค์ประกอบของป่า ใช้แปลงทดลองแบบ quadrat method โดยเลือกวางแปลงทดลองรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาด 40×40 ตารางเมตร ในป่าธรรมชาติ 3 ประเภท คือ ป่าคูบ้าน ป่าขุนน้ำ และป่าอนุรักษ์ โดยแปลงทดลองกระจายไปตามระดับความสูงของพื้นที่ 3 ระดับ คือ พื้นที่ระดับต่ำ พื้นที่ระดับกลาง พื้นที่ระดับสูง และส่วนที่สอง ศึกษาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนบ้านสาวโดยการสัมภาษณ์ในระดับครัวเรือน และจัดเวทีชุมชนเพื่อวางแผนงานในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่

จากการศึกษาโครงสร้างของป่า ในธรรมชาติ 3 ประเภท พบว่า ป่าคูบ้านมีการจัดการชั้นเรือนยอดเป็น 4 ชั้น การปกคลุมของเรือนยอดเฉลี่ย 82.88 เปอร์เซ็นต์ ค่าดัชนีความหลากหลายของชนิดพันธุ์ไม้จากสมการของ Shannon-Wiener โดยเฉลี่ยเท่ากับ 4.4354 พบพันธุ์ไม้ 60 ชนิด พันธุ์ไม้ที่มีความสำคัญทางนิเวศมาก ได้แก่ มะมุ่น ในป่าขุนน้ำมีการจัดชั้นเรือนยอดเป็น 3 ชั้น การปกคลุมของเรือนยอดเฉลี่ย 85.83 เปอร์เซ็นต์ ค่าดัชนีความหลากหลายของชนิดพันธุ์ไม้โดยเฉลี่ยเท่ากับ 4.8412 พบพันธุ์ไม้ 70 ชนิด พันธุ์ไม้ที่มีความสำคัญทางนิเวศมาก ได้แก่ ไม้วงศ์ก่อ และป่าอนุรักษ์มีการจัดชั้นเรือนยอดเป็น 2-3 ชั้น การปกคลุมของเรือนยอดเฉลี่ย 93.69 เปอร์เซ็นต์ ค่าดัชนีความหลากหลายของชนิดพันธุ์ไม้โดยเฉลี่ยเท่ากับ 4.3766 พบพันธุ์ไม้ 77 ชนิด พันธุ์ไม้ที่มีความสำคัญทางนิเวศมาก ได้แก่ ทะโล้ รวมพันธุ์ไม้ที่พบในป่าธรรมชาติทั้ง 3 ประเภททั้งหมด 122 ชนิด 94 สกุล 48 วงศ์ ไม่สามารถวินิจฉัยสกุลได้ 1 ชนิด และไม่สามารถวินิจฉัยสกุลและวงศ์ได้ 2 ชนิด ค่าดัชนีความ

หลากหลายของชนิดพันธุ์ไม้โดยเฉลี่ยในป่าดิบเขาของโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ดอยอมพาย เท่ากับ 4.5421

ด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ชุมชนบ้านสาม ได้แบ่งพื้นที่ออกเป็นป่าที่ชุมชนอนุรักษ์ คือ ป่าคูบ้านที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและฝังศพ ป่าขุนน้ำที่เป็นแหล่งต้นน้ำของชุมชน และป่าอนุรักษ์ที่ชุมชนดูแลเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพื้นที่การใช้ประโยชน์ให้เพียงพอนอกจากนี้ยังมีป่าไร่หมุนเวียนที่ใช้เป็นที่ทำกินของชุมชน ทั้งนี้การจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนมีการตั้งกฎระเบียบการอนุรักษ์ป่าขึ้นภายในชุมชน โดยการห้ามตัดต้นไม้ การร่วมกันทำแนวกันไฟและดับไฟป่า นอกจากนี้สมาชิกยังมีส่วนร่วมในการปลูกป่า และเข้ารับการฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์ป่าด้วย

เดือนใจ พงศ์คำพันธ์ (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความหลากหลายชนิดพันธุ์พืช และศักยภาพการกักเก็บคาร์บอนและน้ำในป่าชุมชนชนิดต่างๆ ของตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ สำนักรูปแบบการจัดการป่าชุมชนโดยการการสังเกตโดยตรงและสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สำนักรวพรรณไม้ในป่าโดยใช้แปลงสุ่มตัวอย่างขนาด 40×40 เมตร วางให้กระจายไปตามพื้นที่ในป่าเต็งรัง และป่าเบญจพรรณ ชนิดป่าละ 15 แปลง เก็บข้อมูลพรรณไม้ในแต่ละแปลงโดยวัดเส้นรอบวงลำต้นที่ 1.3 เมตร จากพื้นดินและความสูงต้นไม้ทุกต้นที่สูงมากกว่า 1.5 เมตร คำนวณความหลากหลายชนิดพันธุ์ไม้ปริมาณมวลชีวภาพ คาร์บอน ธาตุอาหารและน้ำในมวลชีวภาพพืช เก็บตัวอย่างดินในป่าชนิดละ 1 หลุม ซึ่งมีความกว้าง 1.5 เมตรและลึกลงไปตามความลึกของดิน ศึกษาลักษณะชั้นดินและชนิดดินเก็บตัวอย่างดินที่ความลึก 0-5, 5-10, 10-20, 20-30, 30-40, 40-60, 60-80, 80-100, 100-120, 120-140 และ 140-160 เซนติเมตร แล้วนำตัวอย่างดินไปวิเคราะห์สมบัติดินในห้องปฏิบัติการ

พบว่า ชุมชนตำบลแม่ทามีการจัดการป่าชุมชนอย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพสูง ป่าเต็งรัง แบ่งออกเป็น 5 สังคมพืชย่อย แยกตามชนิดพันธุ์ไม้เด่น คือ เต็ง รัง เหียง พลวงและสนสองใบ พบพันธุ์ไม้ทั้งหมด 83 ชนิด 71 สกุล 38 วงศ์ ความหนาแน่นเท่ากับ 363 ต้น/ไร่ ดัชนีความหลากหลายชนิดพันธุ์ไม้ (SWI) และ ดัชนีบ่งชี้สภาพป่า (FCI) เท่ากับ 3.35 และ 4.53 ตามลำดับ ป่าเบญจพรรณ มีจำนวนชนิดพันธุ์ไม้ 103 ชนิด 93 สกุล 37 วงศ์ ความหนาแน่นเท่ากับ 184 ต้น/ไร่ ดัชนีความหลากหลายชนิดพันธุ์ไม้ (SWI) และ (FCI) เท่ากับ 3.80 และ 12.46 ตามลำดับ

ป่าเต็งรัง มีปริมาณมวลชีวภาพที่สะสมในพันธุ์ไม้ทั้งหมดเฉลี่ย 20,078 kg/rai โดยมีปริมาณการกักเก็บคาร์บอนในระบบนิเวศป่าไม้ทั้งหมดเท่ากับ 25,639 kg/rai แยกเป็นการกักเก็บในมวลชีวภาพ 11,548 kg/rai และในดิน 14,091 kg/rai มีปริมาณไนโตรเจนเท่ากับ 1,637.63 kg/rai สะสมในมวลชีวภาพ 105 kg/rai และในดิน 1,532.63 kg/rai ส่วนฟอสฟอรัส โพแทสเซียม แคลเซียมและแมกนีเซียมที่สะสมในระบบนิเวศป่าไม้ค่าเท่ากับ 62.17, 395.26, 504.50 และ 408.89 kg/rai ตามลำดับ แยกเป็นสะสมในมวลชีวภาพของพันธุ์ไม้ เท่ากับ 13, 52, 208 และ 31 kg/rai ตามลำดับ

และสะสมในดิน (รูปที่สามารถสกัดได้) เท่ากับ 49.17, 343.26, 296.50 และ 377.89 kg/rai ตามลำดับ

ป่าเบญจพรรณ มีปริมาณ มีปริมาณมวลชีวภาพที่สะสมในพันธุ์ไม้ทั้งหมดเฉลี่ย 34,557 kg/rai โดยมีปริมาณการกักเก็บคาร์บอนในระบบนิเวศป่าไม้เท่ากับ 36,707 kg/rai rai แยกเป็นการกักเก็บในมวลชีวภาพของพืช 21,993 kg/rai และในดิน 14,714 kg/rai มีปริมาณการสะสมไนโตรเจนทั้งหมดในระบบนิเวศป่าไม้เท่ากับ 1,669 kg/rai แยกเป็นการกักเก็บในมวลชีวภาพของพืช 207.62 kg/rai และในดิน 1,461.39 kg/rai ส่วนพอสפורัส โปแทสเซียม แคลเซียมและแมกนีเซียมที่สะสมในระบบนิเวศป่าไม้ เท่ากับ 88.15, 373.31, 1,461.39 และ 1,116.17 kg/rai ตามลำดับ โดยแยกเป็นสะสมในมวลชีวภาพของพันธุ์ไม้ เท่ากับ 25.55, 103.83, 411 และ 65.96 kg/rai ตามลำดับ และสะสมในดิน เท่ากับ 62.60, 269.68, 1,434.57 และ 1,050.21 kg/rai ตามลำดับ

ระบบนิเวศป่าเต็งรังมีปริมาณการกักเก็บน้ำสูงสุดเท่ากับ $5,005.36 \text{ m}^3/\text{ha}$ แบ่งออกเป็นการกักเก็บในมวลชีวภาพพืช $126 \text{ m}^3/\text{ha}$ และในดิน $4,879.36 \text{ m}^3/\text{ha}$ ขณะที่ระบบนิเวศป่าเบญจพรรณมีศักยภาพการกักเก็บน้ำสูงสุดเท่ากับ $4,981.57 \text{ m}^3/\text{ha}$ โดยมีการเก็บในมวลชีวภาพพืช $227.58 \text{ m}^3/\text{ha}$ และในดิน $4,753.99 \text{ m}^3/\text{ha}$

ป่าเต็งรังมีดินลึกถึง 1.40 เมตร จัดอยู่ในอันดับ Ultisols และมีหน้าตัดดินแบบ A-BA-Bt1-Bt2-Bt3-Bt4 ดินในป่าเบญจพรรณดินลึก 1.60 เมตร ในอันดับ Ultisols เช่นกันและมีหน้าตัดดินแบบ A1-A2-BA-Bt1-Bt2-Bt3 ความหนาแน่นรวมของดินทั้งสองชนิดมีค่าค่อนข้างต่ำในดินบนและสูงขึ้นในดินลึกลงไป ป่าเต็งรังมีความหนาแน่นรวมของดินสูงกว่าป่าเบญจพรรณ ดินบนในป่าเต็งรังเป็นดินเนื้อหยาบถึงละเอียดปานกลางแบบดินทรายปนร่วน (loamy sand) ดินล่างเป็นดินเนื้อละเอียดแบบดินเหนียว (clay) ดินบนในป่าเบญจพรรณเป็นดินเนื้อละเอียดปานกลางแบบดินร่วนปนทราย (sandy loam) ดินล่างเป็นดินเนื้อละเอียดแบบดินร่วนปนเหนียว (clay loam) ดินบนในป่าเต็งรังเป็นกรดจัดถึงปานกลางและดินล่างเป็นกรดปานกลาง ดินบนในป่าเบญจพรรณเป็นกรดปานกลางและดินล่างเป็นกรดจัดถึงปานกลาง ดินบนของป่าสองชนิดมีปริมาณการสะสมอินทรีย์วัตถุสูงและมีค่าลดลงตามความลึก ปริมาณการกักเก็บคาร์บอนในดินของป่าทั้งสองชนิดมีแนวโน้มเหมือนกันกับปริมาณของอินทรีย์วัตถุ ดินบนในป่าเต็งรังมีปริมาณไนโตรเจนปานกลางถึงต่ำและต่ำมากในดินล่าง ดินบนในป่าเบญจพรรณมีปริมาณไนโตรเจนค่อนข้างต่ำและต่ำมากในดินชั้นล่าง

คำผ่าย สีลาวิ (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการป่าผลิตเถาแกม จังหวัดสกละวัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพเศรษฐกิจสังคมของประชาชนในชุมชนและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ในป่าผลิต 2) ระดับการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าผลิต

เล่าตาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ราษฎรที่อาศัยอยู่ในบ้านดงมอน และบ้านหนองอำเภอวาปี จังหวัดสกลนคร จำนวน 121 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ นำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าทดสอบไคสแควร์ กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

พบว่า ราษฎรที่ศึกษาเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 43.20 ปี มีสถานภาพแต่งงานแล้ว จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 6 คน มีอาชีพหลักทำนา อาชีพรองคือรับจ้างทั่วไปรายได้รวมเฉลี่ย 26,357.02 บาทต่อปี รายจ่ายในครัวเรือนเฉลี่ย 24,158.93 บาทต่อปี สำหรับกิจกรรมที่ได้รับทุนส่งเสริมจากโครงการป่าผลิตคือ การเลี้ยงสัตว์ การถือครองพื้นที่ทำกินส่วนใหญ่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง มีพื้นที่ทำกินเฉลี่ย 18.88 ไร่ต่อครัวเรือน การใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นการปลูกข้าว ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินได้แก่ น้ำชลประทานไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร มีการตัดไม้จากป่ามาเพื่อก่อสร้างที่อยู่อาศัยและใช้สอยในครัวเรือน ปริมาณที่ใช้ในครัวเรือนเฉลี่ย 4.45 ลูกบาศก์เมตรต่อปี นอกจากนี้มีการเก็บหามาใช้เป็นเชื้อเพลิงเป็นปริมาณ 6 ลูกบาศก์เมตรต่อครัวเรือนต่อปี ราษฎรทุกรายมีการเก็บหน่อไม้ เก็บเห็ด ผักหวาน ผลไม้ป่า และแมลงกินได้ เป็นปริมาณ 38.77, 18.68, 14.76, 9.62 และ 9.2 กิโลกรัมต่อครัวเรือนต่อปี ตามลำดับส่วนใหญ่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการ สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ พบว่า ราษฎรที่ศึกษาประสบปัญหาในเรื่อง การลดลงของพื้นที่ป่าไม้และการลดลงของของป่า เช่น ฝั ง หวาย สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมจัดการป่าผลิตได้แก่ ชาวบ้านไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม และให้ข้อเสนอแนะว่า ส่งเสริมการอนุรักษ์ให้กว้างขวางขึ้น และควรเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านป่าผลิต ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนพบว่า เพศ และระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าผลิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าผลิต พบว่าการมีส่วนร่วมในภาพรวมมีส่วนร่วมในการวางแผน ร้อยละ 63.83 มีส่วนร่วมในการ ดำเนินกิจกรรม ร้อยละ 59.41 มีส่วนร่วมในการ ติดตามประเมิน ร้อยละ 44.93 {สีลาวิ., 2555 #58}

ปาหนัน กันหาสินธุ์ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้ อย่างยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้ อย่างยั่งยืน โดยประชาชนมีส่วนร่วมโดยประเมินสถานภาพด้านเศรษฐกิจสังคม การใช้ที่ดิน การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ และสำรวจทรัพยากรป่าไม้พื้นที่ศึกษาคือบ้านนิคมเขต เนื่องจากตั้งอยู่ใกล้ป่าชุมชนป่าโคกใหญ่และมีราษฎรใช้ประโยชน์จากป่ามากที่สุด

พบว่า ราษฎรส่วนใหญ่ ร้อยละ 89 อาชีพเกษตรกรรมทำนาข้าวและทำไร่มันสำปะหลัง ร้อยละ 98 มีที่ดินถือครองเป็นของตนเอง เฉลี่ย 22 ไร่ต่อครัวเรือน ด้วยเหตุที่เป็นชุมชนเกษตรกรรม มีรายได้น้อย เฉลี่ย 36,721 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ประกอบกับกิจกรรมการเกษตรมีเฉพาะบางช่วงเวลาและอยู่ติดพื้นที่ป่า ราษฎรมากกว่าร้อยละ 80 จำเป็นต้องพึ่งพิงป่าไม้เพื่อดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย และไม้เชื้อเพลิง ซึ่งจากการสำรวจป่าโคกใหญ่ที่เป็นแหล่งผลิต พบว่าเป็นสังคมพืชป่าเต็งรัง โดยมีไม้แดงเป็นชนิดที่สำคัญมากที่สุด (IVI = 113.38) จากการประชุมกลุ่มสรุปได้ว่าความอุดมสมบูรณ์ของป่าโคกใหญ่ที่เป็นแหล่งปัจจัยพื้นฐานช่วยลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มรายได้ของครัวเรือน ถือเป็นจุดเด่นของชุมชน เมืองค์กรและหน่วยงานภาคส่วนต่างๆ เข้าไปพัฒนาท้องถิ่น นับเป็นโอกาสที่ดี แต่ยังมีขาดบูรณาการและความต่อเนื่อง การทำเกษตรในพื้นที่ป่าและการใช้ประโยชน์จากป่ายังไม่มีการระเบียบที่ชัดเจน อีกทั้งบุคลากรในท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ค่อนข้างน้อย งบประมาณสนับสนุนเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวยังมีจำกัด จึงเห็นควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณาดำเนินการเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในประเด็นเกี่ยวกับการเกษตรที่เหมาะสม แนวเขตการใช้ที่ดินที่ชัดเจนและการจัดการทรัพยากรป่าไม้ตามหลักวิชาการ โดยคำนึงถึงขีดความสามารถของชุมชนและกำลังผลิตของป่าการสร้างกฎกติกา เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืนของตำบลหนองไทรต่อไป

ธัญธรณ์ อุดมศักดิ์เวชกุล (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการปลูกต้นไม้ในระดับท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลวังไคร้ อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความสนใจและความต้องการปลูกต้นไม้ใน 3 พื้นที่ ได้แก่ บริเวณที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน และพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้าน โดยเลือกชนิดไม้ที่หลากหลายตามลักษณะของประเภทของพื้นที่ จำนวนชนิดไม้ที่ประชาชนต้องการปลูกรวมทั้งสิ้น 15 ชนิด ได้แก่ สัก พะยูง ประดู่ ป่า สะเดา ขุนุน มะม่วง เหล็กบ้านเป็นต้น จากการวิเคราะห์ SWOT และตารางโทว์ สามารถกำหนดยุทธศาสตร์ส่งเสริมการปลูกต้นไม้ในระดับท้องถิ่นทั้งหมด 4 ยุทธศาสตร์ 12 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ (1) ยุทธศาสตร์เชิงรุก ได้แก่ยุทธศาสตร์ส่งเสริมปลูกต้นไม้เพื่อสนองต่อนโยบายแห่งรัฐ, ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมปลูกต้นไม้ของประชาชนในท้องถิ่น, ยุทธศาสตร์ส่งเสริมปลูกต้นไม้โดยบ้าน วัด โรงเรียนและยุทธศาสตร์ส่งเสริมการปลูกต้นไม้เชิงบูรณาการ (2) ยุทธศาสตร์เชิงป้องกัน ได้แก่ ยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและยุทธศาสตร์การจัดตั้งกลุ่มสมาชิกผู้สนใจปลูกต้นไม้ในระดับท้องถิ่น (3) ยุทธศาสตร์เชิงแก้ไข ได้แก่ ยุทธศาสตร์การเพิ่มรูปแบบวิธีการประชาสัมพันธ์, ยุทธศาสตร์การจัดสรรพื้นที่เพื่อการเกษตรกรรมระบบวนเกษตรและยุทธศาสตร์เสริมสร้างระบบติดตามและประเมินผลด้านส่งเสริมการปลูกต้นไม้แบบมีส่วนร่วม (4) ยุทธศาสตร์เชิงรับ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการปลูกต้นไม้ที่ทนต่อสภาพแห้งแล้ง เพื่อทดแทนพืชเกษตรที่ใช้น้ำปริมาณที่มากกว่า, ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ส่งเสริมประชาสัมพันธ์เพื่อป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สันติ สุขสะอาด (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชาวไทยภูเขาในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้รอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติลานสาง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 40 ปี ส่วนใหญ่มีชาติพันธุ์มูเซอ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5 คน ส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนหนังสือ มีอาชีพหลักทางการเกษตรร้อยละ มีรายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ย 100,000 บาทต่อปี มีรายจ่ายรวมของครัวเรือนเฉลี่ย 20,000 บาทต่อปี มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในพื้นที่ร้อยละ 89.2 มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย 30 ปี ส่วนใหญ่ไม่มีพื้นที่ถือครอง มีความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้น้อย เคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ไม่เคยได้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อยู่ในระดับมาก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชาวไทยภูเขาในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ ชาติพันธุ์ อายุ อาชีพหลักจำนวนสมาชิกในครัวเรือน การได้รับการฝึกอบรม ความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ณรงค์ เกษสา (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อโครงการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างยั่งยืนเพื่อลดภาวะโลกร้อน ตำบลจันทเขลม อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

พบว่า ประชาชนตัวอย่างที่ทำการศึกษาลดส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 46.65 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.97 คน มีอาชีพเกษตรกรรม (ทำนา ทำสวน ทำไร่) เป็นอาชีพหลัก มีรายได้รวมของครัวเรือนต่อปีเฉลี่ย 142,610.74 บาท มีภูมิลำเนาตั้งบ้านเรือนดั้งเดิมในหมู่บ้านมีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย 39.71 ปี มีความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้น้อย มีความรู้เกี่ยวกับภาวะโลกร้อนและความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อยู่ในระดับมาก ประชาชนมีความคิดเห็นต่อโครงการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างยั่งยืนเพื่อลดภาวะโลกร้อนในพื้นที่ศึกษาอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อโครงการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ อายุ อาชีพหลัก ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน การได้รับข้อมูลข่าวสาร การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และประสบการณ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ภาคสรุป

จากการตรวจเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยสามารถสรุปเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยได้ดังนี้

ป่าสงวนแห่งชาติ คือ ป่าที่ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมดูแลรักษา และจัดการใช้ประโยชน์ในหมู่บ้าน อย่างเป็นธรรม และยั่งยืน รวมถึง การแบ่งพื้นที่ป่าเพื่อใช้ประโยชน์

ป่าต้นน้ำ คือ บริเวณต้นน้ำซึ่งอยู่ตอนบนของพื้นที่ลุ่มน้ำและมีภูมิประเทศสูงชัน พื้นที่ที่ยังมีสภาพป่าสมบูรณ์ก็เรียกว่าพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 A ยังรวมถึง ต้นไม้ที่สมบูรณ์ที่สุดซึ่งมีความสามารถในการกักเก็บน้ำไว้ได้ผืนดินบริเวณรากแขนงที่มีความพรุนพอเหมาะ และจะค่อยๆปล่อยน้ำเหล่านั้นออกมาในเวลาที่เหมาะสม

การจัดการทรัพยากรป่าไม้ คือ ประชาชนรวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชน มีการเรียนรู้ จัดการทรัพยากร และแก้ไขปัญหาร่วมกันของคนในชุมชนได้ด้วยตนเอง โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้างกฎเกณฑ์ขึ้นมาจัดการ แล้วเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาทั้งด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม

การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้ง 4 ชั้น ดังต่อไปนี้

ชั้นที่หนึ่ง เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ชุมชน ค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา ตลอดจนการจัดการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการของชุมชน ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้เรียนรู้สภาพของชุมชน วิถีชีวิต สังคม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน แผนการพัฒนาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน โดยการประชุมอภิปราย แสดงความคิดเห็นร่วมกัน เพื่อกำหนดนโยบายวัตถุประสงค์ วิธีการ และแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินงาน

ชั้นที่สอง เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามขั้นตอนของแผนงานที่กำหนดไว้ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน โดยอาจสนับสนุนด้านเงินทุน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน รวมทั้งการเข้าร่วมในการบริหารงาน การประสานความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกชุมชน

ชั้นที่สาม เป็นขั้นตอนการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะแจกจ่ายผลประโยชน์จากกิจกรรมการพัฒนาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน บนพื้นฐานของความเท่าเทียมและเสมอภาค

ขั้นที่สี่ เป็นขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการติดตามในการประเมินผลการพัฒนาที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ว่า สำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัดอย่างไร เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันเวลาที่ และนำข้อผิดพลาดไปเป็นบทเรียนในการดำเนินการในระยะต่อไป ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมสามารถแบ่งได้เป็น 4 ส่วนคือ

- 1) ลักษณะทั่วไป ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ
- 2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ประกอบไปด้วย อาชีพ รายได้ต่อปีของครัวเรือน จำนวนพื้นที่การถือครอง
- 3) ปัจจัยด้านสังคม ประกอบไปด้วย การได้รับการฝึกอบรมและดูงาน การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านสิ่งแวดล้อม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

จากการทบทวนวรรณกรรมฯ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงนำมาประยุกต์ใช้กับงานวิจัยในการศึกษาถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ จึงได้กรอบแนวคิด ที่เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย เพื่อที่จะทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ตลอดจนทราบถึงการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน เพื่อที่จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้หน่วยงานในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรที่เกี่ยวกับการทรัพยากรป่าไม้ นำไปเป็นตัวอย่าง และประยุกต์ใช้พัฒนาต่อยอดให้ประสบความสำเร็จ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและวิธีการในการวิจัยที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยสามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านพื้นฐานบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ 2) ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ รายได้ต่อปีของครัวเรือน จำนวนพื้นที่การถือครอง 3) ด้านสังคม ได้แก่ การได้รับการฝึกอบรมและดูงาน การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านสิ่งแวดล้อม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน โดยแยกตัวแปรในการศึกษา 2 ตัวแปร คือ ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามดังนี้

1 ตัวแปรอิสระ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ต่อปีของครัวเรือน จำนวนพื้นที่การถือครอง การได้รับการฝึกอบรมและดูงาน การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

2. ตัวแปรตาม การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

นอกจากนี้ยังได้ศึกษาแนวทางในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ อย่างยั่งยืน

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

จากการตรวจสอบเอกสารงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ สามารถตั้งเป็นสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม ของประชาชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

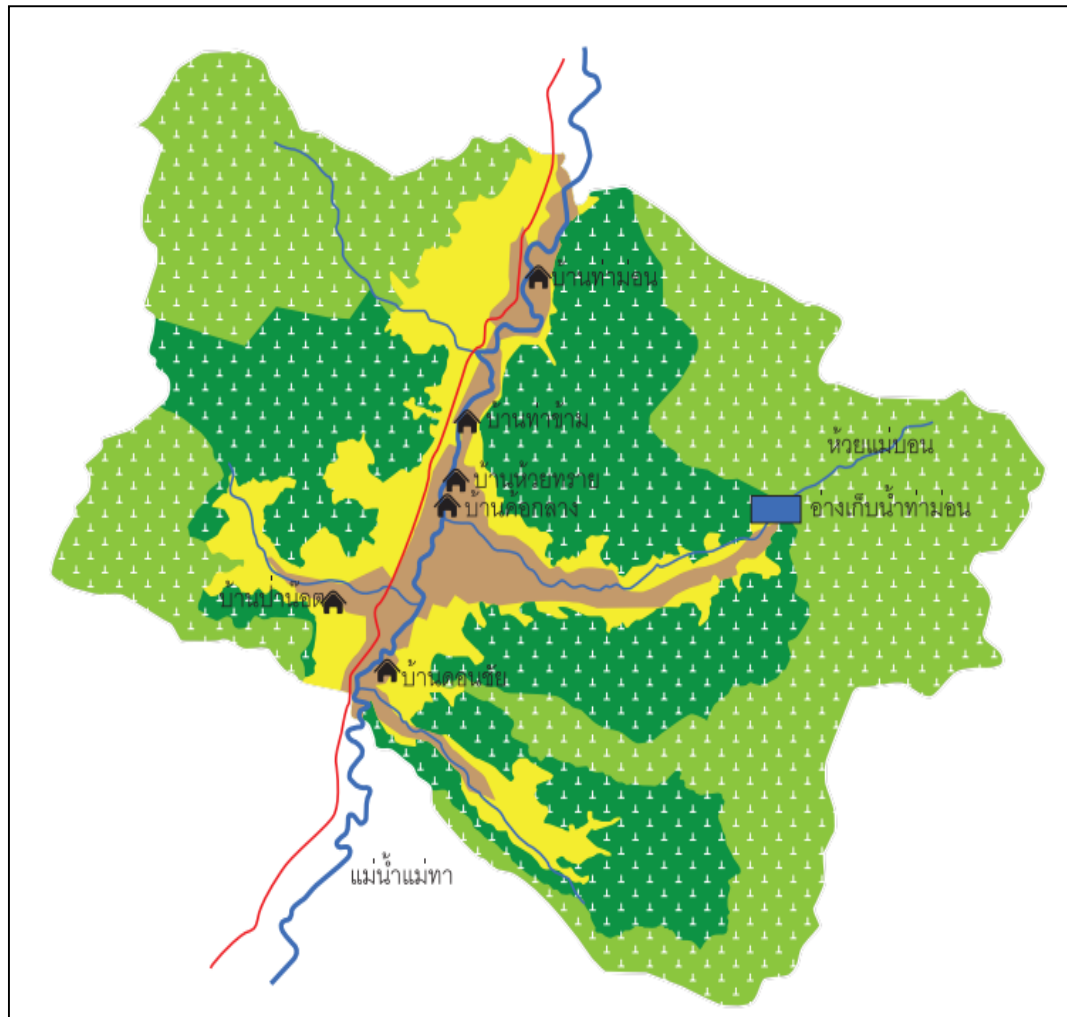
บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ เป็นงานวิจัยระหว่างวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบท ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม การมีส่วนร่วม และการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนตำบลแม่ทา ศึกษาแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน ปัจจุบันที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ดังนั้นเพื่อให้งานวิจัยนี้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่วางไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยโดยมีรายละเอียดการดำเนินงานวิจัยดังต่อไปนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเฉพาะประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ซึ่งเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านในเขตพื้นที่ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากทางตำบลแม่ทามีบทบาทเด่นในเรื่องการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ทั้งนี้ เนื่องจากสถานการณ์พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในจังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่ 6,685.25-19,555.83 ตร.กม. จำนวน 25 แห่ง (กรมป่าไม้ กรุงเทพฯ. ศูนย์สารสนเทศ สำนักแผนงานและสารสนเทศ, 2560) โดยตำบลแม่ทาอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทาซึ่งมีสภาพความอุดมสมบูรณ์ของพรรณไม้ สัตว์ป่า ประกอบกับเป็นพื้นที่ป่าที่ควบคุมร้อยละ 82 ของพื้นที่ทั้งตำบล มีสภาพความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้านมีการพึ่งพาตนเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกันแบบเกื้อกูล ส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตรกรรมที่อยู่ใกล้แนวเขตป่า อีกทั้งสภาพพื้นที่ของตำบลแม่ทามีความเหมาะสมต่อการทำวนเกษตร จึงได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรป่าไม้และการเกษตร ดังนั้น พื้นที่ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนในการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ การศึกษาครั้งนี้จึงเน้นไปที่เขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ที่อยู่ในตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ เป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ อย่างยั่งยืน และสามารถพัฒนาไปสู่พื้นที่อื่นๆ ได้

ภาพที่ 5 แผนที่หมู่บ้านในตำบลแม่ทา

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนทั้งหมดจำนวน 7 หมู่บ้าน ในตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านท่าม่อน หมู่ที่ 2 บ้านท่าข้าม หมู่ที่ 3 บ้านค้อกลาง หมู่ที่ 4 บ้านห้วยทราย หมู่ที่ 5 บ้านป่าน้อย หมู่ที่ 6 บ้านดอนชัย หมู่ที่ 7 บ้านใหม่ดอนชัย ซึ่งมีประชากรทั้งสิ้น 4,558 คน แยกเป็นชาย 2,270 คน หญิง 2,280 คน และมีครัวเรือนทั้งหมดจำนวน 1,620 ครัวเรือน

กลุ่มประชาชนตัวอย่าง คือ การศึกษาครั้งนี้ได้มาจากจำนวนประชาชนทั้งหมดที่ใน ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่เป็นจำนวนทั้งสิ้น 4,558 ราย เป็นประชาชนตัวอย่าง 368 ราย ซึ่งได้มาจากการคำนวณจากสูตร Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และมีความคลาดเคลื่อน

5% (Yamane, 1973 อ้างใน ประกายรัตน์ สุวรรณ, 2549: 131) ซึ่งมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนของการสุ่มตัวอย่าง

สำหรับขนาดกลุ่มตัวอย่าง (sample size) นั้นได้คิดคำนวณจากสูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จากสูตร

$$n = \frac{N}{1 + N e^2}$$

กำหนดให้ n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N คือ จำนวนประชากรทั้งหมดเท่ากับ

e คือ ความน่าจะเป็นของความผิดพลาดที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ (ในที่นี้ใช้ 0.05)

แทนค่า

$$n = \frac{4,558}{1 + 4,558 (0.05)^2}$$

$$n = 368$$

ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยครั้งนี้คือ 368 ราย

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวอย่างประชาชน รวมทั้งหมด 368 ราย และทำการสุ่มแบบง่าย() จากรายชื่อประชาชนทั้งหมด เลือกตามประชาชนในครัวเรือนที่สะดวกในการสอบ

จากกระบวนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในข้างต้นที่ได้กล่าวมา สามารถจำแนกจำนวนกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่แต่ละหมู่บ้านของตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ จากการคำนวณดังนี้

$$\text{เมื่อ } n_i = \frac{nN_i}{N}$$

n_t = จำนวนตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

N_i = จำนวนประชากรในแต่ละหมู่บ้าน

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ในแต่ละหมู่บ้านแล้ว ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างเพื่อเป็นตัวแทนประชากร โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยมีรายชื่อจากประชากรตำบลแม่ทา โดยกระบวนการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Simple random sampling) การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยถือเอาความสะดวกหรือความง่ายต่อการรวบรวมข้อมูล

ตารางที่ 1 จำนวนสมาชิกและจำนวนตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านของตำบลแม่ทา

ชื่อหมู่บ้านในตำบลแม่ทา	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนตัวอย่าง (คน)
หมู่ที่ 1 บ้านท่าม่อน	830	68
หมู่ที่ 2 บ้านท่าข้าม	707	58
หมู่ที่ 3 บ้านค้อกลาง	565	45
หมู่ที่ 4 บ้านห้วยทราย	1,000	81
หมู่ที่ 5 บ้านป่าหน่อ	425	34
หมู่ที่ 6 บ้านดอนชัย	478	38
หมู่ที่ 7 บ้านใหม่ดอนชัย	555	44
รวม	4,558	368

ที่มา: ระบบสถิติทางการทะเบียน สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง (2560)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิเพื่อตรวจสอบความถูกต้องในการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ประกอบไปด้วย 3 เครื่องมือดังนี้

1. แผนที่แนวเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา และการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างนอกจากแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลบริบทของทรัพยากรป่าไม้ เขตป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ในมิติต่างๆ ทรัพยากรป่าไม้ในมิติด้านสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรป่าไม้ในมิติด้านสังคม ทรัพยากรป่าไม้ในมิติด้านเศรษฐกิจ

2. เป็นแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่เอน จังหวัดเชียงใหม่ อย่างยั่งยืน โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Groups)

3. แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งประกอบด้วยคำถามปลายปิด (Close-ended Questions) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามข้อมูลลักษณะพื้นฐานของ ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการเก็บรวบรวมรายละเอียดพื้นฐานของตัวอย่าง ทั้งปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม โดยใช้คำถามปลายปิด (Close-ended Questions) โดยมีรายละเอียดดังนี้

แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพสมรส

แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพหลัก รายได้ต่อปีของครัวเรือน พื้นที่การถือครอง

แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทางด้านสังคม ได้แก่ การฝึกอบรมและดูงาน ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน สมาชิกกลุ่มสังคม (สถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคม) การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านจัดการทรัพยากรป่าไม้จากสื่อต่าง ๆ อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ มี 4 ด้าน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) และคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบร่วมแสดงความคิดเห็น จำนวน 5 ระดับ Likert's scale ดังนี้

มีส่วนร่วมมากที่สุด	หมายถึง	5 คะแนน
มีส่วนร่วมมาก	หมายถึง	4 คะแนน
มีส่วนร่วมปานกลาง	หมายถึง	3 คะแนน
มีส่วนร่วมน้อย	หมายถึง	2 คะแนน
มีส่วนร่วมน้อยที่สุด	หมายถึง	1 คะแนน

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบไปด้วย 4 มิติ ดังต่อไปนี้ มิติที่ 1 การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในมิติสิ่งแวดล้อม มิติที่ 2 การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในมิติทรัพยากร และมิติเทคโนโลยี มิติที่ 3 การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในมิติของเสีย และมลพิษสิ่งแวดล้อม มิติที่ 4 การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในมิติมนุษย์ และเศรษฐกิจสังคม ซึ่งจะใช้แบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ผู้วิจัยได้ทำกาเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นครั้งนี้ได้กำหนดวิธีการ มีการดำเนินการวิจัย 2 ประเภท คือ

ขั้นตอนที่ 1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามซึ่งลักษณะคำถามปลายปิด (close-ended questions) จากประชาชนกลุ่มตัวอย่าง 368 ราย โดยทางผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากประชาชนตัวอย่างทั้งหมด

ขั้นตอนที่ 2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารการสอน บทความทางวิชาการ วารสาร งานวิจัยต่างๆ แผนที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยรายละเอียดดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพร้อมด้วยทีมงาน นำเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ประชาชนกลุ่มตัวอย่างในตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 368 ตัวอย่าง โดยทำการติดต่อประสานงานกับ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา และกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

2. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บได้มาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเมื่อข้อมูลที่เก็บได้ไม่ครบถ้วน เมื่อตรวจสอบความถูกต้องข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อแปรผล สรุปผลการวิจัยและรายงานผลการวิจัยต่อไป

3. สำหรับวัตถุประสงค์ข้อ 4 เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ อย่างยั่งยืน จะใช้วิธีการศึกษาโดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Groups) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนักวิจัยจะป้อนคำถามให้แก่ที่ประชุมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้เชิญมา เพื่อให้ที่ประชุมได้ร่วมกันให้ข้อมูล ข้อคิดเห็นและร่วมกันอภิปรายประเด็นสำคัญที่นักวิจัยได้ป้อนเข้าสู่ที่ประชุม โดยประกอบไปด้วยกลุ่มประชากรเป้าหมาย มีดังต่อไปนี้

1. นายจรรุญ คำตา	ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา
2. นายอภิชาติ โปธาสุ	รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา
3. นายเจริญทอง ผัดอูฟ	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา
4. นายธนพล ไชยวงศ์	ประธานกรรมการป่าตำบลแม่ทา
5. นายสวัสดิ์ วงศชายคำ	กรรมการป่าตำบลแม่ทา
6. นายเมือง ศรีธี	ผู้แทนกำนันตำบลแม่ทา
7. นายวิโรจน์ ทาพรหม	ผู้แทนผู้ใหญ่บ้านในตำบลแม่ทา
8. นายณรงค์เดช บุญมาอุป	ผู้แทนสถาบันพัฒนาทรัพยากรและเกษตรกรรม ยั่งยืนแม่ทา
9. นายมงคล คำหวันมี	อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน

รวมประชากรกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 9 คน

การทดสอบเครื่องมือ

การทดสอบเครื่องมือก่อนนำไปใช้ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและทดสอบความเชื่อมั่น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การทดสอบความตรง (Validity)

ทำการทดสอบความตรง (Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาหลักและคณะอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องตามคำแนะนำ

การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability)

ทำการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือเพื่อให้สะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความตรงแล้ว ผู้วิจัยได้นำไปทดสอบกับหมู่บ้านที่มีบริบทมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในบริเวณใกล้เคียง คือบ้านห้วยบง ตำบลทาเหนือ อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 ราย เพื่อทดสอบความเข้าใจในภาษา และคำถามที่ชัดเจนเข้าใจง่ายก่อนการนำไปใช้จริง จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นกับข้อคำถามที่เป็นแบบทดสอบวัดระดับการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ โดยการใช้วิธีการคำนวณช่วงความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient: α -coefficient) การหาความเชื่อมั่นแบบนี้ โดยโดยใช้วิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1970:161) ซึ่งมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_x^2} \right]$$

เมื่อ	α	=	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	n	=	จำนวนข้อของแบบสอบถามสัมภาษณ์ทั้งฉบับ
	$\sum s_i^2$	=	ผลรวมความแปรปรวนแต่ละข้อ
	s_x^2	=	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

การวิจัยโดยทั่วไปกำหนดให้ค่าความเชื่อมั่นที่ดีต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.7 ผลการทดสอบความเชื่อมั่นแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ โดยทำการทดสอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ที่มีบริบทใกล้เคียงกันกับ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผลพบว่า ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ดังนี้ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2545)

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

รายการ	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
1. ด้านการตัดสินใจ	0.909
2. ด้านการดำเนินการ	0.901
3. ด้านการรับผลประโยชน์	0.863
4. ด้านการติดตามประเมินผล	0.947
รวม	0.949

ผลการทดสอบความเชื่อมั่นแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.949 ซึ่งมากกว่า 0.7 แสดงว่าแบบสอบถามชุดนี้มีความเชื่อมั่นสูง และสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่จริงในงานวิจัยได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากเครื่องมือประเภทต่างๆ มาจัดหมวดหมู่ และจัดเชื่อมโยงตามขั้นตอนและลำดับเวลา วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และทำการสังเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลทั้งหมดตามระบบเหตุผล ตามขั้นตอนการปฏิบัติงานในบริบทที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ ในส่วนข้อมูลลักษณะทั่วไปของประชาชน เศรษฐกิจ และสังคม ของกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) อธิบายข้อมูลซึ่งประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา (Description)

2. ตัวแปรตาม ในส่วนข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดเป็นมาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Scale) เพื่อใช้ในการแจกแจงความถี่และจัดลำดับข้อมูล จำนวน 5 ระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล คือ ใช้สถิติเชิงพรรณนา เช่น ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด (Weighted mean score: WMS) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ โดยให้คะแนนซึ่งมีการแทนค่าดังนี้

ดำเนินการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนใน ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุ ด้วยวิธี multiple regression analysis เพื่อความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยต่างๆ กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ ลักษณะทั่วไปของประชาชน เศรษฐกิจ และสังคม ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพสมรส อาชีพหลัก รายได้ต่อปีของครัวเรือน พื้นที่การถือครองการฝึกอบรมและดูงาน ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน สมาชิกกลุ่มสังคม (สถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคม) การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านจัดการทรัพยากรป่าไม้จากสื่อต่าง ๆ อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน โดยการใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) อธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เพื่ออธิบายข้อมูลซึ่งประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) เพื่อวัดแนวโน้มเข้าสู่ศูนย์กลาง

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ 4 มิติ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 3 มารวบรวมและประมวลผลแล้วนำเสนอ โดยวิธีบรรยาย สรุปเนื้อหา และจัดหมวดหมู่ให้ต่อเนื่อง วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยยึดตามกรอบแนวคิดทฤษฎีหรือประเด็นที่กำหนดไว้ เพื่อนำไปสู่การอธิบายสรุปผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างครอบคลุม

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยการวิเคราะห์เพื่อหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) โดยให้กลุ่มตัวอย่างประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ แสดงระดับการมีส่วนร่วมตามมาตรฐานค่า 5 ระดับของ Likert's scale ดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง มีส่วนร่วมมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง มีส่วนร่วมมาก
- ระดับ 3 หมายถึง มีส่วนร่วมปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง มีส่วนร่วมน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ในส่วนของการแปลงผลค่าเฉลี่ยเพื่อวัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้คำนวณระดับของค่าเฉลี่ย เพื่ออธิบายการมีส่วนร่วมจริงของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ นำคะแนนที่ได้ไปแปลผลเป็นค่าเฉลี่ยและนำไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย ซึ่งผู้วิจัยใช้เกณฑ์การพิจารณาโดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยมีความกว้างของชั้น ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย	ความหมายค่าคะแนนเฉลี่ย
1.00 – 1.50	แสดงว่ามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน น้อยที่สุด
1.51 – 2.50	แสดงว่ามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน น้อย
2.51 – 3.50	แสดงว่ามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ปานกลาง
3.51 – 4.50	แสดงว่ามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มาก
4.51 – 5.00	แสดงว่ามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มากที่สุด

ตอนที่ 4 ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมด 13 ตัว คือลักษณะทั่วไปของประชาชน เศรษฐกิจ สังคม ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ ข้อมูลเกี่ยวกับ แนวทางในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ อย่างยั่งยืน ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Groups) มารวบรวมและประมวลผลแล้วนำเสนอ โดยวิธีบรรยาย สรุปเนื้อหา และจัดหมวดหมู่ให้ต่อเนื่อง วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยยึดตามกรอบแนวคิดทฤษฎีหรือประเด็นที่กำหนดไว้ เพื่อนำไปสู่การอธิบายสรุปผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ อย่างครอบคลุม

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยเป็นระยะเวลา 12 เดือน คือ ตั้งแต่กุมภาพันธ์ 2561 ถึง มกราคม 2562 รวมระยะเวลา 12 เดือน

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

งานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษา ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจ และลักษณะทางสังคมของประชาชนในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ 4) เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ อย่างยั่งยืน โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างประชาชน ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 368 ราย การนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางข้อมูลประกอบคำบรรยาย และวิจารณ์ผลการวิจัยในขอบเขตของข้อมูลที่รวบรวมได้ ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 4 แนวทางในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ อย่างยั่งยืน โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Groups)

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม ของประชาชนตำบล แม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

จากการวิเคราะห์ลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ต่อปีของครัวเรือน จำนวนพื้นที่ถือครอง การได้รับการฝึกอบรมและดูงาน ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม ระยะเวลาอยู่อาศัยอยู่ในชุมชน ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นมีดังนี้

ข้อมูลลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล

เพศ

จากการวิจัยกลุ่มตัวอย่างประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ (ตารางที่1) พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 245 คน คิดเป็นร้อยละ 66.58 รองลงมาเป็นเพศหญิงจำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 33.42

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลเกินครึ่งเป็นเพศชาย เนื่องจากเพศชายถูกกำหนดจากสังคมให้มีบทบาทเป็นผู้นำครอบครัว มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบครอบครัว เป็นตัวแทนสมาชิกในครอบครัวและเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องภายในครอบครัว มีความแข็งแรงในการทำงาน รวมถึงเพศชายให้ความสนใจในการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้มากกว่า เช่น ทำแนวกันไฟป่า การตรวจแนวเขตกันไฟป่า เป็นต้น และส่วนใหญ่เพศหญิงมีอีกภาระหน้าที่ที่ต้องดูแลการใช้ชีวิตของสมาชิกในครัวเรือน และเป็นผู้แทนผู้นำครอบครัวไปทำกิจกรรมต่างๆ ในตำบล

อายุ

ผลการวิจัยอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม (ตารางที่1) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี เป็นจำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 39.67 รองลงมาอายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นจำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 30.60 ตั้งแต่ 41 - 50 ปี เป็นจำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75 มีอายุตั้งแต่ 31 – 40 ปี เป็นจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.70 และ ผู้ให้ข้อมูลมีอายุเฉลี่ย 54 ปี ผู้ให้ข้อมูลมีอายุต่ำสุดคือ 21ปี และผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุสูงที่สุดคือ 85 ปี

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ประชาชนตำบลแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ เกือบครึ่งหนึ่งมีอายุอยู่ในช่วง 51 – 60 ปี ซึ่งอยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น และวัยกลางคน หรือวัยทำงาน ซึ่งเป็นวัยที่มีพลังกำลังพอประมาณ โดยมีหน้าที่รับผิดชอบครอบครัว และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้านก่อให้เกิดพลังในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ดูแลป้องกันรักษาทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม เพิ่มพลังอำนาจของหมู่บ้านในการควบคุมและจัดการทรัพยากรป่าไม้ ร่วมมือกันในการ

ดูแลรักษาป่า จึงกล่าวได้ว่าเป็นช่วงวัยที่มีการสรรหา คั้นคว้า และมีองค์ความรู้มาก ดังนั้นจึงมีโอกาสที่จะนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ ให้เกิดคุณภาพและเป็นธรรม ส่วน

การศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 82.20 รองลงมาคือจบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. คิดเป็นร้อยละ 6.25 จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) คิดเป็นร้อยละ 5.98 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างบางส่วนจบการศึกษาในระดับอนุปริญญา หรือ ปวส. คิดเป็นร้อยละ 3.26 และมีส่วนน้อยที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 2.99 (ตารางที่ 1)

จากผลการวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ประชาชนตำบลแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ มากกว่าครึ่งมีการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า เนื่องจากในอดีตมีการกำหนดการศึกษาภาคบังคับไว้เพียงระดับประถมศึกษา ซึ่งระดับการศึกษาดังกล่าวได้สอดคล้องกับอายุของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยผู้ใหญ่ มีความลำบากในการเดินทาง ซึ่งเมื่อจบการศึกษาภาคบังคับแล้วก็ออกมาช่วยที่บ้านทำการเกษตรกรรมและทำปศุสัตว์จึงไม่ได้เรียนให้จบในระดับสูง ในขณะที่ประชาชนช่วงอายุอยู่ในวัยรุ่นถึงวัยกลางคนกลับมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน จากวัยผู้ใหญ่ คือได้รับการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูง จนถึงระดับปริญญาตรีซึ่งมีเพิ่มขึ้นกว่าในอดีตนั้นก็เพราะว่าในปัจจุบันการได้รับโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาได้ง่ายและครอบครัวมีกำลังที่จะส่งลูกหลายไปเรียนหนังสือในระดับที่สูงขึ้น ทำให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นตื่นตัว ใฝ่รู้ มีความมุ่งมั่นที่จะขยายขีดความสามารถ เพิ่มพูนความรู้เชิงลึกบางด้าน เช่น ด้านอาชีพ การเมืองการปกครอง เรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ ร่วมมือทำงานเป็นกลุ่ม เป็นความรู้จริง และรู้เท่าทันสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นจะเป็นพลังปัญญาสร้างสรรค์สะสมสืบทอดและพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ พัฒนาชุมชนของตนได้ มีสำนึกความรับผิดชอบ รักษาความยุติธรรม เสียสละ

สถานภาพ

ผลการวิจัยสถานภาพของผู้ให้ข้อมูล (ตารางที่ 1) ผลการวิจัยพบว่าส่วนใหญ่ของผู้ให้ข้อมูลมีสถานภาพสมรสแล้วจำนวน 314 คน คิดเป็นร้อยละ 85.33 รองลงมาคือมีสถานภาพโสดจำนวน 54 คิดเป็นร้อยละ 14.64

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นบุคคลที่มีสถานภาพสมรสแล้วย่อมเป็นผู้ที่มีความพร้อมทั้งในด้านวิวุฒิและคุณวุฒิ มีความรับผิดชอบในการอบรมสั่งสอนสมาชิกในครอบครัว มีวิถีชีวิตแบบคนอยู่กับป่าอย่างยั่งยืน มีศักยภาพในการทำกิจกรรมการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล

(n = 368)

พื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1) เพศ		
ชาย	245	66.58
หญิง	123	33.42
2) อายุ (ปี)		
21 – 30	10	2.72
31 – 40	32	8.70
41 – 50	69	18.75
51 – 60	146	39.67
ตั้งแต่ 61 ขึ้นไป	111	30.16
$\bar{X} = 54.52$ $SD = 10.70$ $Min = 21$ $Max = 85.00$		
3) การศึกษา		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	300	81.52
มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)	22	5.98
มัธยมศึกษาตอนปลาย และ ปวช.	23	6.25
อนุปริญญา , ปวส.	12	3.26
ปริญญาตรี	11	2.99
4) สถานภาพ		
โสด	54	14.67
สมรส	314	85.33
หม้าย	11	2.99
หย่าร้าง	8	2.17
แยกกันอยู่	4	1.09

ข้อมูลลักษณะด้านเศรษฐกิจ

อาชีพ

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกรเป็นจำนวน 306 คน คิดเป็นร้อยละ 83.15 รองลงมามีอาชีพลูกจ้างหรือรับจ้างทั่วไปเป็นจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 ส่วนอาชีพค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัวเป็นจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.80 และส่วนอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจเป็นจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.54

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก เนื่องจากพื้นฐานการดำรงชีพของผู้ให้ข้อมูลมีสภาพแวดล้อมที่มีภูมิประเทศเป็นพื้นที่ป่าและที่ราบลุ่มเหมาะสำหรับการทำการเกษตรกรรม และบรรพบุรุษทำเกษตรกรรมมาหลายชั่วอายุแล้ว ทั้งยังมีการสั่งสมองค์ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ในการทำการเกษตรกรรมทั้งการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์เป็นอย่างดี จึงส่งผลให้เกษตรกรมีภูมิปัญญาและความชำนาญในการทำการเกษตรกรรมเป็นอย่างดี จึงสามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้ หมู่บ้านมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นทั้งด้านอาชีพรายได้ การดำรงชีวิต มีความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นแหล่งทรัพยากรชีวภาพอันอุดมสมบูรณ์ มีคุณค่าความสำคัญในเชิงเศรษฐกิจและชีวิตประจำวันของประชาชน ทั้งผลิตภัณฑ์อาหาร สมุนไพรหลายชนิดอีกมากมาย

รายได้รวมในครัวเรือน

ผลการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้ตั้งแต่ 25,001 – 50,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 47.83 รองลงมามีรายได้ตั้งแต่ 5,001 – 2,500 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 38.43 มีรายได้ 50,001 – 100,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 9.27 มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อปี ลงไป คิดเป็นร้อยละ 7.83 และมีเพียงส่วนน้อยที่มีรายได้ตั้งแต่ 100,000 บาทต่อปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 4.62 ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้รวมในครัวเรือนเฉลี่ย 40,061.14 บาทต่อปี มีรายได้ต่ำสุด 2,000 บาทต่อปี และรายได้สูงสุด 500,000 บาทต่อปี

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ กว่าครึ่งมีรายได้มาจากภาคการเกษตรกรรมเป็นหลัก และการเลี้ยงปศุสัตว์ (โคนม) ซึ่งสอดคล้องกับอาชีพของประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีพื้นฐานการดำรงชีวิตโดยการประกอบอาชีพเกษตรกรรมตั้งแต่บรรพบุรุษ มีการสั่งสมองค์ความรู้และประสบการณ์ด้านการเกษตรมายาวนาน จึงส่งผลให้เกษตรกรมีภูมิปัญญาและความชำนาญในการทำการเกษตรกรรม และการเลี้ยงโคนมจนสามารถสร้างรายได้เพื่อดำรงชีวิตและหาเลี้ยงครอบครัวได้ เกิดจากการที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรป่าไม้ให้คงอยู่เพื่อตอบสนองต่อความต้องการรับผลประโยชน์ในรูปแบบที่ดินที่ได้จากการทำงานในภาคการเกษตร ภาคปศุสัตว์ ประชาชนจะได้นำส่วนต่างที่ได้จากรายได้มาพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

จำนวนพื้นที่ถือครองในครัวเรือน

ผลการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามการถือครองที่ดินเป็นเจ้าของพื้นที่ถือครองทำการเกษตร ไม่เกิน 3 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 63,32 และพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามรองลงมาที่มีพื้นที่ทำการเกษตรตั้งแต่ 4 - 6 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 26.09 และส่วนที่เหลือมีพื้นที่ทำการเกษตรตั้งแต่ 6 ไร่ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 10.60 ผู้ให้ข้อมูลมีขนาดพื้นที่ถือครองในครัวเรือนเฉลี่ย 3.58 ไร่ ผู้ให้ข้อมูลมีขนาดพื้นที่ถือครองในครัวเรือนสูงที่สุดคือ 16 ไร่ และมีขนาดพื้นที่ถือครองต่ำที่สุดคือ 1 ไร่

จากผลการวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเกือบครึ่งหนึ่งมีพื้นที่ทำการเกษตรตั้งแต่ 1 - 2 ไร่ และ 3 - 4 ไร่ เป็นจำนวนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับอาชีพและรายได้ของประชาชนตำบลแม่ทา จังหวัดเชียงใหม่ มีอาชีพเป็นเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีความจำเป็นต้องใช้ที่ดินเพื่อกิจกรรมทางการเกษตร การเลี้ยงปศุสัตว์ (โคนม) และรายได้ของประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ฮอน จังหวัดเชียงใหม่ มาจากที่ดินที่ใช้ในการทำเกษตรกรรม การเลี้ยงปศุสัตว์ (โคนม) ด้วย สรุปได้ว่าประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ฮอน จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับที่ดินทำกินจากบรรพบุรุษ และได้รับที่ดินทำกินจากคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) จัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล (คทช.) ประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ทา จังหวัดเชียงใหม่ผู้ยากไร้ไม่มีที่ดินทำกินหรือที่อยู่อาศัยได้รับการช่วยเหลือให้มีที่ดินทำกินหรือที่อยู่อาศัยเพียงพอต่อการดำรงชีพ การผลิตทางการเกษตรสามารถดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องโดยประชาชนที่การนำองค์ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ดินและน้ำให้เข้ากับบริบทของพื้นที่ทำกินของตน เพื่อการป้องกันการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ลุ่ม ที่นา ที่ดอน และพื้นที่ที่มีความลาดชันปานกลาง นำเอาพื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ต่างๆ ให้มีความสอดคล้องกับพื้นที่ นอกจากนี้แล้วประชาชนในตำบลแม่ทายังหันกลับมาทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ทำกินของตน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่จะกินอาหารอย่างปลอดภัยจากสารเคมีและสังเคราะห์ ความมั่นคงทางอาหาร ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในที่ดินทางการเกษตร ยังรวมไปถึงการอนุรักษ์พันธุกรรมพื้นท้องถิ่นไม่ให้สูญหายไป ทำให้ตัวเกษตรกรมีสุขภาพดี ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะด้านเศรษฐกิจ

(n = 368)

ลักษณะด้านเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1) อาชีพ		
เกษตรกร	306	83.15
ลูกจ้าง/รับจ้างทั่วไป	46	12.50
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	14	3.80
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2	.54
2) รายได้รวมในครัวเรือน (บาทต่อปี)		
ต่ำกว่า 5,000	29	7.88
5,001 – 2,500	112	30.43
25,001 – 50,000	176	47.83
50,001 – 100,000	34	9.24
มากกว่า 100,000	17	4.62
$\bar{X} = 40,061$ $SD = 25,684$ $Min = 2,000$ $Max = 500,000$		
3) ขนาดพื้นที่ถือครองในครัวเรือน (ไร่)		
ไม่เกิน 3	233	63.32
4 – 6	96	26.09
มากกว่า 6 ขึ้นไป	39	10.60
$\bar{X} = 3.58$ $SD = 2.56$ $Min = 1$ $Max = 16$		

ข้อมูลปัจจัยด้านสังคม

การได้รับการฝึกอบรมและดูงาน

ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ให้ข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 79.90 ไม่ได้รับการฝึกอบรมหรือการดูงานด้านทรัพยากรป่าไม้และการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา รองลงมาผู้ที่เคยได้รับการฝึกอบรมหรือการดูงานด้านทรัพยากรป่าไม้และการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 20.10 เฉลี่ยจำนวน 1 ครั้งต่อปี ผู้ให้ข้อมูลที่เคยเข้ารับการฝึกอบรมหรือการดูงานด้านการเกษตรน้อยที่สุดคือ 1 ครั้งต่อปีและมากที่สุดจำนวน 2 ครั้งต่อปี มีจำนวน 1 – 2 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 14.67 รองลงมา 3 - 4 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 2.72 และ 5 – 6 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 2.72

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าประชาชนมี และไม่มีประสบการณ์การฝึกอบรมหรือการดูงาน ด้านทรัพยากรป่าไม้ และการเกษตรแตกต่างกัน เนื่องจากอยู่ที่ความสนใจของตัวผู้ให้ข้อมูลเองรวมถึง ความสะดวกและเวลาว่างในการเข้าร่วมอบรมที่ต่างกัน ส่งผลให้ประชาชนขาดการเสริมทักษะ เพิ่มพูนประสบการณ์นอกหมู่บ้านให้กับประชาชน ทำให้ประชาชนขาดความชำนาญการจัดการ ทรัพยากรป่าไม้ให้สอดคล้องกับระบบบริหารด้านปฏิบัติการและเสริมสร้างความสามารถในการใช้ ความรู้ในการปฏิบัติงานให้ได้ผลดี และได้้นำประสบการณ์ และความรู้ไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ให้แก่ ส่วนรวมเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันและการทำงาน ก่อให้เกิด ผลกระทบต่อประชาชนที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมหรือการดูงานด้านทรัพยากรป่าไม้และการเกษตร ซึ่ง เป็นกำลังสำคัญในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ต่อไปในอนาคต

การติดต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ผลการวิจัยการติดต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ พบว่าส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้เข้าไป ติดต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 67.39 รองลงมาได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 32.61 โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ของผู้ที่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐระบุว่าในปีที่ผ่านมาเคยติดต่อกับ เจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวน 1 – 2 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 26.36 และมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 3 – 4 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 4.08 ในขณะที่ มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมากกว่า 4 ครั้งต่อปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 2.17 ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเฉลี่ย 1 ครั้ง ต่อปี ผู้ให้ข้อมูลติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐสูงสุดคือ 10 ครั้งต่อปี และติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐต่ำ ที่สุดคือ 0 ครั้งต่อปี

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า ประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่มากกว่า ครึ่งหนึ่งไม่ได้ไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และจากการสอบถามพบว่า ไม่มีเรื่องที่จะไปติดต่อ ประสานงาน ส่วนประชาชนที่ได้ไปติดต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ ป่าไม้ การเกษตร ปศุสัตว์ สรรพากร งานทะเบียนราษฎร เช่น ป่าชุมชน ไฟป่าเข้าในพื้นที่ทำกินของ เกษตรกร ขึ้นทะเบียนเกษตรกร มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ โคนม เสียภาษี บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ทำ บัตรประชาชน เป็นต้น การที่ไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการ จัดการทรัพยากรป่าไม้ และทางการเกษตรโดยเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูล แนะนำการปฏิบัติงานให้ ถูกต้องตามหลักวิชาการ และยังเชื่อมโยงระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนที่มาติดต่อบริการให้มีความรู้สึกเป็นกันเอง สร้างกลไกการประสานงานในการขับเคลื่อนแผนหรือนโยบาย มาตรการ แนวทาง ไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ อำนวยความสะดวกให้บริการแก่ประชาชน

การเข้าร่วมกิจกรรมในหมู่บ้าน

ผลการวิจัยการเข้าร่วมกิจกรรมใน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมในหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 74.45 รองลงมาที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 25.55 โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมในหมู่บ้านระบุว่าในปีที่ผ่านมาเคยเข้าร่วมกิจกรรมในหมู่บ้านจำนวน 1 – 2 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 13.86 และมีการเข้าร่วมกิจกรรมในหมู่บ้านจำนวน 3 – 4 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 16.30 และ 5 - 6 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 11.68 ในขณะที่ มีการเข้าร่วมกิจกรรมในหมู่บ้านมากกว่า 6 ครั้งต่อปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 32.61 ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีการเข้าร่วมกิจกรรมในหมู่บ้านเฉลี่ย 3.44 ครั้งต่อปี ผู้ให้ข้อมูลเข้าร่วมกิจกรรมในหมู่บ้านสูงที่สุดคือ 6 ครั้งต่อปี และเข้าร่วมกิจกรรมในหมู่บ้านต่ำที่สุดคือ 1 ครั้งต่อปี

จากผลการวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ประชาชนเกือบครึ่งหนึ่งได้เข้าร่วมกิจกรรมในหมู่บ้าน เนื่องจากมีจิตอาสาพัฒนาหมู่บ้านในวันสำคัญทางศาสนา และประเทศ ให้หมู่บ้านมีความสวยงามสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย ยังรวมถึงการพัฒนาบริเวณพื้นที่ป่าไม้โดยส่วนมากจะเป็นผู้ชายและเยาวชนเข้าไปทำกิจกรรมทำแนวกันไฟป่าตามแนวเขตของแต่ละหมู่บ้าน และยังมีเวรตรวจตราตามแนวป้องกันไฟป่าทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน และยังมีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเลี้ยงผีขุนน้ำ การทำเหมืองฝาย การประชุมของหมู่บ้าน เป็นต้น นอกจากนี้แล้วกิจกรรมการดำเนินงานที่เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ ครอบคลุมงานส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูโดยประชาชนเข้าร่วมในหมู่บ้านปลูกฝังการมีส่วนร่วมของประชาชน มีความรัก ความผูกพัน ความสามัคคี ความช่วยเหลือเกื้อกูล การมีจิตสาธารณะ เสียสละเพื่อชุมชน เห็นผลประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าส่วนตน

การมีสถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคม

ผลการวิจัยการมีตำแหน่งทางสังคม (ตารางที่ 3) พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม คิดเป็นร้อยละ 63.75 รองลงมาคือมีตำแหน่งทางสังคม คิดเป็นร้อยละ 31.25 มีตำแหน่งเป็นกรรมการป่าไม้ คิดเป็นร้อยละ 36.52 มีตำแหน่งเป็นอาสาสมัคร อสม. อปพร. อสตร. คิดเป็นร้อยละ 31.30 มีตำแหน่งเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร/สมาชิกครัวเรือนอาสาวิสาหกิจพอเพียง คิดเป็นร้อยละ 17.40 มีตำแหน่งเป็นกรรมการหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 30.43 มีตำแหน่งเป็นกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 6.08 และมีตำแหน่งเป็นกรรมการสหกรณ์การเกษตร ยั่งยืนแม่ทา จำกัด คิดเป็นร้อยละ 3.47 มีตำแหน่งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา คิดเป็นร้อยละ 1.73 มีตำแหน่งเป็นกรรมแม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 1.73 และอีกส่วนหนึ่งไม่ได้มีสถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคมใดๆ คิดเป็นร้อยละ 68.75

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า เกือบครึ่งหนึ่งของประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าไม่มีตำแหน่งทางสังคมเนื่องจากประชาชนส่วนนี้มีภาระทางครอบครัวที่ต้องดูแลมากกว่าประชาชนคนอื่นๆ ส่วนประชาชนกลุ่มทางสังคมที่เหลือพบว่า เป็นสมาชิกกลุ่มตามสถานะ

ทางสังคมและเวลาว่างจากการทำการเกษตรกรรม และอีกส่วนหนึ่งผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพทางสังคม นอกจากนี้แล้วผู้นำต้องมีความสามารถในการจัดการทรัพยากรป่าไม้และบริหารจัดการใช้ประโยชน์ภายในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทาอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แคนนำหมู่บ้านในการขับเคลื่อนการทำแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในการเตรียมความพร้อมด้านข้อมูลและพื้นที่ข้อมูลสภาพหมู่บ้านด้านต่างๆ จุดประกายความคิด สร้างความมั่นใจและการดำเนินการจัดการทรัพยากรป่าไม้เพื่อให้ประชาชนทั้งตำบลร่วมมือกันส่งเสริมสนับสนุนแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้และชุมชนต่อไป และเป็นผู้ที่คอยปลุกฝังทัศนคติ ค่านิยมที่ดีให้กับลูกหลานในรุ่นต่อไป ได้สานต่อเจตนารมณ์ในการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้มีความยั่งยืน ยังทำประโยชน์เพื่อตำบล ไม่มุ่งเพื่อประโยชน์ส่วนตน

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้

ผลการวิจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ของผู้ให้ข้อมูลจำนวน 368 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ จากเสียงตามสาย คิดเป็นร้อยละ 93.47 รองลงมาไม่รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เพื่อน/สมาชิกกลุ่ม จำนวน 68 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 18.50 และอีกส่วนหนึ่งรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้จาก โทรทัศน์ จำนวน 39 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 11.00

เสียงตามสาย

ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 368 คน ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้จากเสียงตามสายเฉลี่ย 5.29 ครั้งต่อปี โดยต่ำสุดได้รับข้อมูลข่าวสารด้านจัดการทรัพยากรป่าไม้จากเสียงตามสายจำนวน 1.00 ครั้งต่อปี และสูงสุดจำนวน 25 ครั้งต่อปี ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านจัดการทรัพยากรป่าไม้จากเสียงตามสาย อยู่ระหว่าง ต่ำกว่า 5 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 45.92 ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้จากเสียงตามสายอยู่ระหว่าง 6 -10 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 47.28 รองลงมาได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้จากเสียงตามสายอยู่ระหว่าง 11 -15 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 2.99 และได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้จากเสียงตามสายมากกว่า 16 ครั้งขึ้นไปต่อปี คิดเป็นร้อยละ 3.80

เพื่อน/สมาชิกกลุ่ม

ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 368 คน ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้จากเพื่อน/สมาชิกกลุ่ม 1 ครั้งต่อปี โดยต่ำสุดได้รับข้อมูลข่าวสารด้านจัดการทรัพยากรป่าไม้จากเพื่อน/สมาชิกกลุ่มจำนวน 1 ครั้งต่อปี และสูงสุดจำนวน 10 ครั้งต่อปี ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้จากเพื่อน/สมาชิกกลุ่ม เฉลี่ย 0.81 ครั้งต่อปี ส่วนใหญ่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านจัดการทรัพยากรป่าไม้จากเพื่อน/สมาชิกกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 81.52 รองลงมาได้รับข้อมูลข่าวสารด้านจัดการทรัพยากรป่าไม้จากเพื่อน/สมาชิกกลุ่ม 2 - 4 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 9.51 และได้รับข้อมูล

ข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้จากเพื่อน/สมาชิกกลุ่มอยู่ระหว่าง 5 - 7 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 8.15 และได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้จากเสียงตามสาย มากกว่า 8 ครั้งขึ้นไปต่อปี คิดเป็นร้อยละ 0.82

โทรทัศน์

ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 368 คน ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้จากโทรทัศน์เฉลี่ย 1.94 ครั้งต่อปี โดยต่ำสุดได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้จากโทรทัศน์จำนวน 0 ครั้งต่อปี และสูงสุดจำนวน 10 ครั้งต่อปี ส่วนใหญ่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้จากโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 89.14 รองลงมาได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้จากโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 10.86 ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้จากโทรทัศน์อยู่ระหว่าง 1 - 2 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 4.62 รองลงมาได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้จากโทรทัศน์อยู่ระหว่าง 3 - 4 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 2.72 ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้จากโทรทัศน์อยู่ระหว่าง 5 - 6 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 2.72 และได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้จากโทรทัศน์ มากกว่า 7 ครั้งขึ้นไปต่อปี คิดเป็นร้อยละ 0.82

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า เกือบครึ่งหนึ่งของผู้แบบสอบถามได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้จากการสอบถามประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ จาก เสียงตามสาย เพื่อน/สมาชิกกลุ่ม และโทรทัศน์ ตามลำดับ เนื่องจากเสียงตามสายเข้าถึงง่าย และเป็นตัวกลางในการนำสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ประสานสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลและสังคม ช่วยเสริมสร้าง ความเข้าใจอันดีระหว่างคนในสังคมช่วยสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี รวมไปถึงการขับเคลื่อนการดำเนินการ กิจกรรม โครงการ รวมไปถึงการติดตามประเมินผลการดำเนินการ เผยแพร่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับทราบ ดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้วการสื่อสารเป็นตัวกลางที่สามารถเข้าถึงประชาชนทุกคนทุกหมู่บ้านได้รับรู้และได้ทำความเข้าใจจากข่าวสาร ส่งผลให้เกิดความเห็นชอบที่จะร่วมสนับสนุนการดำเนินการจัดการทรัพยากรป่าไม้

การอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน

ผลการวิจัยการอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน (ตารางที่ 5) พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นเวลา ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 50 ปี เป็นจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ 37.23 รองลงมาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านตั้งแต่ 51 - 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.87 ส่วนที่เหลือมีอายุตั้งแต่ 61 - 70 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.37 ส่วนน้อยที่เหลืออาศัยอยู่ในหมู่บ้านมากกว่า 70 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 3.53 ผู้ให้ข้อมูลอาศัยอยู่ในหมู่บ้านมาเป็นระยะเวลาเฉลี่ย 52 ปี อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นระยะเวลาต่ำสุด 6 ปี และสูงสุด 85 ปี

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัด เชียงใหม่ อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน เฉลี่ย 52 ปี ทั้งนี้เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานตามชายป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ พื้นที่ที่มีดิน น้ำ ผสมผสานกับป่าชุมชน ตามหัวไร่ปลายนา มีการดำรงชีวิตเกื้อกูลกันอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างคนกับป่า ดำรงชีวิตอยู่อย่างเรียบง่ายและมีพอเพียง ตามสภาพความจำเป็นพื้นฐานในสังคม และยังตรากตรำทำงานหนัก มีภูมิวิเศษทางวัฒนธรรมและค่านิยมเกี่ยวกับป่า เป็นแหล่งธรรมชาติที่สวยงามช่วยรักษาคุณภาพของระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม ดูแลรักษาป่าต้นน้ำ สืบชะตาขุนน้ำ การอยู่ในพื้นที่นานอาจส่งผลกระทบต่อทรัพยากรป่าไม้ในเชิงลบ เนื่องจากปัญหาเกี่ยวกับเรื่องพื้นที่ทำกินหรือที่ดินทำกินยังไม่ควบคุมในทุกครัวเรือน ประชาชนในบางกลุ่มก็ยังมีการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อทำเป็นพื้นที่ทำการเกษตรและกิจกรรมอื่นๆ มีการตัดไม้ นำมาแปรรูปมาใช้ประโยชน์ในรูปเนื้อไม้ ยังรวมไปถึงการเก็บหาของป่าจนเกินอัตรากำลังการผลิต

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะด้านสังคม

(n = 368)

ลักษณะด้านสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1) การฝึกอบรมและดูงาน (ครั้งต่อปี)		
ไม่เคย	294	79.90
เคย	74	20.10
1 - 2	54	14.67
3 - 4	10	2.72
5 - 6	10	2.72
$\bar{X} = 1.36$ SD = 0.48 Min = 0 Max = 1		
2) ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ครั้งต่อปี)		
ไม่เคย	248	67.39
เคย	120	32.61
1 - 2	97	26.36
3 - 4	15	4.08
มากกว่า 4	8	2.17
$\bar{X} = 1.09$ SD = 0.372 Min = 0 Max = 10		
3) เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน (ครั้งต่อปี)		
ไม่เคย	94	25.54
เคย	274	74.45
1 - 2	51	13.86
3 - 4	60	16.30
5 - 6	43	11.68
6 ครั้งขึ้นไป	120	32.61
$\bar{X} = 3.44$ SD = 2.00 Min = 1.00 Max = 17		

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n=368)

ลักษณะด้านสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4) สถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคม		
ไม่มีตำแหน่งทางสังคม	253	68.75
มีตำแหน่งทางสังคม	148	31.25
1. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	2	1.73
2. กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	7	6.08
3. กรรมการหมู่บ้าน	35	30.43
4. กรรมการป่าไม้	42	36.52
5. กรรมการสหกรณ์	4	3.47
6. กรรมการแม่บ้าน	2	1.73
7. อาสาสมัคร อสม. อปพร. ตรป.	36	31.30
8. สมาชิกสหกรณ์ สมาชิกครัวเรืออาสา	20	17.40
5) รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ (ครั้งต่อปี) *		
เสียงตามสาย	344	93.47
เพื่อน / สมาชิกกลุ่ม	68	18.50
โทรทัศน์	39	11.00
$\bar{x} = 7.09$ $SD = 4.93$ $Min = 0$ $Max = 30$		
5.1 เสียงตามสาย ครั้งต่อปี		
ต่ำกว่า 5	169	45.92
6 – 10	174	47.28
11 – 15	11	2.99
16 ครั้งขึ้นไป	14	3.80
$\bar{x} = 7.09.78$ $SD = 4.937.89$ $Min = 0$ $Max = 25$		

หมายเหตุ * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n=368)

ลักษณะด้านสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5.2 เพื่อน/สมาชิกกลุ่ม ครั้งต่อปี		
ไม่รู้	300	81.52
รับรู้	68	18.48
2 -4	35	9.51
5 - 7	30	8.15
8 ครั้งขึ้นไป	3	0.82
$\bar{X} = 1.28$ $SD = 1.82$ $Min = 1.00$ $Max = 10.00$		
5.3 โทรทัศน์ ครั้งต่อปี		
ไม่ได้รับรู้	328	89.14
ได้รับรู้	40	10.87
1 - 2	17	4.62
3 - 4	10	2.72
5 - 6	10	2.72
7 ครั้งขึ้นไป	3	.82
$\bar{X} = 1.9457$ $SD = .86864$ $Min = 0$ $Max = 10$		
6) ระยะเวลาอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน (ปี)		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 50	137	37.23
51 - 60	132	35.87
61 - 70	86	23.37
มากกว่า 70	13	3.53
$\bar{X} = 52.29$ $SD = 12.89$ $Min = 6.00$ $Max = 85.00$		

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวน แห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ชั้น ได้แก่ 1) ชั้นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ชั้นการมีส่วนร่วมดำเนินการ 3) ชั้นการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และ 4) ชั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และได้กำหนดข้อคำถามทั้งหมด 40 ข้อ จากนั้นจึงนำมาหาค่าเฉลี่ยเพื่อจัดระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกตามเกณฑ์ที่ได้แบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีส่วนร่วมมากที่สุด

ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีส่วนร่วมมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีส่วนร่วมปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีส่วนร่วมน้อย

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่มีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.55 (SD=.765) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างประชาชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลางชั้นการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ย 3.33 (SD=.873) ชั้นการประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 3.33 (SD=.976) มีส่วนร่วมในระดับมาก ชั้นการดำเนินการ มีค่าเฉลี่ย 3.54 (SD=.898) มีส่วนร่วมในระดับมากชั้นการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 3.99 (SD=.878) (ตารางที่ 6)

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมใน 4 ชั้นการดำเนินการของกลุ่มตัวอย่างประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อศึกษาเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมปานกลางในชั้นการตัดสินใจ และในชั้นการประเมินผล เนื่องจากประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ เข้ามามีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับเวลาและความต้องการของประชาชน และในชั้นดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ชั้นการดำเนินการ และชั้นการรับผลประโยชน์ เนื่องจากการให้ความสำคัญในการเข้าร่วมเป็นเจ้าของ และได้มีส่วนร่วมในการในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของทรัพยากรป่าไม้

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการ
 ทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัด
 เชียงใหม่ โดยรวม

(n = 368)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ ทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่	$\bar{x}$	SD	ระดับการมีส่วนร่วม
ขั้นการตัดสินใจ	3.33	.878	ปานกลาง
ขั้นการดำเนินการ	3.54	.898	มาก
ขั้นการรับผลประโยชน์	3.99	.787	มาก
ขั้นการประเมินผล	3.33	.976	ปานกลาง
รวม	3.55	.765	มาก

หมายเหตุ เกณฑ์คะแนนในการแปลผล

ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึง มีส่วนร่วมมากที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึง มีส่วนร่วมมาก
ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง มีส่วนร่วมปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง มีส่วนร่วมน้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

เมื่อนำข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่
 ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน
 จังหวัดเชียงใหม่ โดยพิจารณาข้อคำถามย่อยในแต่ละด้าน ได้ผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ขั้นการตัดสินใจ

จากการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ใน
 การตัดสินใจจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน
 จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีคำถามย่อยทั้งหมด 10 ข้อ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีระดับการมีส่วนร่วมในด้านการ
 ตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.33) โดยผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
 ได้แก่ ข้อคำถามที่ 1 ท่านเข้าร่วมวิเคราะห์ปัญหา และเหตุของปัญหาในการวางแผนการจัดการ
 ทรัพยากรป่าไม้ อย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 3.43) ข้อคำถามที่ 2 ท่านมีส่วนในการนำเสนอองค์ความรู้

ทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี นำมาใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ (ค่าเฉลี่ย 3.14) ข้อคำถามที่ 3 ท่านร่วมพูดคุยเวทีเสวนาพิจารณา ความเป็นไปได้ของแผนปฏิบัติการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา (ค่าเฉลี่ย 3.39) ข้อคำถามที่ 4 ท่านเสนอการจัดการทรัพยากรป่าไม้ แบบบูรณาการ ทั้ง 3 มิติ มิติสิ่งแวดล้อม มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม - มนุษย์ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ (ค่าเฉลี่ย 3.22) ข้อคำถามที่ 5 ท่านมีส่วนในการเสนอแนะยุทธศาสตร์จัดการทรัพยากรป่าไม้ เพื่อสนองต่อความต้องการพัฒนาได้อย่างครอบคลุม และยั่งยืน (ค่าเฉลี่ย 3.41) และข้อคำถามที่ 6 ท่านกำหนดนโยบายการจัดการทรัพยากรป่าไม้ (ค่าเฉลี่ย 3.31) ข้อคำถามที่ 7 ท่านเสนอแนวคิดการวางแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมป่าไม้ โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) มาเป็นฐานข้อมูลในการวางแผนการใช้จัดการที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา (ค่าเฉลี่ย 3.27) ข้อคำถามที่ 8 ท่านมีส่วนในการพิจารณาแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ (ค่าเฉลี่ย 3.35) และข้อคำถามที่ 9 ท่านกำหนดแนวทางปฏิบัติการทำ แผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เพื่อสอดคล้องกับแผนสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (ค่าเฉลี่ย 3.40) ข้อคำถามที่ 10 ท่านมีส่วนกำหนดต้นทุน ด้านสิ่งแวดล้อม ต้นทุนทางสังคม ต้นทุนทางวัฒนธรรมของตำบล เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลการพัฒนาตำบลแบบผสมผสาน (ค่าเฉลี่ย 3.42) ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมเกี่ยวกับเรื่องเข้าร่วมวิเคราะห์ปัญหา และเหตุของปัญหาในการวางแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ กำหนดต้นทุน ด้านสิ่งแวดล้อม ต้นทุนทางสังคม ต้นทุนทางวัฒนธรรมของตำบล เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลการพัฒนาตำบลแบบผสมผสาน เสนอแนะยุทธศาสตร์จัดการทรัพยากรป่าไม้ เพื่อสนองต่อความต้องการพัฒนาได้อย่างครอบคลุม และยั่งยืน กำหนดแนวทางปฏิบัติการทำ แผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เพื่อสอดคล้องกับแผนสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พุดคุยเวทีเสวนาพิจารณา ความเป็นไปได้ของแผนปฏิบัติการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา เสนอแนะยุทธศาสตร์จัดการทรัพยากรป่าไม้ เพื่อสนองต่อความต้องการพัฒนาได้อย่างครอบคลุม และยั่งยืน กำหนดนโยบายการจัดการทรัพยากรป่าไม้ และการพิจารณาแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ มากกว่าเรื่องอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องมาจากประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ให้ความสำคัญกับบุคคลและชุมชน มีสิทธิในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายกำหนด โดยการตัดสินใจการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทามีค่าเฉลี่ยมากที่สุดทั้ง 6 ข้อ เป็นส่วนที่จัดการทรัพยากรป่าไม้และกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา และเหตุของปัญหาในการวางแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ กำหนดต้นทุนทั้ง 3 ด้านอยู่ในขั้นตอนการพูดคุยเวทีเสวนา พิจารณา ความเป็นไปได้ของแผนปฏิบัติการจัดการทรัพยากร

ป่าไม้ เพื่อสนองต่อความต้องการพัฒนาได้อย่างครอบคลุม และยั่งยืน ส่วนการมีส่วนร่วมชั้นการตัดสินใจที่มีผลค่าน้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการนำเสนอองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นำมาใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เนื่องจากประชาชนยังขาดศาสตร์ของการประยุกต์ใช้และบูรณาการวิทยาศาสตร์ และศิลปศาสตร์ในการจัดการการใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ และการดำเนินการต่างๆ เกี่ยวกับต้นไม้ ป่าไม้ และทรัพยากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ส่วนใหญ่จะเป็นหน้าที่ของนักส่งเสริมการป่าไม้ในการเป็นผู้ปรับเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของประชาชนโดยการนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมจากนักวิจัยหรือนักวิชาการ ไปส่งเสริมให้ประชาชนผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถช่วยตนเองในการจัดทรัพยากรป่าไม้ได้อย่างยั่งยืน

ตารางที่ 7 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งการตัดสินใจ

(n = 368)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งการตัดสินใจ	ระดับการมีส่วนร่วม					SD	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. ท่านเข้าร่วมวิเคราะห์ปัญหา และเหตุของปัญหาในการวางแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ อย่างสม่ำเสมอ	171 (46.47)	87 (23.64)	62 (16.85)	46 (12.50)	2 (.54)	3.43	ปานกลาง
2. ท่านมีส่วนในการนำเสนอองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี นำมาใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้	167 (45.38)	55 (14.95)	49 (13.32)	94 (25.54)	3 (.82)	3.14	ปานกลาง
3. ท่านร่วมพูดคุยเว็บไซต์เฉพาะพิจารณา ความเป็นไปได้ของแผนปฏิบัติการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา	166 (45.11)	77 (20.92)	66 (17.93)	54 (14.67)	5 (1.36)	3.39	ปานกลาง
4. ท่านเสนอ การจัดการทรัพยากรป่าไม้ แบบบูรณาการ ทั้ง 3 มิติ มิติสิ่งแวดล้อม มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม – มนุษย์ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ	161 (43.75)	64 (17.39)	55 (14.95)	83 (22.55)	5 (1.36)	3.22	ปานกลาง
5. ท่านมีส่วนในการเสนอแนะยุทธศาสตร์จัดการทรัพยากรป่าไม้ เพื่อสนองต่อความต้องการพัฒนาได้อย่างครอบคลุม และยั่งยืน	153 (41.58)	91 (24.73)	63 (17.12)	57 (15.49)	4 (1.09)	3.41	ปานกลาง

ตารางที่ 7 (ต่อ)

(n = 368)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอ แม่เอน จังหวัดเชียงใหม่ ชุมการตัดสินใจ	ระดับการมีส่วนร่วม					SD	แปลผล	
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
6.) ท่านกำหนดนโยบายการจัดการทรัพยากรป่าไม้	185 (50.27)	73 (19.84)	53 (14.40)	50 (13.56)	7 (1.90)	3.31	ปานกลาง	
7. ท่านเสนอแนวคิดการวางแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมป่าไม้ โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) มาเป็นฐานข้อมูลใน การวางแผนการใช้จัดการที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุน แม่ทา	150 (40.76)	79 (21.47)	56 (15.22)	77 (20.92)	6 (1.63)	3.27	ปานกลาง	
8. ท่านมีส่วนร่วมในการพิจารณาแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้	203 (55.16)	65 (17.66)	56 (15.22)	43 (11.68)	1 (.3)	3.35	ปานกลาง	
9. ท่านกำหนดแนวทางปฏิบัติการทำ แผนการจัดการ ทรัพยากรป่าไม้ เพื่อสอดคล้องกับแผนสอดคล้องกับแผน ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	175 (47.55)	81 (22.01)	61 (16.58)	49 (13.32)	2 (.54)	3.40	ปานกลาง	
10. ท่านมีส่วนกำหนดต้นทุน ด้านสิ่งแวดล้อม ต้นทุนทาง สังคม ต้นทุนทางวัฒนธรรมของตำบล เพื่อเป็นแหล่งข้อมูล กานพัฒนาตำบลแบบผสมผสาน	189 (51.63)	69 (18.75)	67 (18.21)	41 (11.14)	2 (.54)	3.42	ปานกลาง	
						3.33	0.873	ปานกลาง

ขั้นการดำเนินการ

จากการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีคำถามย่อยทั้งหมด 10 ข้อ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีระดับการมีส่วนร่วมในด้านการดำเนินการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.54) โดยผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับมาก ได้แก่ ข้อคำถามที่ 2 ท่านได้ปฏิบัติตามแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ให้บรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้ (ค่าเฉลี่ย 3.61) และข้อคำถามที่ 3 ท่านมีส่วนในการลดความรุนแรง ของการสูญเสียหน้าดิน เช่น การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้บริเวณลุ่มน้ำภูเขาไปทำการเกษตร ทำให้หน้าดินหมดสมรรถนะในการดูดซับน้ำ ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างพอเพียง (ค่าเฉลี่ย 3.64) ข้อคำถามที่ 4 ท่านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ด้านทรัพยากรป่าไม้ ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา อย่างมีธรรมาภิบาล (ค่าเฉลี่ย 3.71) ข้อคำถามที่ 5 ท่านมีส่วนในการจัดเก็บข้อมูล จัดระบบฐานข้อมูลด้านทรัพยากรป่าไม้ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการวางแผนจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา (ค่าเฉลี่ย 3.55) ข้อคำถามที่ 6 ท่านมีส่วนในการให้คำแนะนำ เรื่องการอนุรักษ์ดิน น้ำ และป่าไม้แก่ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่นั้นๆ (ค่าเฉลี่ย 3.53) ข้อคำถามที่ 8 ท่านเข้าร่วมกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ตามแผนกิจกรรมที่กำหนดไว้ ในยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรป่าไม้ (ค่าเฉลี่ย 3.62) และผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ได้แก่ ข้อคำถามที่ 1 ท่านมีส่วนในการส่งเสริมให้ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้แก่สังคม โดยการออกนิทรรศการ หรือบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจ เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ที่ยั่งยืน (ค่าเฉลี่ย 3.47) ข้อคำถามที่ 7 ท่านเข้าไปเป็นผู้แทนของประชาชนในรูปของคณะกรรมการด้านทรัพยากรป่าไม้ เพื่อขับเคลื่อนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ (ค่าเฉลี่ย 3.39) ข้อคำถามที่ 9 ท่านมีส่วนในการประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข้อมูลการจัดการทรัพยากรป่าไม้แก่ภาคประชาสังคมทั้งในประเทศ และต่างประเทศ (ค่าเฉลี่ย 3.40) ข้อคำถามที่ 10 ท่านได้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกลยุทธ์ตามประเด็นยุทธศาสตร์ การจัดการทรัพยากรป่าไม้ โดยคำนึงถึงความสมดุลของสิ่งแวดล้อมป่าไม้ (ค่าเฉลี่ย 3.50) (ตารางที่ 8)

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมเกี่ยวกับเรื่องการมีส่วนร่วมในการลดความรุนแรง ของการสูญเสียหน้าดิน เช่น การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้บริเวณลุ่มน้ำภูเขาไปทำการเกษตร ทำให้หน้าดินหมดสมรรถนะในการดูดซับน้ำ ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างพอเพียง มีส่วนร่วมทำกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ตามแผนกิจกรรมที่กำหนดไว้ ในยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรป่าไม้ มีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ให้บรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้ มีส่วนร่วมปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ด้านทรัพยากรป่าไม้ ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา อย่างมีธรรมาภิบาล มีส่วนร่วมในการจัดเก็บข้อมูล จัดระบบฐานข้อมูลด้านทรัพยากรป่าไม้ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการวางแผนจัดการทรัพยากร

ป่าไม้ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา มีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำ เรื่องการอนุรักษ์ดิน น้ำ และ ป่าไม้แก่ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่นั้นๆ ทั้งนี้เนื่องมาจากประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่เอน จังหวัดเชียงใหม่เห็นความสำคัญและสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนโดยเข้าร่วมลงมือ ปฏิบัติด้วยตนเอง สนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหารงาน ประสานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงาน ภายนอกชุมชน ให้เกิดความยั่งยืนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ส่วนการมีส่วนร่วมการดำเนินการที่มี ผลค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วมผู้แทนของประชาชนในรูปของคณะกรรมการด้านทรัพยากร ป่าไม้ เพื่อขับเคลื่อนการจัดการทรัพยากรป่าไม้และการมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข้อมูล การจัดการทรัพยากรป่าไม้แก่ภาคประชาสังคมทั้งในประเทศ และต่างประเทศ เนื่องจากการมีส่วนร่วม ของทุกภาคส่วน การกระจายอำนาจที่ยึดหลักการพื้นที่-หน้าที่-การมีส่วนร่วม-การบังคับใช้ กฎหมายอย่างประสิทธิภาพและเป็นธรรม ความโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจ การเปิดเผยข้อมูลสู่ สาธารณะ และการกำหนดภาระรับผิดชอบต่ออาศัยบุคคลที่มีจิตอาสาใจรักงานบริหาร การ ให้บริการแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านเศรษฐศาสตร์ ด้านสังคม และ ด้านสิ่งแวดล้อมป่าไม้

ตารางที่ 8 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ขั้นการดำเนินการ

(n = 368)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{x}$	SD	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ขั้นการดำเนินการ								
1. ท่านมีส่วนในการส่งเสริมให้ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้แก่สังคม โดยการออกนิทรรศการ หรือบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจ เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ที่ยั่งยืน	128 (34.78)	96 (26.09)	81 (22.01)	44 (12.00)	19 (5.20)	3.47	1.114	ปานกลาง
2. ท่านได้ปฏิบัติตามแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้บรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้	151 (41.03)	107 (29.10)	79 (21.50)	24 (6.52)	7 (1.90)	3.61	0.955	มาก
3. ท่านมีส่วนในการลดความรุนแรง ของการสูญเสียหน้าดิน เช่น การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้บริเวณลุ่มน้ำภูเขาไปทำการเกษตร ทำให้หน้าดินหมดสมรรถนะในการดูดซับน้ำ ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างพอเพียง	139 (37.80)	109 (29.62)	84 (22.83)	31 (8.42)	5 (1.36)	3.64	0.969	มาก
4. ท่านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ด้านทรัพยากรป่าไม้ ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา อย่างมีธรรมาภิบาล	123 (33.42)	114 (31.00)	98 (26.63)	20 (5.43)	13 (3.53)	3.77	1.029	มาก
5. ท่านมีส่วนในการจัดเก็บข้อมูล จัดระบบฐานข้อมูลด้านทรัพยากรป่าไม้ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการวางแผนจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา	134 (36.41)	1084 (29.35)	80 (21.74)	30 (8.20)	16 (4.35)	3.55	1.052	มาก

ตารางที่ 8 (ต่อ)

(n = 368)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัด เชียงใหม่ ขึ้นการดำเนินการ	ระดับการมีส่วนร่วม					SD	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
6. ท่านมีส่วนในการให้คำแนะนำ เรื่องการอนุรักษ์ดิน น้ำ และป่าไม้ แก่ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่นั้นๆ	153 (41.60)	108 (25.35)	68 (18.50)	32 (8.70)	7 (1.90)	3.53	0.953 มาก
7. ท่านเข้าไปเป็นผู้แทนของประชาชนในรูปของคณะกรรมการด้าน ทรัพยากรป่าไม้ เพื่อขับเคลื่อนการจัดการทรัพยากรป่าไม้	123 (33.42)	102 (27.72)	68 (18.50)	59 (16.03)	16 (4.35)	3.39	1.092 ปานกลาง
8. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ตามแผน กิจกรรมที่กำหนดไว้ ในยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรป่าไม้	136 (37.00)	120 (32.61)	77 (20.92)	26 (7.10)	9 (2.45)	3.62	0.971 มาก
9. ท่านมีส่วนในการประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข้อมูลการจัดการ ทรัพยากรป่าไม้แก่ภาคประชาสังคมทั้งในประเทศ และต่างประเทศ	150 (40.80)	95 (25.82)	63 (17.12)	47 (12.80)	13 (3.53)	3.40	1.026 ปานกลาง
10. ท่านได้มีส่วนในการขับเคลื่อนกลยุทธ์ตามประเด็นยุทธศาสตร์ การจัดการทรัพยากรป่าไม้ โดยคำนึงถึงความสมดุลของสิ่งแวดล้อมป่า ไม้	119 (32.34)	107 (29.10)	77 (20.92)	54 (14.70)	11 (3.00)	3.50	1.069 ปานกลาง
						3.54	0.898 มาก

ขั้นการรับผลประโยชน์

จากการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ในการรับผลประโยชน์ ซึ่งมีคำถามย่อยทั้งหมด 10 ข้อ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีระดับการมีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.99) โดยผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับมาก ได้แก่ ข้อคำถามที่ 1) ทรัพยากรป่าไม้ตอบสนองต่อความต้องการการใช้ประโยชน์ของท่านอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้คุณภาพชีวิตได้รับการพัฒนา (ค่าเฉลี่ย 4.61) และข้อคำถามที่ 7 ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทามีพื้นที่สีเขียวที่สามารถผลิตน้ำที่มีปริมาณมากพอ คุณภาพน้ำ แหล่งน้ำผิวดินที่อยู่ในเกณฑ์ดี (ค่าเฉลี่ย 4.14) ข้อคำถามที่ 6 ทรัพยากรป่าไม้เป็นรากฐานการพัฒนาอย่างสมดุลตอบสนองการดำรงชีพของประชาชนอย่างมีคุณภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.10) ข้อคำถามที่ 4 ทรัพยากรลุ่มน้ำสามารถเอื้ออำนวย ต่อเกษตรกร สัตว์เลี้ยง คนกลางน้ำ คนปลายน้ำ สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างพอเพียง (ค่าเฉลี่ย 4.08) ข้อคำถามที่ 5 ทรัพยากรป่าไม้ให้การสนับสนุนชีวิตขั้นพื้นฐานในรูปแบบของการบริโภค และบริการสาธารณะที่ดี (ค่าเฉลี่ย 4.08) ข้อคำถามที่ 3 หมู่บ้านท่านในเขตป่าสงวนแห่งชาติมีศักยภาพด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้ประชาชนมีความสุขจากการมีกินมีใช้อย่างพอเพียง (ค่าเฉลี่ย 4.05) และผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับมากที่รองลงมา ได้แก่ ข้อคำถามที่ 8 ทรัพยากรป่าไม้เป็นแหล่งผลิตสินค้า และบริการ เพื่อสนองต่อความต้องการของหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 4.05) ข้อคำถามที่ 10 เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้ ในระดับจังหวัด หรือประเทศ (ค่าเฉลี่ย 3.90) ข้อคำถามที่ 9 หมู่บ้านของท่านเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มี ระบบนิเวศป่าไม้ ที่มีสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์ เป็นแห่งนันทนาการ และพักผ่อนหย่อนใจ (ค่าเฉลี่ย 3.79) ข้อคำถามที่ 2 ปัญหาด้านทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทาลดลง อย่างเห็นเป็นรูปธรรม นามธรรม (ค่าเฉลี่ย 3.55) (ตารางที่ 9)

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในขั้นการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมเกี่ยวกับเรื่อง การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ตอบสนองต่อความต้องการการใช้ประโยชน์ของท่านอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้คุณภาพชีวิตได้รับการพัฒนา การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทามีพื้นที่สีเขียวที่สามารถผลิตน้ำที่มีปริมาณมากพอ คุณภาพน้ำ แหล่งน้ำผิวดินที่อยู่ในเกณฑ์ดี การมีส่วนร่วมรับผลจากทรัพยากรป่าไม้เป็นรากฐานการพัฒนาอย่างสมดุลตอบสนองการดำรงชีพของประชาชนอย่างมีคุณภาพ การมีส่วนร่วมรับผลจากทรัพยากรลุ่มน้ำสามารถเอื้ออำนวย ต่อ เกษตรกร สัตว์เลี้ยง คนกลางน้ำ คนปลายน้ำ สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างพอเพียง การมีส่วนร่วมรับผลจากทรัพยากรป่าไม้ให้การสนับสนุนชีวิตขั้นพื้นฐานในรูปแบบของการบริโภค และบริการสาธารณะที่ดี จากประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับผลประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ทั้งนี้เนื่องมาจาก

ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ทั้ง 5 ข้อ ไม่มากก็น้อยขึ้นอยู่กับการจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อมป่าไม้ บนแนวทางของพอประมาณ ความมีเหตุผล และการใช้องค์ความรู้ทั้งทวิชาการ และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความถูกต้องและเป็นธรรม ในการสร้างภูมิคุ้มกันแก่ฐานทรัพยากรป่าไม้ เพื่อให้เกิดดุลยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แนะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ในส่วนของการมีส่วนร่วมที่มีค่าน้อยที่สุดได้แก่การมีส่วนร่วมในการลดปัญหาด้านทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทาลดลง อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม นามธรรม สืบเนื่องมาจากในอดีตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทาลดลงถูกสัมปทานป่าไม้สักเป็นการเปิดโอกาสให้มีการนำเนื้อไม้ไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และได้ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในการเป็นเจ้าของและควบคุมดูแลพื้นที่ป่าไม้ ผู้รับสัมปทานทำไม้ไม่ดำเนินการปลูกฟื้นฟูสภาพป่าไม้ตามเงื่อนไขสัมปทาน การใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้โดยไม่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ความต้องการที่ดินโดยบุคคลภายนอก การกระจายการถือครองที่ดินไม่เหมาะสมและเป็นธรรม

ตารางที่ 9 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ขึ้นการรับผลประโยชน์

(n = 368)

	ระดับการมีส่วนร่วม					SD	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่							
ขึ้นการรับผลประโยชน์							
1. ทรัพยากรป่าไม้ตอบสนองต่อความต้องการการใช้ประโยชน์ของท่าน อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้คุณภาพชีวิตได้รับการพัฒนา	156 (42.40)	129 (35.10)	71 (19.30)	10 (2.72)	2 (0.54)	4.16 0.866	มาก
2. ปัญหาด้านทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทาลดลง อย่างเห็นเป็นรูปธรรม นามธรรม	96 (26.10)	108 (29.35)	101 (27.45)	32 (8.70)	31 (8.42)	3.55 1.204	มาก
3. หมู่บ้านท่านในเขตป่าสงวนแห่งชาติมีศักยภาพด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้ประชาชนมีความสุขจากการมีไม้ใช้อย่างพอเพียงหมดสมรรถนะในการดูดซับน้ำ ให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างพอเพียง	142 (38.60)	118 (32.10)	98 (26.63)	8 (2.20)	2 (.54)	4.05 0.886	มาก
4. ทรัพยากรค้ำน้ำสามารถเอื้ออำนวย ต่อ เกษตรกร สัตว์เลี้ยง คนกลางน้ำ คนปลายน้ำ สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างพอเพียง	149 (40.50)	116 (31.50)	92 (25.00)	8 (2.20)	3 (.82)	4.08 0.899	มาก
5. ทรัพยากรป่าไม้ไม่เกิดการสนับสนุนชีวิตขั้นพื้นฐานในรูปแบบของการบริโภคและบริการสาธารณะที่ดี	146 (39.70)	126 (34.24)	79 (21.50)	16 (4.35)	1 (.27)	4.08 0.896	มาก

ตารางที่ 9 (ต่อ)

(n = 368)

	ระดับการมีส่วนร่วม					SD	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัด เชียงใหม่ ขึ้นการรับผลประโยชน์							
6. ทรัพยากรป่าไม้เป็นรากฐานการพัฒนาอย่างสมดุลตอบสนองการ ดำรงชีพของประชาชนอย่างมีคุณภาพ	144 (39.13)	130 (35.33)	83 (22.60)	92 (2.45)	2 (.54)	4.10	0.869 มาก
7. ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทามีพื้นที่สีเขียวที่สามารถผลิตน้ำ ที่มีปริมาณมากพอ คุณภาพน้ำ แหล่งน้ำผิวดินที่อยู่ในเกณฑ์ดี	152 (41.30)	132 (35.90)	73 (19.84)	9 (2.45)	2 (.54)	4.14	0.858 มาก
8. ทรัพยากรป่าไม้เป็นแหล่งผลิตสินค้าและบริการ เพื่อสนองต่อ ความต้องการของหมู่บ้าน	148 (40.22)	114 (31.00)	90 (24.50)	9 (2.45)	7 (1.90)	4.05	0.956 มาก
9. หมู่บ้านของท่านเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีระบบนิเวศ ป่าไม้ ที่มีสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์ เป็นแห่งนันทนาการ และพักผ่อน หย่อนใจ	117 (31.80)	102 (27.72)	155 (31.30)	25 (6.80)	9 (2.45)	3.79	1.041 มาก
10. เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพด้าน ป่าไม้ ในระดับจังหวัด หรือประเทศ	121 (32.90)	115 (31.30)	114 (31.00)	13 (3.53)	5 (1.40)	3.90	0.946 มาก
รวม						3.99	0.787 มาก

ขั้นการประเมินผล

จากการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีคำถามย่อยทั้งหมด 10 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.33) โดยผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ได้แก่ ข้อคำถามที่ 1 ท่านได้ศึกษาผลการดำเนินโครงการด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ดำเนินการไปแล้ว ว่าสำเร็จตามตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (ค่าเฉลี่ย 3.42) ข้อคำถามที่ 3 ท่านนำผลการประเมินมาที่ผ่านมาใช้ในกระบวนการพัฒนาแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการ (ค่าเฉลี่ย 3.38) ข้อคำถามที่ 4 ท่านติดตามกิจกรรมที่ดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ว่ามีปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัด เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ทัน่วงที (ค่าเฉลี่ย 3.37) ข้อคำถามที่ 8 ท่านติดตามตรวจสอบ รายงานความก้าวหน้า โครงการด้านทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ (ค่าเฉลี่ย 3.36) ข้อคำถามที่ 7 ท่านได้มีส่วนในการติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยงานด้านทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา อย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 3.35) ข้อคำถามที่ 5 ท่านได้วัดผลการปฏิบัติงานตามแผนงานภายใต้ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าส่วนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ที่ดำเนินการไปแล้ว นำข้อผิดพลาด ไปเป็นบทเรียนในการทำโครงการครั้งต่อไป (ค่าเฉลี่ย 3.33) ข้อคำถามที่ 6 ท่านวิเคราะห์ลักษณะโครงการ ด้านทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าส่วนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ผลดีผลเสียของกิจกรรมในโครงการ สอดคล้องกับกลยุทธ์ (ค่าเฉลี่ย 3.32) ข้อคำถามที่ 9 ท่านสร้างแผนงานการติดตามตรวจสอบ จากตัวชี้วัด ที่ใช้ตรวจวัดทั้งทางกายภาพ ชีวภาพ คุณค่าการใช้ประโยชน์ และคุณภาพชีวิต เพื่อนำไปเป็นฐานข้อมูลในการดำเนินการในระยะต่อไป (ค่าเฉลี่ย 3.29) ข้อคำถามที่ 10 ท่านนำระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ มาใช้เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการองค์กร และทันต่อการเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์ปัจจุบัน (ค่าเฉลี่ย 3.28) ข้อคำถามที่ 2 ท่านได้พัฒนาตัวชี้วัดในการประเมินผล มี 3 ขั้นตอน 1)กำหนดตัวชี้วัด 2)การวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูล 3)การกำหนดเกณฑ์ของตัวชี้วัด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพฐานข้อมูลในการทำแผนการจัดการ (ค่าเฉลี่ย 3.20) ตามลำดับ (ตารางที่ 10)

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในขั้นการประเมินผลในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมเกี่ยวกับเรื่องการมีส่วนร่วมในการศึกษาผลการดำเนินโครงการด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ดำเนินการไปแล้ว ว่าสำเร็จตามตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การมีส่วนร่วมนำผลการประเมินมาที่ผ่านมาใช้ในกระบวนการพัฒนาแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการ มีส่วนวัดผลการปฏิบัติงานตามแผนงานภายใต้ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าส่วนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ที่ดำเนินการไปแล้ว นำข้อผิดพลาด ไปเป็นบทเรียนในการทำโครงการครั้งต่อไป เนื่องจากเป็นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลที่ประชาชนได้รับรู้จากการเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการป่าไม้ คณะกรรมการสถาบันพัฒนาทรัพยากรและ
เกษตรกรรมยั่งยืนแม่ทา และเข้ามีส่วนร่วมทำงานประเมินผลว่าเป็นไปตามเป้าหมาย ตามแผนหรือ
ตอบสนองความต้องการ หรือประเด็นปัญหาที่กำหนดไว้ตั้งแต่เริ่มต้น รวมถึงการเรียนรู้จาก
ข้อผิดพลาดไม่ได้บ่งบอกถึงความล้มเหลวของการทำงาน แต่กับเป็นบทเรียนที่การทำงานในอนาคตพึง
ระวังในส่วนของการมีส่วนร่วมที่มีค่าเจ็ลน้อยที่สุดคือการร่วมพัฒนาตัวชีวิตในการประเมินผล มี 3
ขั้นตอน 1) กำหนดตัวชีวิต 2) การวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูล 3) การกำหนดเกณฑ์ของตัวชีวิต เพื่อ
เพิ่มประสิทธิภาพฐานข้อมูลในการทำแผนการจัดการ ในส่วนนี้จะเป็นการตัดสินใจและดำเนินการ
ส่วนใหญ่เป็นของผู้บริหารและนักวิชาการที่มีองค์ความรู้ในกระบวนการที่มีการกับรวบรวมข้อมูล
วิเคราะห์ข้อมูล กำหนดประเด็น เลือกรประเด็นสำคัญ กำหนดตัวชีวิต วางระบบจัดเก็บและ
ประมวลผลข้อมูล ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการกระบวนการพัฒนาตัวชีวิต

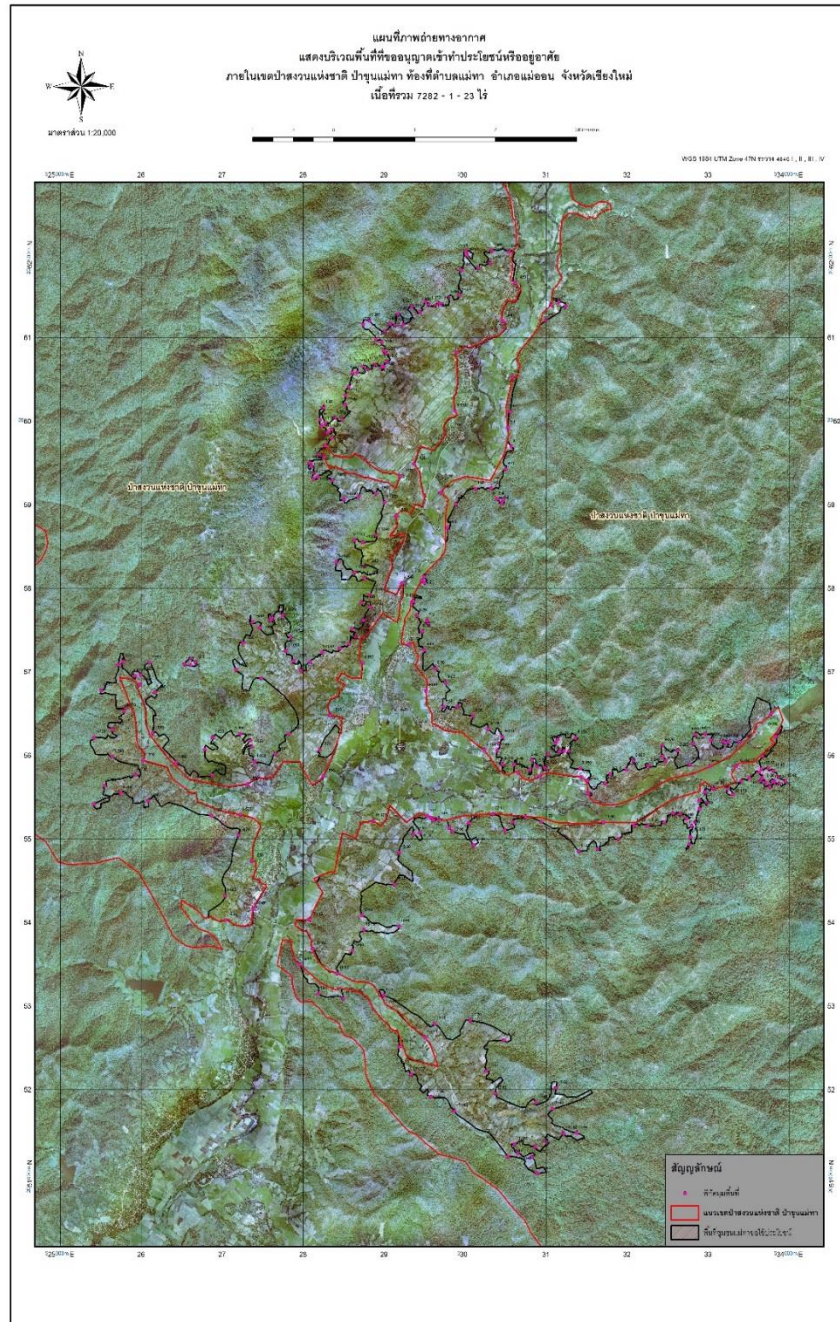
ตารางที่ 10 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งการประเมินผล

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่	ระดับการมีส่วนร่วม					SD	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. ท่านได้ศึกษาผลการดำเนินโครงการด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ดำเนินการไปแล้ว ว่าสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้	152 (41.30)	99 (26.90)	62 (16.85)	44 (12.00)	11 (3.00)	1.001	ปานกลาง
2. ท่านได้พัฒนาตัวชี้วัดในการประเมินผล มี 3 ขั้นตอน 1. กำหนดตัวชี้วัด	156 42.40	78 (21.20)	49 (13.32)	68 (18.50)	17 (4.6)	1.037	ปานกลาง
2.การวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูล3 .การกำหนดเกณฑ์ของตัวชี้วัด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพฐานข้อมูลในการดำเนินการจัดการ	158 (42.93)	92 (25.00)	62 (16.85)	38 (10.33)	18 (4.90)	1.037	ปานกลาง
3. ท่านนำผลการประเมินมาใช้ในกระบวนการพัฒนาแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการ	148 (40.22)	104 (28.30)	56 (15.22)	42 (11.41)	18 (4.90)	1.031	ปานกลาง
4. ท่านติดตามกิจกรรมที่ดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ว่ามีปัญหอกุศลธรรม และข้อจำกัด เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องๆ ได้ทันทั่วทั้ง	15.09 (40.80)	93 (25.30)	59 (16.03)	45 (12.23)	21 (5.717)	1.034	ปานกลาง
5. ท่านได้วัดผลการปฏิบัติงานตามแผนงานภายใต้ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ที่ดำเนินการไปแล้ว นำข้อผิดพลาด ไปเป็นบทเรียนในการทำโครงการครั้งต่อไป							
รวม	3.34	1.034	1.034	1.034	1.034	1.034	ปานกลาง

ตารางที่ 10 (ต่อ)

(n = 368)

	ระดับการมีส่วนร่วม(จำนวน/ร้อยละ)						$\bar{X}$	SD	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ขึ้นการประเมินผล									
6. ทานวิเคราะห์ลักษณะโครงการ ด้านทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าส่วนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ผลดีผลเสียของกิจกรรมในโครงการ สอดคล้องกับกลยุทธ์	157 (42.70)	93 (25.30)	56 (15.22)	402 (10.90)	22 (6.00)		3.32	1.050	ปานกลาง
7. ทานได้มีส่วนในการติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยงานด้านทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา อย่างสม่ำเสมอ	140 (38.04)	91 (24.73)	66 (17.93)	49 (13.32)	22 (6.00)		3.35	1.102	ปานกลาง
8. ทานติดตามตรวจสอบ รายงานความก้าวหน้า โครงการด้านทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์	156 (42.40)	79 (21.50)	70 (19.02)	41 (11.14)	22 (6.00)		3.36	1.093	ปานกลาง
9.) ทานสร้างแผนงานการติดตามตรวจสอบ จากตัวชี้วัด ที่ใช้ตรวจวัดทั้งทางกายภาพ ชีวภาพ คุณค่าการใช้ประโยชน์ และคุณภาพชีวิต เพื่อนำไปเป็นฐานข้อมูลในการดำเนินการในระยะต่อไป	142 (38.6)	85 (23.10)	62 (16.85)	58 (15.80)	21 (5.71)		3.29	1.098	ปานกลาง
10. ทานนำระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้มาใช้เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการองค์กร และทันต่อการเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์ปัจจุบัน	151 (41.03)	90 (24.50)	55 (14.9)	49 (13.32)	23 (6.30)		3.28	1.071	ปานกลาง
รวม							3.33	0.976	ปานกลาง

ภาพที่ 6 แผนที่ภูมิประเทศ ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

การวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ โดยการใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) ซึ่งเป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัว (Independent Variables) กับตัวแปรตาม (Dependent Variables) ตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป (วาโร เฟิงส์สวัสดิ์, 2553) ว่าตัวแปรอิสระใดมีความสัมพันธ์เชิงบวกหรือเชิงลบกับตัวแปรตาม และมีระดับความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด

ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกตัวแปรอิสระจากการทบทวนวรรณกรรม ทั้งหมด 13 ตัวแปร โดยแบ่งตัวแปรอิสระออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. ข้อมูลลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพสมรส
2. ข้อมูลลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ รายได้รวมในครัวเรือน จำนวนพื้นที่ถือครองในครัวเรือน
3. ข้อมูลลักษณะทางด้านสังคม ได้แก่ การได้รับการฝึกอบรมและดูงาน การติดต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ การเข้าร่วมกิจกรรมในหมู่บ้าน การมีสถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคม การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ การอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน การให้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เสียงตามสาย การติดต่อกับเพื่อนและสมาชิกกลุ่ม โทรศัพท์

ในส่วนของตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบไปด้วยด้านย่อยทั้งหมด 4 ชั้น คือ

1. การมีส่วนร่วมในขั้นการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินการ
3. การมีส่วนร่วมในขั้นการรับผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในขั้นการประเมินผล

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามและตัวแปรอิสระด้วยตนเอง

ก่อนการวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้กำหนดให้มีการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ด้วยกัน โดยใช้วิธีการของเพียร์สัน

(Pearson's Correlation) และได้กำหนดรหัสการวัด และการจัดกลุ่มของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาดังนี้ (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 การกำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ตัวแปร/การกำหนดรหัส	รายละเอียด	การวัด
ตัวแปรตาม		
PART	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่	ค่าเฉลี่ยจาก 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการตัดสินใจ 2. ด้านการดำเนินการ 3. ด้านการรับผลประโยชน์ 4. ด้านการประเมินผล
ตัวแปรอิสระ		
SEX	เพศ	ชาย=1,หญิง=0
AGE	อายุ	จำนวน (ปี)
EDU	ระดับการศึกษา	ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า=1, อื่นๆ=0
STATUS	สถานภาพ	สมรส=1, อื่นๆ=0
JOB	อาชีพ	เกษตรกร=1, อื่นๆ=0
INC	รายได้ในครัวเรือน	จำนวน (บาทต่อปี)
LAND	ขนาดพื้นที่ถือครองในครัวเรือน	จำนวน (ไร่)
TRAIN	การฝึกอบรมและดูงาน	จำนวน (ครั้งต่อปี)
OFFCONT	ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ	จำนวน (ครั้งต่อปี)
ACTIV	เข้าร่วมกิจกรรมในหมู่บ้าน	จำนวน (ครั้งต่อปี)
POST	สถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคม	ไม่มี=0, มี=1

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ตัวแปร/การกำหนดรหัส	รายละเอียด	การวัด
ตัวแปรอิสระ		
INF	การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการ ทรัพยากรป่าไม้จากสื่อต่าง ๆ	จำนวน (ครั้งต่อปี)
TIME	ระยะเวลาอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน	จำนวน (ปี)

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม (การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่) จากตัวแปรอิสระทั้งหมด 13 ตัวแปรพบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ เพศ (SEX) อายุ (AGE) สถานภาพ (STATUS) ขนาดพื้นที่ถือครองในครัวเรือน (LAND) การฝึกอบรมและดูงาน (TRAIN) ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ (OFFCONT) เข้าร่วมกิจกรรมในหมู่บ้าน (ACTIV) สถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคม (POST) การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ (INF) สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ตารางที่ 12)

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระเอง

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระเองมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเอง อันจะทำให้เกิดปัญหาตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเอง (Multi collinearity) ซึ่งเป็นการละเมิดเงื่อนไขเบื้องต้นในการวิเคราะห์พหุคูณถดถอย (Multiple regression analysis) ที่ว่าตัวแปรอิสระทุกคู่ต้องไม่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เกิน 0.80 (Hanushek Eric Alan and John Edgar Jackson, 1977) และเมื่อทดสอบพบว่าไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใดมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เกิน 0.80 (ตารางที่ 12) จึงสามารถนำไปเข้าสมการถดถอยพหุคูณเพื่อวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ต่อไปได้

ตารางที่ 12 เมตริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ตัวแปร	SEX	AGE	EDU	STAT	JOB	INC	LAND	TRAIN	OFFCO	ACTIV	POST	INF	TIME
SEX													
AGE	.144**												
EDU	.074	.108*											
STAT	.109*	-.002	.156										
JOB	.007	.008	.331**	.391**									
INC	-.405	.019	-.227**	.006	-.074								
LAND	.001	-.006	-.039	-.038	-.048	.153*							
TRAIN	-.034	.047	.077	.050	.000	.021	.124*						
OFFCONT	.027	-.006	-.087	-.112*	-.218**	.013	.082	.122*					
ACTIV	.020	-.134*	.002	.231**	.233**	.019	.038	.106*	.039				
POST	.041	-.004	-.009	.118*	.120*	.082	.065	.241**	.104*	.394**			
INF	.084	.030	-.018	.037	-.006	.041	.255**	.289**	.096	.106*	.204**		
TIME	.032	.778**	.042	-.042	-.040	.029	-.002	.020	-.090	-.146**	-.121*	-.056	
PART	.267**	.142**	-.023	.082	-.020	-.027	.104*	.352**	.106*	.026	.169**	.296**	.063

หมายเหตุ : - มีความสัมพันธ์เชิงตรงกันข้าม * มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามคือ การมีส่วนร่วมทั้ง 4 ชั้น โดยรวม

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ สังคมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ นำเสนอด้วยสถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) ในการวิเคราะห์ มีรายละเอียดดังนี้

การหาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่กับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ สังคม โดยการใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) ซึ่งเป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (ตัวแปรเกณฑ์) กับตัวแปรอิสระ (ตัวแปรพยากรณ์) ตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป ว่าตัวแปรอิสระใดมีความสัมพันธ์เชิงบวกหรือเชิงลบกับตัวแปรตาม และมีระดับความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด หรือมีความสัมพันธ์กันอย่างไรมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ เพื่อสร้างสมการทำนายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ซึ่งจะได้รูปแบบสมการถดถอยพหุคูณ ดังนี้

สัญลักษณ์ตัวแปร

$$\text{PART} = b_0 + b_1 \text{SEX} + b_2 \text{AGE} + b_3 \text{EDU} + b_4 \text{STATUS} + b_5 \text{JOB} + b_6 \text{INC} + b_7 \text{LAND} + b_8 \text{TRAIN} + b_9 \text{OFFCONT} + b_{10} \text{ACTIV} + b_{11} \text{POST} + b_{12} \text{INF} + b_{13} \text{TIME}$$

ตัวแปรตาม

PART = ตัวแปรตามของสมการถดถอย (การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่)

b_0 = ค่าคงที่

$b_1 - b_{13}$ = ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) พบว่า ค่า $F = 9.444$ Sig of $F = 0.000$ แสดงว่ามีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับตัวแปรตาม (การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวน

แห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่) และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระพบว่า มีทั้งหมด 4 ตัวแปร โดยแบ่งออกเป็นตัวแปรที่มีผลทางบวก 3 ตัวแปร คือ เพศ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในขณะที่ตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติในทางลบ 4 ตัวแปร คือ การศึกษา อาชีพ เข้าร่วมกิจกรรมในหมู่บ้าน ระยะเวลาอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ซึ่งตัวแปรอิสระทั้งหมด 13 ตัวแปร สามารถพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ การมีส่วนร่วมทั้ง 4 ชั้น อยู่ร้อยละ 25.80 ($R^2 = .258$) ขณะที่อีก 74.20 มาจากปัจจัยอื่น ๆ (ตารางที่ 13) ซึ่งสามารถเขียนสรุปเป็นสมการถดถอยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ การมีส่วนร่วมทั้ง 4 ชั้น ดังนี้

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ การมีส่วนร่วมทั้ง 4 ชั้น = $.409 (SEX) + .027 (INF) + .479 (TRAIN) + .007 (AGE) + .156 (STATUS) + -8.830E-7 (INC) + .008 (LAND) + .019 (OFFCONT) + .057 (POST) + .000 (TIME) - .162 (EDU) - .071 (JOB) - .009 (ACTIV)$

จากสมการดังกล่าวตัวแปรอิสระทั้งหมด 3 ตัวแปร ที่มีผลต่อตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ การมีส่วนร่วมทั้ง 4 ชั้น ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนการตัดสินใจ ขั้นตอนการดำเนิน ขั้นตอนการรับผลประโยชน์ และขั้นตอนการประเมินผล สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. เพศ สามารถอธิบายได้ว่า ประชาชนตำบลแม่ทาเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เพิ่มขึ้น .409 คะแนน เนื่องจากเพศชายและเพศหญิงมีความรับผิดชอบ และสิทธิการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในการตัดสินใจ ดำเนินกิจกรรมของตำบล การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ซึ่งโดยทั่วไปเป็นความเชื่อสภาพสังคมในท้องถิ่นโดยส่วนใหญ่ยึดถือวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม จึงมีความเชื่อว่าผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัว มีโอกาสมากกว่าเป็นผู้นำที่จะช่วยขับเคลื่อนการทำงานของส่วนรวมให้เกิดผลตามที่ตั้งไว้ ส่วนเพศหญิงมีส่วนร่วมในกระบวนการเพียงเล็กน้อย เป็นลักษณะเชิงรับมากกว่าเชิงรุก เพราะบุคคลในระดับครัวเรือนท้องถิ่น เป็นผู้ตัดสินใจทำงาน ลงมือปฏิบัติงานตามที่ตัดสินใจไปแล้วด้วยตนเอง ซึ่งทำให้ประชาชนได้ปฏิบัติตามความสนใจและความต้องการของตนเอง

2. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ สามารถอธิบายได้ว่า ประชาชนตำบลแม่ทาที่ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ จะส่งผลให้ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เพิ่มขึ้น .027 คะแนน เนื่องจากประชาชนที่ได้รับข้อมูล

ข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ จะให้ความสนใจและติดตามข่าวสารทางด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ อยู่เป็นประจำ ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นประชาชนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในชั้นต่าง ๆ เพราะการสื่อสารภายในตำบล ทีมงานการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เป็นการสร้างความรู้ ความรู้สึก ช่วยให้การดำเนินการจัดการทรัพยากรป่าไม้มีความผสมกลมกลืนไปในทิศทางเดียวกัน มีความสอดคล้องกัน และสนับสนุนซึ่งกันและกัน นอกจากนี้แล้วยังช่วยป้องกันมิให้เกิดการปฏิบัติงานจัดการทรัพยากรป่าไม้มีความซ้ำซ้อนกันและการขัดแย้งกันในบางพื้นที่

3. การได้รับการฝึกอบรมและดูงาน สามารถอธิบายได้ว่า ประชาชนตำบลแม่ทาได้รับประสบการณ์การฝึกอบรมหรือการดูงานเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เพิ่มขึ้น .479 คะแนน เนื่องจาก ประชาชนที่มีประสบการณ์การฝึกอบรมหรือการดูงานจะให้ความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ และเผยแพร่ความรู้แก่สาธารณชนให้ทราบถึงประโยชน์และคุณค่าของทรัพยากรป่าไม้ รวมทั้งวิธีการอนุรักษ์ ดิน น้ำ และป่าไม้ เพราะประชาชนได้รับการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทำให้เกิดการเรียนรู้ มีความสามารถและประสิทธิภาพของทรัพยากรบุคลากร

ตารางที่ 13 การวิเคราะห์ถดถอย (Multiple regression analysis) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ การมีส่วนร่วมทั้ง 4 ชั้น รวม

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม			
	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ การมีส่วนร่วมทั้ง 4 ชั้น			
	B	Beta	t	Sig.
1. เพศ	.409	.244	4.598	.000**
2. อายุ	.007	.095	1.568	.125
3. ระดับการศึกษา	-.162	-.079	-1.074	.117
4. สถานภาพสมรส	.156	.069	1.172	.177
5. อาชีพหลัก	-.071	-.033	-.225	.535
6. รายได้ต่อปีของครัวเรือน	-8.830E-7	-.060	.673	.209
7. พื้นที่การถือครอง	.008	.027	.161	.569
8. การฝึกอบรมและดูงาน	.479	.293	5.611	.000**
9. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ	.019	.035	.947	.474
10. เข้าร่วมกิจกรรมในหมู่บ้าน	-.009	-.051	-1.330	.331
11. สถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคม	.057	.069	1.347	.187
12. รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้	.027	.167	3.480	.001**
13. ระยะเวลาอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน	.000	-.004	-.132	.954
ค่าคงที่	2.627		11.251	.000**
R ² 0.258 (25.80%) F 9.444 Sig of F 0.000**				

หมายเหตุ : * มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

**ตอนที่ 4 แนวทางในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา
ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ อย่างยั่งยืน
จากการสนทนากลุ่ม (Focus Groups)**

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการสนทนากลุ่มของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ประเด็นด้วยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 9 คน โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษา นำเสนอข้อมูลการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ที่ได้จากแบบสนทนากลุ่ม เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ มีจำนวน 5 หัวข้อที่เป็นคำถามของการวิจัย จากผลการวิเคราะห์ผู้วิจัยนำข้อมูลมาจากการศึกษา แยกเป็น 5 ประเด็น ประกอบด้วย

การจัดการป่าไม้เพื่อการอนุรักษ์

เพื่อให้เกิดประโยชน์ที่เหมาะสมจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ การดำเนินการจึงต้องเป็นไปตามหลักการอนุรักษ์ โดยคำนึงถึงความเป็นไปในด้านเศรษฐศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และสิ่งแวดล้อมรวมทั้งต้องคำนึงถึงหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อให้ชนรุ่นต่อไปได้มีโอกาสในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ที่เหมาะสมต่อไป

การตัดต้นไม้หน้าเนื้อไม้ไปใช้ประโยชน์ตั้งแต่ 1 ต้น ขึ้นไปต้องมีการนำกล้าไม้มาปลูกทดแทนบริเวณพื้นที่ที่ทำการตัดต้นไม้เป็นจำนวน 10 ต้นขึ้นไป ปลูกไม้เข้ามาทดแทนป่าเดิมเพื่อช่วยอนุรักษ์ดินและน้ำ ปลูกต้นไม้ที่ช่วยกักเก็บน้ำ เช่น ตะเคียนทอง ก่อแป้น จำปีป่า ตระกูลกล้วยต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการขยายพื้นที่ป่าเพิ่มและรักษาป่าต้นน้ำให้คงความอุดมสมบูรณ์ แบ่งเขตพื้นที่ป่าใช้สอยให้เป็นเขตใช้ประโยชน์ทั่วไป (อนุญาตให้ใช้พื้นที่ทำกิน) แบ่งเขตให้แต่ละหมู่บ้านดูแลจัดชุดลาดตระเวนป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่า ลักลอบตัดต้นไม้ และเผาระวังไฟป่า ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ประชาชนต้องช่วยกันดูแลสามารถเข้าไปหาอาหารได้แต่ห้ามตัดไม้ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ในแต่ละหมู่บ้านรวมไปถึงระดับตำบลจะมีการทำฝายกั้นน้ำในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และในพื้นที่ป่าชุมชน เขตพื้นที่ทำกินที่เป็น คทช. มอบให้เป็นพื้นที่ช่วยกันดูแลพื้นที่ป่าที่ได้รับทำกินมีการปลูกพืช ปลูกต้นไม้ยืนต้นที่มีความเหมาะสมกับสภาพของพื้นที่นั้น พื้นที่เป็นป่าชันคุณภาพลุ่มน้ำ 1, 2 ต้องรักษาสภาพพื้นที่ใหม่มีความอุดมสมบูรณ์ โดยการจัดเวรยามไปดูว่ามีร่องรอยการเข้าไปทำกิจกรรมที่เป็นผลกระทบต่อพื้นที่หรือไม่ตลอดไปถึงการสำรวจข้อมูลชนิดพรรณไม้ของป่า

การจัดการป่าไม้เพื่อสนับสนุนการพัฒนาตำบล

ทรัพยากรป่าไม้เป็นแหล่งรวมของสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เอื้ออำนวยให้ระบบนิเวศสามารถดำรงสภาพตามธรรมชาติอยู่ได้ ทำให้การผลิตทางการเกษตรและป่าไม้สามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง เอื้ออำนวยประโยชน์ตรงตามที่ตำบลต้องการ นำไปสู่การพัฒนาตำบลให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นและส่วนรวม

การปลูกต้นไม้ที่มีดอกสวยงาม เช่น ชีเหลือกอเมริกัน ราชพฤกษ์ ชัยพฤกษ์ กัลปพฤกษ์ เพื่อเป็นไม้ประดับตามแนวถนนทั้งสองฝั่งถนนในตำบล ในพื้นที่ทำกินบริเวณตามที่หัวไร่ปลายนาขึ้นปลูกไม้มีค่ายังรวมไปถึงในพื้นที่ส่วนรวม ปลูกไม้ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 5, 4, 3 ให้มีพื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้น ปลูกไม้มีค่าเพื่อนำเนื้อไม้มาแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้เพิ่มมูลค่าและคุณค่าของผลิตภัณฑ์ให้สูงขึ้น การเก็บเงินส่วนต่างจากคนที่เข้าไปใช้ประโยชน์เนื้อไม้ในพื้นที่ป่าชุมชน นำเอาเงินส่วนที่เก็บจากผู้เข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชุมชนนั้นไปสนับสนุนคนประกอบอาชีพต่างๆ ในตำบล ส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ทำกินของตน

2. การจัดการป่าไม้เพื่อเศรษฐกิจและสังคม

มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยการบริโภคทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อมสามารถตอบสนองการดำรงชีวิตของมนุษย์ในรูปของสินค้าและบริการต่างๆ ทั้งนี้มนุษย์ต้องมีการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ในด้านเทคโนโลยีให้เหมาะสมเพื่อให้ทรัพยากรป่าไม้สามารถใช้ประโยชน์ได้ในหลากหลายรูปแบบ ตระหนักถึงความมั่นคงของทรัพยากร วัฒนธรรม วิถีชีวิต ระบบความสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้าน ดำเนินไปอย่างสมดุลด้วยไม่ตกเป็นเหยื่อของทุนนิยม

ส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชนนำวัตถุดิบที่หามาได้จากป่าชุมชน (ป่าชุมชนเปอร์มาเก็ต) สามารถหาอาหารจากป่าชุมชน หน่อไม้ เห็ด สมุนไพร มาเป็นวัตถุดิบในการประกอบอาหารในร้านอาหารในตำบล การท่องเที่ยวเชิงนิเวศใช้บ้านเป็นที่พัก (โฮมสเตย์) สัมผัสวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนแม่ทา ผลิตผลทางการเกษตรที่เป็นเกษตรอินทรีย์ สนับสนุนให้คนในตำบลปลูกไม้เศรษฐกิจ ให้คนในตำบลอยู่ได้เพื่อเศรษฐกิจในตำบล การทำการเกษตรที่มีความปลอดภัยต่อ ดิน น้ำ ป่าไม้ การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านป่าไม้ที่เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของประชาชน

การปฏิรูปการบริหารจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน

พัฒนาแนวความคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนกำหนดเป้าหมายการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายประชาชนในยุคปัจจุบันและอนาคต โดยคำนึงถึงความเสมอภาค สิทธิการบริโภคทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ ซึ่งสาธารณชนในทุกระดับได้ให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์ และการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรป่าไม้ในทุกรูปแบบ

ณ ปัจจุบันนี้การใช้เนื้อไม้ในพื้นที่ป่าชุมชน และพื้นที่ป่าอนุรักษ์ หากการใช้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมเกินขนาดที่กำหนดไว้มีมาตรการปรับ ระดมพลังประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ให้ช่วยกันทำแนวกันไฟป่าเพื่อรักษาพื้นที่ป่า ปลูกต้นไม้ประจำถิ่นเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ปรับปรุงกฎระเบียบในข้อที่มีการขอไม้ในเขตป่าชุมชนต้องมีการลงลายลักษณ์อักษรและบอกถึงเหตุผลที่จะเข้าไปในพื้นที่ป่า ให้ประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ได้รับรู้เรื่องการจัดการป่าอย่างไร ให้ได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ให้ประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ได้ออกกฎระเบียบเองเพื่อที่จะดูแลรักษาด้วยชุมชน

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

ด้านระเบียบกฎหมาย ส่งเสริมให้ประชาชนคนได้รู้ระเบียบกฎหมาย และเข้าใจในบทบาทหน้าที่สมาชิกป่าชุมชนหมู่บ้าน โดยการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับระเบียบกฎหมาย

ด้านกิจกรรม สร้างจิตสำนึกจากพื้นฐานในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ โดยการสร้างกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียน ให้เกิดพฤติกรรมจิตสำนึกทรัพยากรป่าไม้ การส่งเสริมป่าชุมชนเชิงวัฒนธรรม เป็นการนำหลักการทางพระพุทธศาสนาเข้ามาเพื่อเชื่อมโยง วัด บ้าน องค์กรของรัฐ หรือ บวร มาทำกิจกรรมร่วมกันพูดคุยกันเกี่ยวกับป่าชุมชนให้ทรัพยากรป่าไม้คงอยู่รุ่นลูกหลาน

ด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการป่าชุมชน ประชาชนในชุมชนซึ่งเป็นกำลังหลักในการดำเนินการพัฒนาและการจัดการทรัพยากรป่าไม้ โดยการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในแต่ละหมู่บ้านของตำบล เช่น การฝึกอบรมโครงการราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รสป.) ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในระบบนิเวศวิทยา และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างถูกวิธี เห็นความสำคัญของป่าไม้ ลดการลักลอบตัดต้นไม้ทำลายป่า เพื่อสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้แพร่หลายยิ่งขึ้น โครงการฝึกอบรมอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) ส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ และสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ในด้านทรัพยากรป่าไม้ การขับเคลื่อนการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ เนื่องจากเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์โดยตรง ประชาชนจะติดตามการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด

ข้อเสนอแนะ

ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มได้เสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา อย่างยั่งยืนดังนี้

รัฐบาลต้องยอมรับประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ให้ดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้เองเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชนตำบลแม่ทาและป่าไม้ ให้ผู้มีอำนาจรับฟังเสียงของประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อที่จะได้ปรับแก้กฎหมายได้อย่างถูกต้อง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจ และลักษณะทางสังคม ของประชาชนในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ และ 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ 4) แนวทางในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ อย่างยั่งยืน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 368 ราย ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Systematic Random Sampling) และการสนทนากลุ่ม (focus group) โดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำหมู่บ้านผู้เรื่องการจัดการทรัพยากรป่าไม้และผู้อาวุโสในหมู่บ้านจำนวน 9 คนใช้ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้สถิติพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) โดยผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

สรุปผล

ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ลักษณะด้านเศรษฐกิจ ลักษณะด้านสังคม ของประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 66.58 มีอายุ 54 ปี ประชาชนส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 81.52 มีสถานภาพสมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 85.33 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มากถึงร้อยละ 83.15 มีรายได้ในครัวเรือนรวมต่อปีอยู่ในช่วง 25,001-50,000 บาทต่อปี มีพื้นที่ถือครองที่ทำกรเกษตรกรรม เฉลี่ย 3.58 ไร่ ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งใดๆ ทางสังคมเลย คิดเป็นร้อยละ 68.75 มีสถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคม คิดเป็นร้อยละ 31.25 ได้รับการฝึกอบรมและดูงาน ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมและดูงาน คิดเป็นร้อยละ 79.90 การติดต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าไปติดต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 67.39 การเข้าร่วมกิจกรรม

ในหมู่บ้าน ประชาชนส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมในหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 74.45 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ประชาชนส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้จากเสียงตามสาย คิดเป็นร้อยละ 93.47 การอาศัยอยู่ในหมู่บ้านประชาชนส่วนใหญ่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.23

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทั้ง 4 ชั้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.55 ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.55$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าชั้นการตัดสินใจ ($\bar{x}=3.33$) และชั้นการประเมินผล ($\bar{x}=3.33$) อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนชั้นการดำเนินการ ($\bar{x}=3.54$) อยู่ในระดับมาก และชั้นการรับผลประโยชน์ ($\bar{x}=3.99$) อยู่ในระดับมาก

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) พบว่าตัวแปรอิสระทั้งหมด 13 ตัวแปร มีอิทธิพล (Sig < .05) ต่อตัวแปรตาม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งออกเป็น ชั้นการตัดสินใจ ชั้นการดำเนินการ ชั้นการรับผลประโยชน์ ชั้นการประเมินผล และการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ชั้น ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา พบว่า เพศ การฝึกอบรมและดูงาน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

แนวทางในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่เอน จังหวัดเชียงใหม่ อย่างยั่งยืน

การศึกษาแนวทางในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่เอน จังหวัดเชียงใหม่ อย่างยั่งยืน พบว่า พบว่า มีรูปแบบในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ 5 แนวทาง 1 ข้อเสนอแนะ การจัดการป่าไม้เพื่อการอนุรักษ์ โดยมีการกำหนดแนวเขตและส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่ทาสามารถใช้สอยพื้นที่ป่าไม้ให้มีความรู้ความสามารถในการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยที่ไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรป่าไม้ การจัดการป่าไม้เพื่อสนับสนุนการพัฒนาตำบล เป็นการสร้างความมั่นคงของทรัพยากรป่าไม้และระบบนิเวศป่าชุมชน การจัดการป่าไม้เพื่อเศรษฐกิจและสังคม เป็นการจัดการพื้นที่ป่าไม้ให้มีศักยภาพในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนทุกภาคส่วน การปฏิรูปการบริหารจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน กระบวนการการบริหารจัดการที่ครอบคลุมทุกด้าน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่ามีการส่งเสริมในด้านระเบียบกฎหมาย ส่งเสริมให้ประชาชนได้รู้ระเบียบกฎหมายและเข้าใจในบทบาทหน้าที่สมาชิกป่าชุมชนหมู่บ้าน ข้อเสนอแนะ ภาครัฐต้องยอมรับประชาชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่เอน จังหวัดเชียงใหม่ ให้ดูแลรักษาป่าไม้เองเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชนตำบลแม่ทาและป่าไม้

อภิปรายผล

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่เอน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่เอน จังหวัดเชียงใหม่

โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.55 โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้ 1) ขั้นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนมีส่วนร่วมเข้าร่วมวิเคราะห์ปัญหา และสาเหตุของปัญหาในการวางแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ อย่างสม่ำเสมอ 2) ขั้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินการของประชาชนอยู่ในระดับมาก โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ด้านทรัพยากรป่าไม้ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทาอย่างมีธรรมาภิบาล 3) ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของประชาชนอยู่ในระดับมาก โดยประชาชนมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ให้ตอบสนองต่อความต้องการการใช้ประโยชน์ของท่านอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้คุณภาพชีวิตประชาชนได้รับการพัฒนา และ 4) ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการศึกษา

ผลการดำเนินการโครงการด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ดำเนินการไปแล้ว ว่าสำเร็จตามตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เนื่องจากการประชุมของคณะกรรมการประจำเดือนและประจำปีในทุกปีที่ผ่านมาประชาชนจะเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของประชาชนทั้งหมด การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมประจำเดือนและประจำปี ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินการและติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ คำผ่าน สีลาวิ (2555) ได้ศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป่าผลิตเล้างาม จังหวัดสกละวัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ราษฎรที่ศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดการป่าผลิตในภาพรวมระดับปานกลาง ร้อยละ 47.90 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนร้อยละ 63.83 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรม ร้อยละ 59.41 และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามและประเมินผล ร้อยละ 44.93 สอดคล้องกับการศึกษาของ สันติ สุขสะอาด (2560) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชาวไทยภูเขาในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้รอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติลานสาง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชาวไทยภูเขากลุ่มตัวอย่างในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้รอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติลานสาง 1) ด้านการมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา มีระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน มีระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง 3) ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน มีระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง 4) ด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน มีระดับการมีส่วนร่วมน้อย ในภาพรวมพบว่า ชาวไทยภูเขาในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้รอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติลานสางในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของ จักรพันธ์ ม่วงยิ้ม (2561) ศึกษาการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในพื้นที่บ้านบางลา ตำบลปากคลอง อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต พบว่า ราษฎรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในพื้นที่บ้านบางลาอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกเป็น (1) การมีส่วนร่วมศึกษาปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (2) การมีส่วนร่วมวางแผนงานอยู่ในระดับปานกลาง (3) การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง และ (4) การมีส่วนร่วมตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย สอดคล้องกับการศึกษาของ ก้องกิตติพิศ พิชัยณรงค์ (2561) ศึกษาการมีส่วนร่วมของราษฎรในการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่สลิด - โป่งแดง ตำบลวังประจบ อำเภอเมือง จังหวัดตาก พบว่า ราษฎรมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าแม่สลิด - โป่งแดง ตำบลวังประจบ อำเภอเมือง จังหวัดตาก อยู่ในระดับปานกลาง จำแนกเป็น (1) การมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง (2) การมีส่วนร่วมวางแผนงานอยู่ในระดับปานกลาง (3) การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง และ (4) การมีส่วนร่วมตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

โดยการใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) ซึ่งเป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (ตัวแปรเกณฑ์) กับตัวแปรอิสระ (ตัวแปรพยากรณ์) ตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไปว่าตัวแปรอิสระใดมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม และมีระดับความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด โดยการวิเคราะห์ในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกตัวแปรอิสระจากการทบทวนวรรณกรรมทั้งหมด 13 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ต่อปีของครัวเรือน จำนวนพื้นที่ถือครอง การได้รับการฝึกอบรมและดูงาน การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม ระยะเวลาอยู่อาศัยอยู่ในชุมชน เพื่อหาว่าตัวแปรอิสระใดที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ของประชาชน และตัวแปรอิสระทั้งหมด 13 ตัวแปร ไม่มีตัวแปรอิสระใดที่มีความสัมพันธ์กันสูงเกิน 0.80 อันจะทำให้เกิดปัญหา Multi collinearity และเป็นการละเมิดข้อกำหนดของการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis)

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 13 ตัวแปร มีอิทธิพลค่าความผันแปรที่สามารถอธิบายได้ต่อตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นการตัดสินใจจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ร้อยละ 25.80 ($R^2 = .258$) และเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นการตัดสินใจจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่ามีทั้งหมด 6 ตัวแปร โดยมี 2 ตัวแปร ได้แก่ เพศ การฝึกอบรมและดูงาน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งจากผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ด้วยบริบทสภาพสังคมในท้องถิ่นโดยส่วนใหญ่ที่ยังคงยึดถือวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมเป็นหลักอยู่ จึงมีความเชื่อว่าผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัวที่จะส่งเสริมการขับเคลื่อนการทำงานส่วนรวมโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมให้เกิดผลตามที่ตั้งไว้ในขั้นการตัดสินใจที่จะดำเนินกิจกรรมโดยภาพรวมของตำบลทั้งในส่วนที่เป็นการรับผลประโยชน์ และการประเมินผล เป็นผู้ที่มีองค์ความรู้และการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับภารกิจที่ทำอยู่ ได้รับการพัฒนาให้มีทักษะที่ดีขึ้น ทำให้ประชาชนได้มองเห็นสิ่งภายนอกได้กว้างขวางขึ้น ได้เห็นสิ่งที่เกิดขึ้นดูสภาพจริง ได้ฟังได้ซักถาม ตลอดจนได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างผู้ร่วมผู้นำเสนอและผู้ร่วมกิจกรรมด้วยกัน และยังเผยแพร่ความรู้แก่สาธารณชนให้ทราบถึงประโยชน์และคุณค่าของทรัพยากรป่าไม้ รวมทั้งวิธีการอนุรักษ์ ดิน น้ำ และป่าไม้ ข้อมูล

ข่าวสารเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้น ผู้รับสารนำข้อมูลต่างๆ มาใช้ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ใน 4 ชั้น ผู้รับสารจะให้ความสนใจและติดตามข่าวสารทางด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ อยู่เป็นประจำ ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธวัชชัย สุขลอย และคณะ (2549) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้: บ้านคลองทราย ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เพศเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนบ้านคลองทราย ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สภาพสังคมในท้องถิ่นโดยส่วนใหญ่ยึดถือวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม จึงมีความเชื่อว่าผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัว การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ควรเป็นหน้าที่ของผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ประกอบกับลักษณะกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าไม้ไม่มีความเหมาะสมกับผู้ชายมากกว่า จึงทำให้ผู้ชายมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่าผู้หญิง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กนกกาญจน์ (2545) ที่พบเช่นเดียวกันว่า ผู้ชายเข้าร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่าผู้หญิงที่ป่าชุมชนโนนใหญ่ กิ่งอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ (กนกกาญจน์ โกดิรัมย์., 2545) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อำนวยพร ชลดำรงกุล (2554) ที่พบเช่นเดียวกันว่า เพศชายมีส่วนร่วมในขั้นตอนสำคัญ คือ ขั้นตอนการแสดงความคิดเห็น การดำเนินงาน และการตัดสินใจในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้มากกว่าเพศหญิง ทั้งนี้ เนื่องจากวัฒนธรรมของครอบครัวไทยในชนบท นั้น เพศหญิงมีหน้าที่ดูแลงานบ้าน ในขณะที่เพศชายซึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือนจะได้รับการสนับสนุนให้ปฏิบัติงานในการมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ (อำนวยพร ชลดำรงกุล, 2554) การฝึกอบรมและดูงานของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สันติ สุขสะอาดและคณะ ศึกษา การมีส่วนร่วมของชาวไทยภูเขาในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้รอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติลานสาง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก พบว่า การได้รับการฝึกอบรมมีผลต่อการมีส่วนร่วมของชาวไทยภูเขาในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้รอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติลานสาง การได้รับการฝึกอบรมแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม และ 2) เคยได้รับการฝึกอบรม เมื่อทำการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t-test โดยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05 พบว่าชาวไทยภูเขาที่ได้รับการฝึกอบรมแตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้รอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติลานสางแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยกลุ่มเคยได้รับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้รอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติลานสางมากกว่ากลุ่มที่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม (สันติ สุขสะอาด และนภดล ทาบุญ., 2560) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พิทยาภรณ์ ป่าหลวงและคณะ ศึกษา ลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพและความเข้มแข็งของเครือข่ายป่าชุมชน ปัจจัยด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พบว่า การ

ติดต่อสื่อสาร ที่เปิดโอกาสให้กับสมาชิกเครือข่ายได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูล ข่าวสาร ประสบการณ์ ความรู้ในการจัดการป่าชุมชน ระหว่างสมาชิกภายในเครือข่ายป่าชุมชน และภายนอกเครือข่ายป่าชุมชนทั้งหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เป็นการพัฒนาศักยภาพในการดำเนินงานของเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดมหาสารคามให้ประสบผลสำเร็จได้ โดยกลุ่มตัวอย่างได้ให้เหตุผลว่าการสื่อสารที่ดี มีการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและเหมาะสม จะเป็นตัวช่วยกระตุ้นให้เกิดความคิดความตระหนัก สร้างความร่วมมือที่ดีในการติดต่อประสานงานต่างๆ ของชุมชน (พิทยาภรณ์ ปาหลวง และคณะ, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กิติชัย และชาญชัย (2548) ที่ว่าการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มและองค์กรเครือข่ายเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะเป็นตัวช่วยให้แต่ละกลุ่มสามารถส่งผ่านความคิด และประสบการณ์ของตนเองให้กลุ่มอื่นๆ ได้รับความรู้ และมีการสะท้อนความคิดและประสบการณ์เหล่านั้นกลับไปยังกลุ่มของตนเอง ดังนั้นการเปิดโอกาสให้กับสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันให้มากขึ้นทั้งภายในชุมชน และภายนอกชุมชน จะเป็นการรักษาสัมพันธภาพภายในเครือข่ายป่าชุมชนให้เกิดความใกล้ชิดแน่นแฟ้นขึ้น อีกทั้งกระบวนการสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนอีกด้วย ดังที่มีการจัดประชุมประจำปีของเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดมหาสารคาม เพื่อเปิดเวทีในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ รับทราบถึงปัญหาในการดำเนินงาน ติดตามความก้าวหน้า และร่วมกันหาแนวทางในการจัดการแก้ไขปัญหา นอกจากนี้มีการศึกษาดูงานในพื้นที่ป่าชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการพื้นที่ป่า เพื่อนำเอาความรู้มาประยุกต์ปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของตนเอง (กิติชัย รัตนะ และชาญชัย งามเจริญ, 2548) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ณรงค์ เกษสาและคณะ (2561) ศึกษา ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อโครงการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างยั่งยืนเพื่อลดภาวะโลกร้อน ตำบลจันทเขลม อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อโครงการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ศึกษา แสดงว่า ประชาชนที่มีการได้รับข้อมูลข่าวสารต่างกัน มีความคิดเห็นต่อโครงการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มประชาชนที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยต่อโครงการฯ มากกว่ากลุ่มประชาชนที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ คำผาน สีลาวิ (2555) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการป่าผลิตเล้งาม จังหวัดสกละวัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าผลิต คือ เพศ และระดับการศึกษา ส่วนอายุ สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้รายจ่าย พื้นที่ทำกิน การใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้เพื่อสร้างที่อยู่อาศัย และไม่ใช้สอยในครัวเรือน การใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้โดยการเก็บหาผลไม้อาหารและ การเปลี่ยนแปลงของรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าผลิต ซึ่งสอดคล้อง

กับการศึกษาของ สันติ สุขสะอาด (2560) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชาวไทยภูเขาในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้รอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติลานสาง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชาวไทยภูเขาในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้รอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติลานสางได้แก่ ชาติพันธุ์ อายุ อาชีพหลักจำนวนสมาชิกในครัวเรือน การได้รับการฝึกอบรมความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชาวไทยภูเขาในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้รอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติลานสางได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ของครัวเรือน การมีพื้นที่ถือครองและระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ก้องกิตติพัทธ์ พิชัยณรงค์ (2561) ศึกษาการมีส่วนร่วมของราษฎรในการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่สลิด - โป่งแดง ตำบลวังประจวบ อำเภอเมือง จังหวัดตาก พบว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรในการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ศึกษา ($F = 145.243, p\text{-value} < 0.001$) แสดงว่า ราษฎรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ศึกษาแตกต่างกันโดยกลุ่มราษฎรที่มีการศึกษาระดับ ปวท./ปวส./อนุปริญญาหรือสูงกว่า มีส่วนร่วมในการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ศึกษามากกว่ากลุ่มราษฎรที่ไม่ได้เรียนหนังสือและกลุ่มราษฎรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา/มัธยมศึกษาผลการวิเคราะห์รายคู่ พบว่า (1) ราษฎรที่ไม่ได้เรียนหนังสือกับราษฎรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา/มัธยมศึกษา (2) ราษฎรที่ไม่ได้เรียนหนังสือกับราษฎรที่มีการศึกษาระดับปวท./ปวส./อนุปริญญาหรือสูงกว่า และ (3) ราษฎรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา/มัธยมศึกษา กับราษฎรที่มีการศึกษาระดับปวท./ปวส./อนุปริญญาหรือสูงกว่ามีส่วนร่วมในการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจำนวนแรงงานในครัวเรือนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรในการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ศึกษา แสดงว่า ราษฎรที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนต่างกันมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มราษฎรที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนน้อย มีส่วนร่วมในการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ศึกษาไม่แตกต่างกับกลุ่มราษฎรที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนมาก และความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรในการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ศึกษา แสดงว่า ราษฎรที่มีความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ศึกษาแตกต่างกันผลการวิเคราะห์รายคู่ พบว่า (1) ราษฎรที่ไม่มีความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้แต่อย่างใด กับราษฎรที่มีความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ (2) ราษฎรที่ไม่มีความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้แต่อย่างใดกับราษฎรที่มีความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้พอสมควร (3) ราษฎรที่ไม่มีความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้แต่อย่างใด กับราษฎรที่มีความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้เป็นอย่างดี (4) ราษฎรที่มีความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้กับราษฎรที่มีความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้พอสมควร (5) ราษฎรที่มีความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้กับราษฎรที่มีความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้เป็นอย่างดี และ (6) ราษฎรที่มีความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ป่า

ไม้พอสสมควร กับราษฎรที่มีความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้เป็นอย่างดี มีส่วนร่วมในการฟื้นฟู ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การศึกษาแนวทางในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ อย่างยั่งยืน

พบว่า แนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เพื่อใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้พื้นที่ป่าสงวน แห่งชาติในตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ อย่างยั่งยืน ที่สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้ใช้ประโยชน์ แบ่งออกเป็น 6 แนวทางตามประเภทการใช้ประโยชน์ได้แก่ 1)การจัดการป่าไม้เพื่อการ อนุรักษ์ ประกอบด้วย 2 แนวทาง 2) การจัดการป่าไม้เพื่อสนับสนุนการพัฒนาตำบล ประกอบด้วย 3 แนวทาง 3) การจัดการป่าไม้เพื่อเศรษฐกิจและสังคมส่งเสริมอาชีพให้ชาวบ้าน ประกอบด้วย 3 แนวทาง 4) การปฏิรูปการบริหารจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 6 แนวทาง 5) การส่งเสริม การมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย 3 แนวทาง 6) ข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย 4 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนบางส่วนยังไม่สามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นผู้นำท้องที่ ท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะส่งเสริมให้ประชาชนให้เข้ามา มีบทบาท ความร่วมมือในการกำหนดนโยบาย/กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรป่าไม้เป็นการกำหนดทิศทาง ที่จะ มีผลกระทบต่อตัวของเขาเอง เป็นบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้การจัดการทรัพยากรป่าไม้มี ความสำเร็จและยั่งยืนมากขึ้น โดยการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ อย่าง ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เช่น โครงการศึกษาดูงานและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชุมชนอื่น ๆ ที่มี บริบทการจัดการทรัพยากรป่าไม้ โครงการฝึกอบรมประชาชนเพื่อพัฒนาศักยภาพในการจัดการ ทรัพยากรป่าไม้

2. จากผลการศึกษาวิจัย ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในแต่ละขั้นของการมีส่วนร่วมในการ จัดการทรัพยากรป่าไม้ในระดับปานกลาง ไม่ว่าจะเป็นในขั้นดำเนินการ และขั้นการประเมินผล ซึ่งมี ค่าน้อยกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้น ผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเร่งส่งเสริม พัฒนากระบวนการมีส่วนร่วม และให้โอกาสประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมใน ขั้นตอนเหล่านี้ให้มากขึ้น โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ใน กระบวนการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และร่วมวางแผนที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ตลอดจนให้ประชาชนได้เข้ามาติดตามประเมินผลการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ประชาชนร่วมกับผู้นำ

องค์กรต่างๆ ในตำบล และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกี่ยวกับเรื่องการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เพื่อฝึกฝนให้ประชาชนได้มีกระบวนการในการคิดวางแผน การปฏิบัติ รวมไปถึงการติดตามผลการดำเนินการจัดการทรัพยากรป่าไม้แบบองค์รวม หน่วยงานด้านป่าไม้หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรนำผลการศึกษาคำมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ใช้เป็นฐานข้อมูลประกอบการวางแผนบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ในด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วม และการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างเป็นระบบ

3. ด้านการมีส่วนร่วม ประชาชนผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งการได้รับการฝึกอบรมและดูงานเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ และการจัดการทรัพยากรป่าไม้มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ดังนั้นผู้นำชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาส่งเสริมให้ประชาชนไปอบรมหรือดูงานเพื่อเพิ่มความรู้ทางด้านการป่าไม้ และการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เช่น โครงการฝึกอบรมประชาชนหลักสูตรการจัดการป่าชุมชน โครงการฝึกอบรมภายใต้โครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ โครงการฝึกอบรมการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพป่าไม้ โครงการฝึกอบรมประชาชนอาสาสมัครพิทักษ์ป่า โครงการฝึกอบรมชุมชนป้องกันไฟป่า โครงการฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม และด้านอื่นๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้เกิดความตระหนักในคุณค่าและเห็นถึงความสำคัญของการเข้าร่วมจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้เพิ่มขึ้นเช่นกัน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมให้ความรู้ทางด้านการป่าไม้ดังที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อผลลัพธ์ที่ได้ตามมาประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรป่าไม้และเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการทรัพยากรเพิ่มมากขึ้น และการที่ประชาชนได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ดังนั้นผู้นำชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะลงพื้นที่ในชุมชนเปิดโอกาสให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านวิชาการต่างๆ และยังมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่งผลให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ การปฏิบัติ ในทางที่ถูกต้อง

4. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม เพศ การได้รับการฝึกอบรมและดูงาน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งควรมีการนำข้อมูลเหล่านี้มาเป็นฐานข้อมูลเข้าไปในกระบวนการวางแผนการดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรป่าไม้ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรป่าไม้ให้บรรลุผลตามที่ตั้งไว้

5. จากการวิจัยโดยภาพรวมทำให้ทราบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยให้ความสำคัญกับทรัพยากรป่าไม้เป็นสำคัญเนื่องจากด้วยสภาพภูมิประเทศ สภาพแวดล้อมเป็นพื้นที่ป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์เกิดจากการที่ประชาชนช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้รุ่นต่อรุ่นให้ตอบสนองต่อความต้องการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในพื้นที่ หน่วยงานที่

เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนส่งเสริมประชาชน ชุมชน ในประเด็นเรื่องการสร้างเต็ดและเยวชนรุ่นใหม่ ให้เห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้ จึงควรส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้เข้ามาสัมผัสกับพื้นที่ การจัดการทรัพยากรป่าไม้ สำหรับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง ควรมีการจัดสรรให้มีค่าตอบแทนให้กับประธานกรรมการป่าตำบล หมู่บ้าน คณะกรรมการป่าหมู่บ้าน ตลอดจน อาสาสมัคร จิตอาสา ประชาชน ที่เข้ามาเป็นคณะทำงานในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เพื่อ สร้างกำลังใจและแรงจูงใจที่ดีให้กับผู้ปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวน แห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับบุคคล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาปรับปรุงหรือดำเนินการให้บรรลุ วัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร ดังต่อไปนี้

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจต่างๆ ที่มีความเหมาะสมกับ พื้นที่ทำกินของประชาชน ก่อให้เกิดความยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
2. ควรศึกษาวิจัยใช้แนวคิดของประชาชน ว่ามีผลต่อกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการบริหารการจัดการทรัพยากรป่าไม้
3. ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ ทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ต่างๆ
4. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการองค์กรต่างๆ ในตำบลในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในรูปแบบการท่องเที่ยวเกษตรอินทรีย์ ที่เหมาะสมกับพื้นที่ทำกินของเกษตรกร

บรรณานุกรม

- กนกกาญจน์ โกดิรัมย์. 2545. **การศึกษาเปรียบเทียบหญิงและชายในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชุมชนโนนใหญ่ กิ่งอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักแผนงานและสารสนเทศ กรมป่าไม้. 2560. **ยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ พ.ศ. 2560-2579 กรมป่าไม้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.** [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.forest.go.th/psdg/og_forest/ (9 มิถุนายน 2560).
- กิดานันท์ มลิทอง. 2543. **เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- กิติชัย รัตน์ และ ชาญชัย งามเจริญ. 2548. **การบริหารจัดการลุ่มน้ำโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง.** กรุงเทพฯ: ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เกษม จันทรแก้ว. 2548. **เอกสารชุดวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อมป่าไม้ หน่วยที่ 3 สิ่งแวดล้อมป่าไม้มิติเทคโนโลยี.** นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- คณิต ธนธรรมเจริญ. 2548. **การพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำตามแนวพระราชดำริ: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่งไครอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่.** เชียงใหม่: สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16 (เชียงใหม่).
- ครุฑเมือง แสนเสริม และ เพชร ทวีวงศ์. 2558. **การสื่อสารและการใช้สื่อในการส่งเสริมการป่าไม้.** นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- คำผ่าน สีลาวิ, นิตยา เมียนมิตร และ พสุธา สุนทรห้าว. 2555. **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการป่าผลิตเล้งาม จังหวัดสกละวัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.** *วารสารวนศาสตร์*, 31(2), 63-71.
- จักรพงษ์ พวงงามชื่น. 2558. **การพัฒนาดัชนีชี้วัดความยั่งยืนในการจัดการป่าชุมชน ของชุมชนในภาคเหนือตอนบน. ใน รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้.** หน้า 23-29. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- จันทรแก้ว เกษม. 2548. **หน่วยที่ 3 สิ่งแวดล้อมป่าไม้มิติเทคโนโลยี.** นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- ชัยวัฒน์ คงสม. 2547. **การพัฒนาที่ยั่งยืน. เอกสารการสอนชุดวิชาวิชาการป่าไม้ชุมชน เล่มที่ 2 หน่วยที่ 12.** นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.

- ณรงค์ เกษสา, กิติชัย รัตนะ และ อภิชาติ ภัทรธรรม. 2561. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อโครงการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างยั่งยืนเพื่อลดภาวะโลกร้อน ตำบลจันทเขลม อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี. **วารสารการจัดการป่าไม้**, 12(23), 41-53.
- ฉัญยธรณ์ อุดมศักดิ์เวชกุล, สุรินทร์ อ้นพรม และ รัชณี โปธิแทน. 2560. การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการปลูกต้นไม้ในระดับท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน. **วารสารการจัดการป่าไม้**, 11(22), 14-26.
- ปาหนัน กันหาสินธ, วิพัทธ์ จินตนา, ดวงใจ สุขเฉลิม และ นิตยา เมียนมิตร. 2554. การพัฒนาแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไทร อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิทยาภรณ์ ป่าหลวง, สุรินทร์ อ้นพรม และ รัชณี โปธิแทน. 2561. การพัฒนาศักยภาพและความเข้มแข็งเครือข่ายป่าชุมชน จังหวัดมหาสารคาม. **วารสารการจัดการป่าไม้**, 12(23), 1-13.
- วศิน อิงคพัฒนากุล. 2547. แนวความคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน. เอกสารประกอบการสอนวิชาการสอนวิชาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วันวิสา เยือกเย็น และ โสวัตรี ณ ถลาง. 2555. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมชาย นองเนื่อง. 2543. โครงสร้างองค์ประกอบของป่าและการจัดการทรัพยากรป่าไม้: กรณีศึกษา โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ดอยอมพาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2547. **ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สันติ สุขสะอาด และ นกตล ทาบุญ. 2560. การมีส่วนร่วมของชาวไทยภูเขาในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้รอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติลานสาง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก. **วารสารการจัดการป่าไม้**, 11(22), 36-46.
- สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่. 2560. **ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์โครงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจังหวัดเชียงใหม่ 2553**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://202.28.24.77/index.php?name=infobase&themeID=4&pid=25&District_ID=18 (2 มิถุนายน 2561).

- สำนักปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2552. **สารานุกรมความหลากหลายทางชีวภาพ: ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่**. กรุงเทพฯ: สำนักปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2560. **สรุปสาระสำคัญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.nesdb.go.th/main.php?filename=index> (2 มิถุนายน 2561).
- สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่. 2561. **แผนพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2561-2564**. เชียงใหม่: สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่.
- สำนักแผนงานและสารสนเทศ กรมป่าไม้ ศูนย์สารสนเทศ. 2560. **เนื้อที่ป่าไม้ของประเทศไทยแยกรายจังหวัด ปี พ.ศ. 2551-2560**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.forest.go.th/planning/rfd-assets/> (2 มิถุนายน 2561).
- สำรวจ สุตเฉลียว. 2556. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงระแนง อำเภอปางศิลาทอง และอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2545. **การใช้สถิติในงานวิจัยอย่างถูกต้องและได้มาตรฐานสากล**. กรุงเทพฯ: เพ็ญฟ้าพรินต์ติ้ง.
- อารยา องค์เอี่ยม และ พงศ์ธารา วิจิตเวชไพศาล. 2561. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย. **วิสัยทัศน์สาร**, (44), 39.
- อำนวยการ ชลดำรงกุล . 2554. **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันรักษาทรัพยากรป่าไม้ : กรณีศึกษา ป่าชุมชนบ้านยางโทน หมู่ที่ 3 ตำบลศรีมงคล อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา. 2561. **แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี (พ.ศ. 2561 - 2564)**. เชียงใหม่: งานนโยบายและแผน สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา.
- Berlo, D. K. 1960. The Process of Communication. In **An Introduction to Theory and Practice**. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Cohen, J. M. & Uphoff, N. T. 1980. Participation's Place in Rural Development: Seeking Clarity Through Specificity. In **Through Specificity**. New York: World Developments.
- Cronbach, L. J. 1970. **Essentials of Psychological Testing**. New York: Harper & Row.

- Hanushek, E. A. & Edgar, J. J. 1977. **Statistical Methods for Social Scientists (Quantitative Studies in Social Relations)**. New York: Academic Press.
- Kamphane, S., Nittaya, M. & Pasuta, S. 2012. Community Participation in Laongam Production Forest Management Saravane Province Lao PDR. **Thai J. For**, 31(2), 63-71.
- Parichat, W. 2003. **Process and technical work of developers**. Bangkok: Thailand Research Fund (TRF).
- Phengsawat, W. 2010. **Applied Statistics for Social Science Research**. Bangkok: Suveeriyasarn.
- Prachoom, S. 1998. SAMPLING METHODS FOR RESEARCH. **NIDA DEVELOPMENT JOURNAL**, 38(3), 103-130.
- Prasit-Rathasint, S. 2002. **Applications of Statistical Methods in Research**. Bangkok: Fueang Fa Printing House.
- Royal Forest Department. 2016. **Forest area of By Province year A.D. 2008 - 2016**. [Online]. Available <http://forestinfo.forest.go.th/Content.aspx?id=80> (20 June 2018).
- Santi, S. & Noppadol, T. 2017. Hilltribe Participation in Forest Resource Conservation Surrounding Lansang National Park, Tak Province. **Journal of Forest Management**, 11(22), 36-46.
- The Group Produced a Series of Technical Management of Forest Resources. 2013. **Tutorial series Management of Forest Resources**. Nonthaburi: The Office of the University Press Sukhothai Thammathirat Open University.
- Vipak, J. 2013. **Factors Affecting People Participation in Forest Resources**. Nonthaburi: The Office of the University Press Sukhothai Thammathirat Open University.
- Waro, P. 1990. **Applied statistics for social science research**. Bangkok: Suwiriyasarn.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัย นายณรงค์ เป็งเส้า

บัณฑิตศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนาทรัพยากรและส่งเสริมการเกษตร

คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

1. แบบสอบถามนี้ ใช้สำหรับสอบถามข้อมูลทั่วไปของบุคคล เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาวิจัยนำมาวิเคราะห์ข้อมูล และเพื่อความสะดวกของวิทยานิพนธ์หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาทรัพยากรและส่งเสริมการเกษตร คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

2. แบบสอบถามนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 8 แผ่น ซึ่งประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล ประกอบไปด้วย ข้อมูลทั่วไปด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและ ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งมีทั้งสิ้น 4 คั้น ตอนที่ 3 การจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ 4 มิติ

ชั้นที่หนึ่งการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ชั้นที่สองการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

ชั้นที่สามการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ชั้นที่สี่การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

3. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามฉบับนี้นำไปใช้เฉพาะงานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ขอให้ท่านตอบแบบสุจริตตามความเป็นจริงของท่านทุกประการโดยผลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจะไม่ส่งผลกระทบต่อ ใด ๆ ต่อท่าน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ ทั้งนี้ให้ตัวแทนครัวเรือนละ 1 คน เป็นผู้ตอบแบบสอบถามนี้ เท่านั้น

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนผู้ให้ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ตอบคำถามหรือทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ต้องการเพียง 1 ช่อง หรือมากกว่า 1 ช่อง)

1. เพศ

( ) ชาย ( ) หญิง

2. อายุ.....ปี

3. การศึกษา

- ( ) 3.1.ไม่ได้เรียนหนังสือ ( ) 2.5. อนุปริญญาหรือ ปวส.
 ( ) 3.2.ประถมศึกษา (ป.6) ( ) 3.6. ปริญญาตรี
 ( ) 3.3.มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) ( ) 3.7. สูงกว่าปริญญาตรี
 ( ) 3.4.มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) ( ) 3.8. อื่น ๆ (ระบุ) .....

4. สถานภาพ

- ( ) 4.1. โสด ( ) 4.2. สมรส
 ( ) 4.3. หม้าย ( ) 4.4. หย่าร้าง
 ( ) 4.5. แยกกันอยู่

ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจของผู้ตอบแบบสอบถาม

2.1 ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพหลัก คือ (กรุณตอบเพียงข้อเดียว)

- ( ) 2.1.1. เกษตรกร ( ) 2.1.2. รับราชการ
 ( ) 2.1.3. ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว ( ) 2.1.4. รับจ้าง
 ( ) 2.1.5. อื่น ๆ.....

2.2 ท่านมีรายได้ต่อปีของครัวเรือน.....บาท/ปี

2.3 ท่านมีจำนวนพื้นที่การถือครอง.....ไร่/งาน

ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.1 ในรอบปีที่ผ่านมาท่านได้รับการฝึกอบรมและดูงานหรือไม่

- ( ) 3.1.1. ไม่เคย
 ( ) 3.1.2. เคย จำนวน .....ครั้ง

เรื่องที่ได้รับการอบรม.....

3.2 ในรอบปีที่ผ่านมาท่านได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือไม่

- ( ) ไม่เคยเพราะ.....

( ) เคย จำนวน.....ครั้ง

เรื่องที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ.....

3.3 ในรอบปีท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมในหมู่บ้านหรือไม่

( ) ไม่เคย

( ) เคย.....ครั้ง

กิจกรรมที่ท่านเข้าไปร่วม.....

3.4 ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มสังคม (สถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคม) หรือไม่

( ) ไม่เป็น

( ) เป็น ได้แก่ ( ) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

( ) กำนัน/สารวัตรกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

( ) กรรมการหมู่บ้าน

( ) กรรมการป่าไม้

( ) อาสาสมัคร

3.5 ท่านรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้จากแหล่งใด(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 3.5.1.เสียงตามสาย.....ครั้ง ( ) 3.5.2. เพื่อน/สมาชิกกลุ่ม ..... ครั้ง

( ) 3.5.3. โทรทัศน์.....ครั้ง ( ) 3.5.4. อื่นๆ ระบุ.....

3.6 ท่านอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน.....ปี

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ
ป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (ทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ต้องการ เพียง 1 ช่อง เท่านั้น)
ระดับความสำคัญ 5=มากที่สุด 4=มาก 3=ปานกลาง 2=น้อย 1=น้อยที่สุด

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5	4	3	2	1
1) ท่านเข้าร่วมวิเคราะห์ปัญหาและเหตุของปัญหาในการวางแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างสม่ำเสมอ					
2) ท่านมีส่วนในการนำเสนอองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นำมาใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้					
3) ท่านร่วมพูดคุยเวทีเสวนาพิจารณาความเป็นไปได้ของแผนปฏิบัติการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา					
4) ท่านเสนอการจัดการทรัพยากรป่าไม้ แบบบูรณาการ ทั้ง 3 มิติ มิติสิ่งแวดล้อม มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคมมนุษย์ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ					
5) ท่านมีส่วนในการเสนอแนะยุทธศาสตร์จัดการทรัพยากรป่าไม้ เพื่อสนองต่อความต้องการพัฒนาได้อย่างครอบคลุม และยั่งยืน					
6) ท่านกำหนดนโยบายการจัดการทรัพยากรป่าไม้					
7) ท่านเสนอแนวคิดการวางแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมป่าไม้ โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) มาเป็นฐานข้อมูลในการวางแผนการใช้จัดการที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา					
8) ท่านมีส่วนในการพิจารณาแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้					
9) ท่านกำหนดแนวทางปฏิบัติการทำ แผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เพื่อสอดคล้องกับแผนสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี					
10) ท่านมีส่วนกำหนดต้นทุน ด้านสิ่งแวดล้อม ต้นทุนทางสังคม ต้นทุนทางวัฒนธรรมของตำบล เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลการพัฒนาตำบลแบบผสมผสาน					

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ต้องการ เพียง 1 ช่อง เท่านั้น)

ระดับความสำคัญ 5=มากที่สุด 4=มาก 3=ปานกลาง 2=น้อย 1=น้อยที่สุด

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5	4	3	2	1
1) ท่านมีส่วนในการส่งเสริมให้ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้แก่สังคม โดยการออกนิทรรศการ หรือบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจ เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ที่ยั่งยืน					
2) ท่านได้ปฏิบัติตามแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ให้บรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้					
3) ท่านมีส่วนในการลดความรุนแรง ของการสูญเสียหน้าดิน เช่น การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้บริเวณลุ่มน้ำเขาไปทำการเกษตร ทำให้หน้าดินหมดสมรรถนะในการดูดซับน้ำ ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างพอเพียง					
4) ท่านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ด้านทรัพยากรป่าไม้ ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา อย่างมีธรรมาภิบาล					
5) ท่านมีส่วนในการจัดเก็บข้อมูล จัดระบบฐานข้อมูลด้านทรัพยากรป่าไม้ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการทำแผนจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา					
6) ท่านมีส่วนในการให้คำแนะนำ เรื่องการอนุรักษ์ดิน น้ำ และป่าไม้แก่ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่นั้นๆ					
7) ท่านเข้าไปเป็นผู้แทนของประชาชนในรูปของคณะกรรมการด้านทรัพยากรป่าไม้ เพื่อขับเคลื่อนการจัดการทรัพยากรป่าไม้					
8) ท่านเข้าร่วมกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ตามแผนกิจกรรมที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรป่าไม้					
9) ท่านมีส่วนในการประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข้อมูลการจัดการทรัพยากรป่าไม้แก่ภาคประชาสังคมทั้งในประเทศ และต่างประเทศ					
10) ท่านได้มีส่วนในการขับเคลื่อนกลยุทธ์ตามประเด็นยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรป่าไม้ โดยคำนึงถึงความสมดุลของสิ่งแวดล้อมป่าไม้					

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ต้องการ เพียง 1 ช่อง เท่านั้น)
ระดับความสำคัญ 5=มากที่สุด 4=มาก 3=ปานกลาง 2=น้อย 1=น้อยที่สุด

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5	4	3	2	1
1) ทรัพยากรป่าไม้ตอบสนองต่อความต้องการการใช้ประโยชน์ของท่านอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้คุณภาพชีวิตได้รับการพัฒนา					
2) ปัญหาด้านทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทาลดลง อย่างเห็นเป็นรูปธรรม นามธรรม					
3) หมู่บ้านท่านในเขตป่าสงวนแห่งชาติมีศักยภาพด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้ประชาชนมีความสุขจากการมีกินมีใช้อย่างพอเพียง					
4) ทรัพยากรน้ำสามารถเอื้ออำนวย ต่อ เกษตรกร สัตว์เลี้ยง คนกลางน้ำ คนปลายน้ำ สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างพอเพียง					
5) ทรัพยากรป่าไม้ให้การสนับสนุนชีวิตขั้นพื้นฐานในรูปแบบของการบริโภค และบริการสาธารณะที่ดี					
6) ทรัพยากรป่าไม้เป็นรากฐานการพัฒนาอย่างสมดุลตอบสนองการดำรงชีพของประชาชนอย่างมีคุณภาพ					
7) ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทามีพื้นที่สีเขียวที่สามารถผลิตน้ำที่มีปริมาณมากพอ คุณภาพน้ำ แหล่งน้ำผิวดินที่อยู่ในเกณฑ์ดี					
8) ทรัพยากรป่าไม้เป็นแหล่งผลิตสินค้า และบริการ เพื่อสนองต่อความต้องการของหมู่บ้าน					
9) หมู่บ้านของท่านเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มี ระบบนิเวศป่าไม้ ที่มีสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งนันทนาการ และพักผ่อนหย่อนใจ					
10) เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้ ในระดับจังหวัด หรือประเทศ					

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ต้องการ เพียง 1 ช่อง เท่านั้น)

ระดับความสำคัญ 5=มากที่สุด 4=มาก 3=ปานกลาง 2=น้อย 1=น้อยที่สุด

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5	4	3	2	1
1) ท่านได้ศึกษาผลการดำเนินโครงการด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ดำเนินการไปแล้ว ว่าสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้					
2) ท่านได้พัฒนาตัวชี้วัดในการประเมินผล มี 3 ขั้นตอน 1.กำหนดตัวชี้วัด 2.การวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูล 3.การกำหนดเกณฑ์ของตัวชี้วัด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพฐานข้อมูลในการทำการจัดการ					
3) ท่านนำผลการประเมินมาที่ผ่านมาใช้ในกระบวนการพัฒนาแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการ					
4) ท่านติดตามกิจกรรมที่ดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ว่ามีปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัด เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ทันท่วงที					
5) ท่านได้วัดผลการปฏิบัติงานตามแผนงานภายใต้ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าส่วนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ที่ดำเนินการไปแล้ว นำข้อผิดพลาด ไปเป็นบทเรียนในการทำโครงการครั้งต่อไป					
6) ท่านวิเคราะห์ลักษณะโครงการ ด้านทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าส่วนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ผลดีผลเสียของกิจกรรมในโครงการ สอดคล้องกับกลยุทธ์					
7) ท่านได้มีส่วนในการติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยงานด้านทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา อย่างสม่ำเสมอ					
8) ท่านติดตามตรวจสอบ รายงานความก้าวหน้า โครงการด้านทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์					
9) ท่านสร้างแผนงานการติดตามตรวจสอบ จากตัวชี้วัด ที่ใช้ตรวจวัดทั้งทางกายภาพชีวภาพ คุณค่าการใช้ประโยชน์ และคุณภาพชีวิต เพื่อนำไปเป็นฐานข้อมูลในการดำเนินการในระยะต่อไป					
10) ท่านนำระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้มาใช้เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการองค์กร และทันต่อการเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์ปัจจุบัน					

ตอนที่ 3 การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบไปด้วย 4 มิติ ดังต่อไปนี้

มิติที่ 1 การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในมิติสิ่งแวดล้อม

.....

.....

.....

.....

.....

มิติที่ 2 การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในมิติทรัพยากรและมิติเทคโนโลยี

.....

.....

.....

.....

.....

มิติที่ 3 การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในมิติของเสียและมลพิษสิ่งแวดล้อม

.....

.....

.....

.....

.....

มิติที่ 4 การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในมิติมนุษย์และเศรษฐกิจสังคม

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

ภาพการลงพื้นที่ในการทำวิจัย

ภาคผนวก ค

ประวัติผู้วิจัย

บรรณานุกรม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายณรงค์ เป็งเส้า
เกิดเมื่อ	25 มิถุนายน 2533
ประวัติการศึกษา	ประถมศึกษา โรงเรียนไชยจันระวิทยา จังหวัดเชียงใหม่ มัธยมศึกษา โรงเรียนเมธีวุฒิกิจ จังหวัดลำพูน ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ ปริญญาตรี เกษตรศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ประวัติการทำงาน	ปัจจุบันรับราชการ กรมป่าไม้

